

186932

STUDII ȘI DOCUMENTE
CU PRIVIRE LA
ISTORIA ROMÎNILOR

PUBLICATE DE

N. IORGĂ

Profesor la Universitatea din București

13

VOL. XIX

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DOCUMENTE FELURITE.

CÎTEVA INSCRIȚII ȘI ÎNSEMNĂRI DE BISERICĂ.

CONDICA DE MENZILURÎ A LUÎ SCARLAT-VODĂ CALLIMACHI.

BUCUREȘTI

Atelierele grafice SOCEC & Comp., Societate anonimă

1910

STUDII ȘI DOCUMENTE
PRIVITOARE LA
ISTORIA ROMÎNILOR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XIX.

STUDII ȘI DOCUMENTE
CU PRIVIRE LA
ISTORIA ROMÎNILOR

PUBLICATE DE

N. IORGĂ

Profesor la Universitatea din București.

VOL. XIX

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DOCUMENTE FELURITE.

CITEVA INSCRIȚII ȘI ÎNSEMNĂRI DE BISERICĂ.

CONDICA DE MENZILURI A LUÎ SCARLAT-VODĂ CALLIMACHI.

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201300248

BUCUREȘTI

Atelierele grafice SOCEC & Comp., Societate anonimă

1910

I.

BCU Cluj (Central Library Cluj)

DOCUMENTE FELURITE

I.

Familia Mitropolitului Varlaam al Moldovei.

În *Istoria literaturii bisericești*, pp. 145—6, s'au stabilit legăturile de înrudire ale Mitropolitului Varlaam, introducătorul „cărții de învățătură” românești în Moldova.

Din actul ce urmează se vede că după moartea lui Varlaam ră-săriră alți nepoți, cărora el nu li dăruise, nici lăsase nimic, și tăgăduiră că actele aflătoare în mîna celorlalte rude sînt adevă-rate, neavînd pe ele nici o iscălitură. Ei sînt alți răzăși trăitori la țară, Vlad și Lupu. Întîlnim, ca adversari ai lor în proces, pe popa Ursul și Toader (Toderășcu), nămîndoi fiii lui Ștefan, frate al Mitropolitului, dar și pe un Gheorghe Olăcarul, care nu ni era cunoscut de aiurea: aceasta ținea pe o nepoată a lui Varlaam, Tudora, Tudura. Această capătă partea lui în Străzești și Jugastri, pe cînd lui Ștefan și celor „doi cuconii mai mici” ă-au avută ne-grijiți”, li se dă locul din Scorțari. La o parte se lasă, pentru multe daniî primite pînă atunci, „alte rude sau alte surori”: sora Nastasia căpătase o sută de galbeni, sora Catrina o prisacă la Brad. Și un Radu, pe care Varlaam îl chemase la moșiile din Putna și-l izgonise apoi, „pentru nebuniî multe ce făcea”, era dintre rudele lui Varlaam, ale căror nume sînt une ori muntene, pentru vecinătatea graniței.

Căutîndu-se lămurirea lucrurilor, se cere mărturia călugărilor învățăcei ai lui Varlaam, cari se află de față innaintea morții lui, cînd și-a arătat voința cea din urmă. Nu mai trăiau Sava, fost Mitropolit, nici monahii Tofan și Teodoret din Secul, dar tocmai de la Snagov răspunde egumenul Atanasie, în același timp cînd își dădea mărturia Gheorghie, vechiul său tovarăș, rămas în lă-cașul învățătorului, la Secul. Episcopul de Roman, Ioan, va fi dat și el mărturia sa.

Scrisoarea lui Atanasie-și are iusemnătatea, foarte mare în a-ceastă privință, și pentru că din ea se vede cum, poate mulțămită și Domniei în Țara-Românească a Ghiculeștilor cari domniseră în

Moldova, curentul de cărturărie bisericească de la Secu, pe care-l înfățișase cu atâta strălucire și un așa de mare folos Varlaam însuși, trecuse și la Munteni, aducînd pe acestălalt pămînt românesc aceeași înflorire a scrisului și tiparului în graiul tuturor. Nu trebuie să se piardă din vedere că Mitropolitul Varlaam al Ungrovlahiei poartă numele marelui său innaintaș din Moldova și că el se înfățișează ca ocrotitul lui Grigorașcu-Vodă Ghica și mai ales al Doamnei acestuia, Maria Sturza, o Moldoveancă.

I.

Cinstite părinte, Sventia Ta Dosoftei Mitropolitice și dumeneata cinstite Marc-Logofete și alți cinstiți boiari, să fiți dumeneavostă sănătoși. Facem știrea Svinții Tale, cinstite părinte, și dumilorvoastră pentru păra ce să păriște Vladu și Lupul și nepoții lor cu Gheorghie Olăcarri și cu popa Ursul și cu Toaderu fiçorul lui Ștefanu ce au fostu frate părintelui Varlaam. Așu hi vinitu și eu sânguru, de-așu hi spusu dumiloru vostre cu gura mea. Ce eu, fiindu aicia lăsatu de Maria Sa Vodă egumenu la Snegovu, fiindu o casă grea, n'am pututu să viu sânguru, c'am scrisu la dumneavostă acasta scrisoaria de mărturie precum am știutu cu sufletul mieu.

Căci eu am fostu atuncia la m[ă]n[ă]știrea la Săculu cându au învățat părintele Varlaam pre Gheorghie Olăcaru de-au scrisu aceste doai zapise de danie și de miluirea pre acelia moșii ce le-au datu, și le-am cititu și cu zapisele, c'am fostu de fați. Și le-au datu pre mâna nepota-sa Tudorii și lui Gheorghie celia a Strădzeștilor, să fie lor și cui să voru naștia dentr'ânșii, iară cele a Scorțarilor zapise le-au datu înu mâna frăține-său, lui Ștefanu, ca să fie lui și a doi cuconii mai mici c-au avut negrijiți. Iară altor rude sau altor surori a părintelui său, a frați n-au datu părintele, fără numai acestora, căci așa zicia părintele că altora le-au datu tuturor, cui cia s'au îndurat: surori-sa Nastasiu i-au datu o sută de galbeni de auru la morte, și Catrinii i-au datu o prisacă la Bradu, iară acestora le-au datu aceale moșii, să-lu pominească. Iară a iscăli zapiselia nu putu

părintele iscăli, că au fostu bolnavu, ce, undea-i trebuia, punè peciate, cumu au pusu și într'acestia zapise. Iară zăpisele sântu direapte și adavărate, făcute cu învățatura părintelui și date în mâna lui Gheorghie și lui Ștefanu, împreună cu alte zapise ce au fostu, cu toate. Ș'amă fostu de față eu și părintele Sava și călugărul Tofanu și Tudoritu, cari astăzi sântu morți, numai eu sântu viu; și știa și părintele Ioană VI[ă]d[i]ca de Romanu de ačasta danie; numai cându le-au datu zăpisele, nu s'au tãmplatù la m[ă]n[ă]stirea. Scrisu s'amă (*sic*) și la Vladu și la Lupulù să nu să atingă de ača afurisenie, că părintele Varlaamù forte afurisiè terea și blăstăma cine va strica danie Sv[i]nții Sale č-au datu lui Ștefanu cu acei doi cuconi, și lui Gheorghie. Într'acesta chipu știu cu sufletulù mieu și mărturisăscu inna[in]te lui Dumnedzău și innainte dumilorvostre, și neputându vini, amă trimisù pre-acestu călugărașu anumia Isaiia cu acestia martoriia, fiindu și M[o]l[i]tva Sa de la ača sv[ă]nta mănăstirea, și știa și M[o]l[i]tva Sa de ača danie. Dumeavostre veți socoti precumù va fi cu direaptulù. Să fiți dumeavostre sănătoși **wp ꙗc**. Aminù.

Mșta Avgust, 17 dnă.

Pecetea, ștearsă, cu fum, a Snagovului.

Smeritù și plecatù Svinții Tale și dumilorù vostre boeri cinstiți, Athanasie egumenulù de Snagovù, facù știre dumilorù vostre.

II.

Milostive și luminate Doamne, să fi Măria Ta sănătosu. Facù știre Mării Tale c'au venitù Gheorghie Olăcaru și popa Ursulù și Toaderu fecorulù lui Ștefanu č-au fostu frate Mitropolitului Varlaamù, jeluindu-să pentru niște moși č-au cumpăratu părintele Varlaamù și li-au datu lorù, cum să scoală acmu alți nepoți acelu părinte, și le facù zăpisele mencinoase, și le dzicu că au furatù

ispisoacele de la acelă părinte. Și, denū căți părinți aū fostū preaa atunce la mănăstire, alții s'aū petrecutū toți, numai amū rămasū eū și Athānasie și Vlădica Ioanū și Isaiia, și, știindu-ne pre noi, aū venitū și la noi ca să miargemū să mărturisimū precumū vomū ști. Decī eū, fiindū bătrānū și bolnavū, n'amū pututū să viū, ce, precumū amū știutū cu sufletulū mieū, amū scrisū această mărturie, cumū părintele Varlaamū aū cumpăratū aceiale moșii acolo la Putna, și aū fostū trimisū pre Radulū acolo, apoi, pentru nebunii multe ce făcia, l-aū scosū cu mare scārbă. Și apoi, după cātăva vriame, aū datū părintele Varlaamū frăține-său lui Ștefanū aciale moșii dela Scorțari, cu doi cuconī č-aū avutū mai mici, negrijii, iarū Tudurei, nepoatei Svinții Sali și bărbatului ei, lui Gheorghie, li-aū datū moșiile de la Stredzești, cu cumpărăturile de la Giugastri, să se hrāniască ei și cine să vorū naște dentru dānșii. Și de multe ori amū audzitū foarte blāstāmāndū rău părintele Varlaamū cīnc vorū strica această danie, precumū vorū mărturisi și părintele Vlădica Ioanū și Athānasie și Isaiia. Într'acesta chipū știū și mărturisescu innaintia lui Dumnāzāu și innaintia Mării Tale. Iarū, pentru iscāliturā, ce nu-sū iscālite zapisele lorū ciale de danie, părintele era bolnavū, ce nu putia iscāli, ce, unde-ī trebuia, punia peciate. Iarū, cāndū li-aū datū părintele zapisele și ispisoacele ciale domnești, eū nu m'amū prilejitū la mănăstire. Ce, dac' amū venitū, mi-aū spusū Athānasie și cine aū mai fostū acolo, și amū audzitū și dinū gura Svinții Sale, cumū li-aū datū aciale moșii ce mai susū scrie, lui Ștefanū: Scorțarii, și lui Gheorghie: Stredzești, și, cumū li-aū datū și zapisele toate, așca știū și mărturisescu. Măriiia Ta, ca unū Domnū m[i][o]stivū, veī face cumū a hi mila Mării Tale. Să fiī Măriiia Ta sănātosū wr ̄c, amin.

U monastir Seculū, Sept. 1.

[Pecete mică, rotundă, cu fum, ștearsă.]

† Robulū lui Dum[ne]dzāu și rugăturulū Mării Tale, ermohanū Gheorghie otū Sāculū facū știre Mării Tale.

II.

Hotarul Dorohoiului

Se știe că Domnii din „epoca Fanarioților”, ne mai avînd din ce pămînturi domnești răsplăti pe credincioșii și casnicii lor, începură a da din ocoalele tîrgurilor, a căror însemnătate autonomă era cu totul desființată. Așa s'a întîmplat cu Birladul, Vasluiul ș. a.; așa voiă Alexandru Suțu să se întîmple cu Tîrgoviștea înna-
ante de 1821. Astfel de acte ne ajută a cunoaște hotarele acestor ocoale.

Pe această cale ne lămurim și asupra vechii moșii a tîrgului Dorohoiului.

Iași, 7261. Domnul arată că Aristarho biv vel Spat. „ni-aŭ arătatŭ unŭ testamintŭ de la Domnia Sa Ionŭ-Vodă, dinŭ velëtŭ 7255 [1746—7], întru care arată că l-aŭ miluitŭ pe dum[nea]lŭ cu o bucată de locŭ dinŭ hotarulŭ domnescŭ a tîrgului Dorohoiului, dinŭ margine de susŭ a siliștii tîrgului Dorohoiului, și pe de ceia parte de Jijiia, dinŭ hotarulŭ dumisali Sandulŭ Sturziŭ, bivŭ Velŭ Logft. și până în alte hotară a satelorŭ dinŭ Ținutulŭ Dorohoiului ce se megieșescŭ cu loculŭ domnescŭ. Așjidire și pe di asta parte de Jijiia, cu Strahova, și până în hotarulŭ Șendrecenilorŭ și a Cobăliŭ și a Trăbujanilorŭ și a Broscăuțilorŭ ce sântŭ de Ținutulŭ Hărlăului, și în susŭ până în capulŭ ezerului și alătore cu siliște Păscariŭ, ce sîntŭ a mănăstirii Bărnovii. La care loc așe arată testamintulŭ Domnii Sale că, triimețindu-să hotarnici din poronca gos-

pod pe dumnealorū Ionū Izmană bivū Velū Ŗet. Ŗi pe Mironū Gorovei bivū Cămăraşū de Ocnă, de aū strănsū oameni bunī megiiaşī, anume Dumitraşco Gherghelū, mazilū dinū Ŗendriceni, Ŗi preutulū Ivaşco potropopolū dinū Dorohoiū, Ŗi preutulū Grigoraşco otū tamū, Ŗi Vasălie Dăriiasculū vornicelū otū Dorohoiū, târgovăţū vechiū, Ŗi Vasili Custură vornicelū otū Brăscăuţi Ŗi alţi târgoveţi dinū Dorohoiū. Ŗi aū hotărătū dinū giurū ĩnpregiurū, ĩncepāndu-să hotarulū aceluī locū di spre apusū, dintr'o fântānă ce-ĩ zice Strahova, undi să hotărăşte cu hotarulū Ŗendrecenilorū moşia Ghergheleştilorū; de acolo ĩn spre Miazănoapte, piste Părăulū Strahovei, Ŗi la dialū ĩn zare dialului, la unū stālpū vechiū de piazră; de acolo totū alătore cu Ŗendreceniī spre Miazănoapte la vale, pānă ĩn altū stālpū de piazră ĩnū Ŗesu; de acolo totū pe Ŗesu, la unū capu di dialū, ce să chiamă Ŗiganū, undi s'aū aflatū iară stālpū de piazră, ĩnū ţārmurile părăului ce să chiamă Buhaiulū. Pānă acolo merge alătore cu hotarulū Ŗendrecenilorū, iarū de acolo ĩntrecē piste părăulū Buhaiulū Ŗi merge alătore cu hotarulū Pāscarilorū, pe Ŗesu totū spre Miazănoapte, Ŗi pinū capulū ezerului pi dinū ġosū, Ŗi piste Jijia totū ĩn spre Miazănoapte, alătore cu hotarulū Pāscarilorū, la dialū undi s'aū aflatū iarăşū stālpū vechiū de piazră. De acolō totū spre Miazănoapte piste o vale ce să chiamă Hliboca, Ŗi pānă ĩn zare dialului, la altū stālpū de piazră vechiū, ĩntr'o movilă. De acolo la vale, totū spre Miazănoapte, alătore cu hotarulū Pāscarilorū, Ŗi la dialu piste unū părăuţi, pānă ĩn multe dialului, ai altu stālpū de piazră. De acolo totū spre Miazănoapte alătore cu hotarulū Pāscarilorū, pānă ĩntr'o vale ce să chiamă Velicāi, iară de acolo purcede alătore cu hotarulū Māgurii, moşie mânăstirii Suceviţei, Ŗi mergi pānă la unū stālpū de piazră vechi ce este ĩntre 2 dumbrăviţe. De acolō totū spre Miazănoapte, alătore cu hotarulū Māgurii, prinū capulū unii vāi ce să chiamă Bilauca. De acolo pe podişū pānă ĩn drumulū celū mari, la unū stālpū de piazră vechiū, la nişte movile. De acolo să ĩntoarce spre Rāsăritū,

pe drumul celu mari a Căcăceniloru, până într'o fântână ce să chiamă Putreda, unde să împreună cu hotarulū dumisali Sanduluī Sturziī bivū Velū Logofătū, ci este iarășū dinū hotarulū domnescū a târguluī Dorohoiuluī, datā daniia de la Domnie Sa Costandinū Necolai-Vodă. De acolo, de la Fântăna-Putredă, merge spre Amiazăzi alătore cu hotarulū dumisali Logofăt[uluī] Sturziī, până la o movilă ce să chiamă Găunoasa. De acolo totū spre Amiazăzi, alătore cu hotarulū Logofăt[uluī] Sturziī, la unū stălpū vechiū de piatră. De acolō totū dreptū innainte spre Amiazăzi, până în capulū unii văi ce să chiamă Zahorna. De acolo totū alătore cu hotarulū dumisali Logofăt[uluī] Sturziī, pe coastă, la altū stălpū de piatră, unde aū fostū o moară, a Halungăi, înū apa Jijiei. Și piste Jijia și piste șesu, alătore cu hotarulū Broscăuților, iară a dumisali Logofăt[uluī] Sturziī; și la dialū totū spre Amiazăzi până într'unū stălpū de piatră ce să chiamă Beldimanū, și pe multe dialuluī totū spre Amiazăzi, alătore cu hotarulū Trăbujenilor, moșia iarășū a dumisali Logofătuluī Sturziī, până în zare dialuluī, la unū stălpū vechiū de piatră. De acolo purcedi, alături cu hotarulū Cobălei, moșia luī Stroici, și totū spre Amiazăzi, pe podișū, până înū fântăna Parlușcăi, ce este lângă drumulū celū mare. De acolō să întoarce hotarulū târguluī spre Apusū, pe unū părauțu la dialū, până în zare dialuluī, undi să chiamă Vratnița. De acolo dreptū la vale spre Apusū, la Fântăna Putredă, și totū la vale, alătore cu hotarulū Cobălii, la altū stălpū de piatră, de asupra iazuluī luī Melinciucū. De acolo tot alătore cu hotarulū Cobălii, piste șesulū Strahovii și până înū costișe di spre Apusū, la altū stălpū de piatră. De acolo drumulū înū susū până înū fântăna Strahovii, de unde s'aū inceputū întâi a să hotără. Și afară dintr'acestu locu s'aū lăsatū și târgoveților pentru hrana lorū toată siliște târguluī, și spre Răsăritū, până înū apa Jijiei, și di spre Apusū cu loculū celū de livezi, cu pomeți. Dreptū aceia și Domnie Mē, după ispisoculū Domnii Sale Ionū-Vodă, amū întăritū și Domniia Mē dumisale de mai sus numituluī

cinstitū și credințiosū boeriului Domniei Meli Aristarho bivū Velū Spat. pe ačastă bucată de locū de daniia ce are cu ispisocū de la Domniia Sa Ionū-Vodă, hotărătă inū sămnile ce arată mai susū, ca să-ī fīia dumisale și giupănesăi dumisale și cuconilorū și nepoțilorū și strănepoțilorū dumisale și de la Domniia Mea driaptă ocină și moșia cu totū hotarulū și cu totū venitulū neclătīt, etc.

Copie.

III.

O moșie hotineană și un vechiū neam de răzași

Cînd Hotinul fu luat de Ruși în cursul războiului de la 1769—74, purtat de dinșii împotriva Turcilor, moșiile pe care aceștia le încălcase ră la 1713 pentru a-și face *raiaua*, fură cerute înapoi de urmașii acelor care le avuseră.

Cu acest prilej se infățișă un răzăș din Țara-de-sus, Dumitraș saū Dumitrașco Balasinovici, care aduse înnainte un act de la fiū lūi Alexandru-cel-Bun, Ilie și Ștefan, în această cuprîndere:

Suceava, 17 August 6944 [1436].

Ilie Voevod și fratele Ștefan, pentru Ivașco Balasinovici, cu frații, care a servit răposatului lor tată: îi dă satul Cruglih.

Boierī, după frate și fiul Roman: Jorja, staroste, cu fiū, Vilcea, Petru Hudici Vornic de Suceava (вoрника сочак-скор), Isaia și fiū lūi, и вера нана Внкѣтѣ и а fiilor lūi, Stan Birlici și fiū, Mihail Popșea, Ștefulū lūi Jiumutate (жюмстатевича) și fratele Mindrea, Lazar дкорниковича și fratele Stanciul Postelnic, Duma Limbadulcevicī și fratele Mircea, Cozma Șandrovici, Domacuș Stolnic, Forul (форол), Boloș Ceășnic, Berendeaiū Stolnic, Misa (мисѣ), Ma-noil, Vitolt, Iacuș череватого, Bealav (бѣлакѣ), Cărstea (кирсти) cel Negru (чорного), Hodco Mamurinschi și fratele Leul (леул) și fiū, Bohuș (богѣша) și fratele Pașco, Stanciul Comis. Deanis Logofătul scrie. Pecete cu șnur roșu, ruptă. Pergament.

Documentul e însemnat prin lunga listă a boierilor marturi, numiți cu toții, în actele contemporane, după norme de stil rusești, întrebuintându-se spre oscbirea lor numele părinților. Jurj e fiul lui Frate, Petru al lui Hudea, Isaia al lui Banul, Uncheat al lui Zurbu, Stan al lui Birlea, Șteful al lui Jumătate, Lazăr al Vornicului, Duma al lui Limbădulce, Cozma al Șandrului, Hodco al lui Marmure (Marmure).

Alții se osebesc, în alte documente, prin moșia ce aveau: astfel Vlcea, numit aici numai astfel, e aiurea Vlcea din Lipnic, unde, mai târziu, Ștefan birui pe Tatarî, Lazor e din Tulova, Birlicî din Voroneț, Dămăcuș din Serefel, Ianoș din Șomuz, Micu din Silișău. Mihăilaș de la Izgheartea.

Nuamî Mihail are singură porecla sa: Popșea.

Logofătul e Deanes, după ungurește Dénes, decî Dionisie, al lui Ropotă (Ropotovschi).

Să mai însemnăm în ce privește aceste nume, —pe care tot așa de mult greșim cînd le reproducem în forma slavizată a cancelariei¹, cît de mult ar greși istoricii apusenî cari ar numi pe demnitarii francesi, italieni, germani în forma latinizată pe care o dau documentele. —că sufixului slav *-ovici* ori *-inschi* li răspunde sufixul romîn *-escu*, care se ivește și documentar: astfel un act al lui Alexandru-cel-Bun din 1412 privește pe Jurca Dragotescul, adecă fiul lui Dragotă. E același sufix care înseamnă, în satul *Negreștilor*, pe urmașii lui Negre.

Cred că tatăl lui Ivașco Balasinovicî din documentul nostru e Costea Balașin, rău tipărit *Балашин* și rău tradus de d. Katuzniacki: „Valachus“, din actul de la 1402, prin care el se supune regelui Poloniei².

Întorcîndu-ne la depărtatul urmaș al lui Ivașco Balasinovicî-Balasinescul, el ceru, la 1772, satul hotinean Crublicul, și-l căpătă fără zăbavă de la Guvernul militar rusesc al Feldmareșalului Rumientov:

Copie talmăcită de pe moschičască scrisoare.

După putere orderului alu Săninării Sale poroncitoriului domnului Ghenăralu Feltmarșalū... grafū Petre Alexandrovicî Rumianțovū, cu adunată cătră acelu orderū ja-

¹ Astfel face d. Emil Katuzniacki, în traducerea latină a documentelor slave publicate în colecția Hurmuzaki. Acolo, de altminterea, judele Pașco apare ca: „Zude Pasco“.

² Hurmuzaki, I², p. 822.

obă, dată cătră Săninare Sa de la mazălul Dumitrii Balasănovici, pentru ca să i să dă lui ce i să cuvine în Țănutul Hotinului, satul Cruhlicul, ce s'a luat în sălă de Turci la despărțare Țănutului acestuia de la Moldovă, asupra căruie are și preveleghi de la Domni de Moldovă, Ilie Voevoda și Ștefan Voevoda, de cari acela satul lui Dumitru Balasănovici i s'a și dat la stăpânire, cu toate mademuri căzute veniturilor aceluiaș sat. În Hotin, Iulia 29, anul 1772.

Polcovnicu Pöttlig.

Locu' peceții.

Copia ačasta de pe originalul său matca cè adevărată s'a scos de asemenea de mine în Cernăuți, lt. 1787, Octom[vrie] 5.

Andreï Dașchevici.

Se pare că Balasănovici fusese ajutat de cunoscutul pisar Dașchevici de la Hotin, care-i era ginere, și acesta iea îndată moșia în arendă, fiind la fața locului.¹

La 29 Iulie 1772, Andreï Dașchevici, „pisar otu canțilcriia Hotinului“, arată „dumisale cuscrului mieu, nimesnicului Dumitrașco Balasănovici otu Boenčuc“, că s'a învoit cu el pentru Cruhlic, în Țănutul Hotinului, „pe anul acesta, de la Sint-Pietru și până la altu Sintu-Pietriu, ca să-mi iaă tot venitul obiçnuitu pe anul acesta dintr'o moară, orândă, dijmă din păine și din fân, și adetiul de la săten și din câmpu, dreptu cincizăci de lei, din care am datu acmu zece ruble, iar doizăci ruble să-i dau la Sântă-Măria Mică, și la Sintu-Pietru să dau iarășu moșia dumisale“. Iscălește „Andreï pisar otu Hotin“.

Un alt act aduce spița lui Dumitraș Balasănovici, împreună cu a unui Săraha, care ceru și el, dar fără folos, Cruhlicul.

Moșie Cruglicu, sat întreg de la Țănut Hotinului.

Cine din ce niam să trăgă, cum s'a dovedit.

¹ Cf. vol. V, p. 417.

Ivașco Balasănovici moșu. Dinu Ivașco așeștă Mironu, dinu Mironu așeștă Luca, dinu Luca așeștă Enachii, dinu Enachii așeștă Grigorașu, dinu Grigorașu așeștă Dumitrașu, — ce să află ispisocolu la dănsulu.

Grigorii Săraha, moșu. Dinu Grigorii așeștă Vasălca. Dinu Vasilca așeștă Tironu, dinu Tironu așeștă Sava, dinu Sava așeștă Grigorașu, dinu Grigorașu așeștă Petru, ce cere ispisocolu de la Dumitrașu fără scrisori sașu dovezi.

Gheorghie Pah., star[os]t[e].

1774, Mart. 20.

Hotinul ocupat de Ruși avea, în ce privește administrația civilă, pircălabi, în slujba căroră stătea pisarul Andrei Dașchevici. Ei funcționau încă la 18 Iulie 1774, în ajunul păcii care dădu Hotinul înapoi Turcilor¹.

La 27 Iulie din acest ultim an de stăpînire româncască 1774, „Ștefanu... Vor.“ poruncește lui „Vasăle Vorniculu otu Cruhlicu“ să stringă „den toate dijma de zece de pe obiceiulu pământulu Moldovei“, păstrînd-o pînă se va hotărî cearta între „Costandinu Țibulu mazălu și Dumitrașcu Coce... pentru moșie Cruhliculu“.

Cearta aceasta privia arenda moșiei. Ea se urmă după aceasta înaintea judecătorilor noi Cîrmuirii austriace din Bucovina anexată.

Balasănovici, care era așezat în Boianciucul bucovinean, vînduse venitul noii sale moșii, nu numai lui Dașchevici, ginerele, lui Țibu, lui Coce, dar și unui Evreu local, din „raiaua Hotinulu“, Moșco, apoi omul său Neculai Mihovanul arendează Cruhlicul altui Evreu: cel d'întăiu își iea de tovarăș pe Grecul Coste Mustață, care începea un neam de oameni bogați, împodobiți apoi și cu titluri austriace. Înlăturîndu-se Țibu, prin hotărîre a Divanulu din Iași, rămîne singur arendaș Moșco, care întoarce lui Mustață suma din arenda plătită răzășulu din Boianciuc, urmaș de croi al lui Alexandru-cel-Bun.

După reluarea Hotinulu de Turci, Moșco-și pierde drepturile pe deplin plătite, și el cere acum să i se întorcă banii înapoi. O comisiune alcătuită dintr'un Evreu, un Armean și poate un Român e chemată acum a-i judeca plîngerca. Ei hotărăsc că Balasănovici n'are vină, dar îi află pricină de a despăgubi pe Evreu cu 10 galbeni.

¹ Vol. V, p. 417.

Din porunca Mării Sale domnului Căpitan auditoriatul Bucovinei diștrictu, amă eșitu noi, neguțatori cari amă fostu orânduți de la Mărie Sa, anumi di mai gosu iscălițai, ca să luomū sama între dum[nea]lui Dumitrașu Balasinovici otū Boiančucu și între Moșco Jid. dinū răea Hotinului. Și, stându amândoi di față innainte noastră, adunându-ne noi la unū locu, și amū întreatū pe amândou părțu di amănuntulū. Și întâi amū întreatū pe numitulū jeluitorū, anumi Moșco, și arătatū jaloba lui Moșco Jid. dinū anii trecuți, dinū vreme Moscalilorū, dinū letū 1774, cumpărându venitulū moșii Cruhliculū, dinū răea Hotinului, într'unū anu, di la dum[nea]lui Dumitrașu Balasinovici, dreptū 140 de lei, dinū care bani aū datū arvonă dumisale lui Dumitrașu 50 lei: și arvona ačasta s'aū datū cu 4 luni innainte, începându-i-să orānda anului di la Sānpetriu, și 90 lei să dei dumisali lui Dumitrașu la inceputulū anului. Și, întâmplându-să niscai pricinī dinū pricina lui Neculai Mihovanului, cā vāndusā altui Jidovū fără de știre lui Dumitrașco, și dintr'ačasta pricinā aū intratū și dumnealui Coste Musteață la moșie tovarășu cu Moșco Jid. Și, știindū dum[nea]lui Dumitrașu Balasinovici cā este tovarășu dum[nea]lui gupānulū Coste cu Moșco, ș'aū luatū rămāșița de bani, acii 90 de lei, de la dum[nea]lui Coste, și aū dat și contractu in māna dumisale Costi. Și aratā Moșco cā aū întorsu acii 90 de lei dumisale Costi, și aū rāmasū sāngurū-stāpānitorū; și zapisulū lui Dumitrașco nu-lū aratā, ci l-aū luatū dinū māna dumisale Costi. Alta, aratā cā s'aū mai întâmplatū unū Costandinū Țābulū, ci să rāspundā cā esti și elū pārtașu la vinitulū moșii, și, gudecāndu-sā acelū Costandinū Țābulū la Divanū, la Eșū, l-aū rāmasū numitulū Dumitrașu pe Țābulū... S'aū întâmplatū di s'aū făcutū paci între Înparāții, și aū eșitū Moscali, și aū intratū iarū Turci, și dinū dijmī s'aū prāpādītū... Dar, întrebāndu-sā și pi dum[nea]lui Dumitrașu Balasinovici, ci rāspundi inpotriva acestorū pricinī, dumnealui ni-aū rāspunsu cā adevāratū multe pricinī s'aū întâmplatū, darū eū moșia, cumū i-amū

vândutū, așa i-amū datū pe mână: di i s'au întâmplatū de au intratū Împărățiile, cū nu sântū vinovatū, și elū au stăpănitū până la intrare Turcilorū. Și, luându-le noi sama di amăruntulū pri māi în lungu, și așe am socotitū cu dreptate în frica lui Dumnezeu precum dumnealui Dumitrașco n'are nicio vină...

I-au rămasū dijma poprită, și, zăcândū Moșco Jid. că s'au prăpăditū, găsămū pricina dumisale lui Dumitrașco, și amū socotitū ca să-i dei 10 galbeni, însă până n'a aduce Moșco răvașū de la dumnealui Coste Musteață că i-au întorsu bani dumisale, să fii bani popriți aice; iarū, dovedindū dum. Dumitrașco că ș'au luatū numitulū Moșco dijma deplinū, cu oameni martori, să n'aibă dumnealui Dumitrașco a da Jidovului nimică și să întorcă Jidovulū și cheltuiala. Și, dintr'altelē pricinī și cheltueli care arată Moșco, n'amū aflatū pe dum[nea]lui Dumitrașco nimică vinovatū. Și rămānc la luminatā mila Mării Ta[le] și la prē-cinst, ințālepčunc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
U Cernăuți, Noem[vrie] 13, călindarū vechi.

[Iscălitură armenească, neînțeleasă. Iscălitura unui Evreū.]
† Azū Vasil[e] Așero.

[Pecetea Eveului, cu litere evreiești, are un rac și co-roană de-asupra.]

De aici se vede, pe de o parte, îngrămădirea Evreilor poloni, în timpul războiului, la arenzi moldovenești. Apoi procesele pe care le provoacă și, în al treilea rând, ridicarea de Guvernul austriac, îndată după luarea Bucovinei, a negustorilor evrei, și străini în genere, la treapta de egalitate cu pămînteni¹.

În 1826, Dumitraș nu mai trăia, dar fiul său Ioan, „supusul austriicesc Ioan Balasinovici“, arată „cătră giudecătoria Ținutului Hotinu“, ajuns, la 1812, iarăși rusesc, că el are drepturi asupra satului Cruglicu, ce se vinde de

¹ În chestia lui Moșco avem și o hotărîre din 27 Iunie 1774 a lui „Gheorghie Curza (!) Pah., staroste“.

către Sandul Sturza Vistiernic pentru datorii. El aduce ca dovadă că se trage din vechiul boier al lui Alexandru-cel-Bun adeverința, pe care n'o găsim în original, din 19 Iunie 1772, de la boierii Divanului Moldovei: Lupul Balș Logofăt, Sturza Vel Vornic, Vasăle Razul Hat., Ionița Cant. Vel Vist., Arghirie Post., Alecsandru Neculce Pah., Paladi Cliuș., Costandin Balș Stolnic, Iordachi Vel Comis.

Cu aceasta se mîntuie cunoștințele noastre despre această afacere. Firește că pretențiile lui Ioan Balasinovici fură răspinse. Cum de a intrat însă moșia în minile lui Sturza, nu ne putem lămuri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IV.

Țigani moldoveni în Basarabia.

La luarea Basarabiei boierii își păstrară robii; cum s'au scos de supt puterea stăpînului lor, spune această scrisoare a lui D. Rusu către cumnatul său.

25 Decembre 1839, „Chișinău“.

Pentru Țigani, robii lăeși, vei ști că au prins la aripă, adică iarăși cu meșteșugul lor au înbogațit, și fieștecare au cai și căruți, și s'au înprăstiet pînă toată Bessarabiia: ei d'întăi să închinasă lui Manolachi la Săpoteni, și, după ce s'au pus la lucru, apoi s'au înprăstiet toți. O parte dintr'ânșai s'au închinat lui Uracov, la Țănutul Hotinului, șapte sălaşuri s'au așăzat la Pivniță, la dumnealui cumnatu Neculachi, iar ceilalți dracu îi știe... Te sfătuescu, frate, să-î vinzi, și cu acei bani să cumperi mai bine epe di trier, că mai mult folos vei avè, că cu vremei tot îi vei pierde, — că-î va lua haznea.

Rusu e ruda scriitorului Al. Russo, și sfîrșitul scrisorii sale are multă *bonomie* și oarecare dor de Moldova:

Cumnate, eū am înbătrinit de tot, că, vroind Dumnezău să ne întălnim, nu mă vei cunoaște, ș'au început răcelile a mă răzbate; măcar că aduc și pe la Chișinău șube de iarnă, însă foarte proaste, scumpe și puțani. Încredințându-mă că pe la blagoslovita Moldova aveți mari înlesniri de șube, m'am hotărât a face aciastă îndrăznilă a te ruga să binevoești dinpreună cu *văru Alecu* a cumpăra o șubă de urs bună, iar, dacă nu să va putè de urs, fie și de ianod (*sic*), numai să fie bună; pe care

vei avè bunătate a o da vărului Alecu, să mi-o aducă, și, pentru banii ci vei întrebuința, scrie-mi, mă rog, și, mai înainte întoarcerei vărului Aleco¹, îndată voiți triimeti d-li banii fără cè mai mică prelungire di vreme. Frate, multe faceri de bine am văzut de la dumneta, hotărăște-te fă și acestu bine, și foarte mult mă vei îndatori. Măsura subiil va fi pe trupul d-li, iar floaria postavului să fie închisă, — decât, dacă s'ar putea, să fie cu guler de postav ca la mantale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

¹ Cred că e Russo, scriitorul.

V.

Istoria unei moșii dorohoiene: Dumenii.

Între hîrțile pe care mi le-a comunicat d. inginer BalasinoVICI din București, se află un șir de acte din care se poate reconstitui istoria moșiei Dumenii din Ținutul Dorohoiului. Însăși desfășurarea soartei acestei vechi stăpîniri a „moșului“ Duma prezintă interes, și multe din cărțile domnești și zapise au o însemnătate deosebită.

Supt Petru-Vodă Șchiopul, Dumenii erau la 1580 în stăpînirea unei familii de dieci, cari o aveau de la Domnie, poate din ocolul tirgului Dorohoiu:

Iași, 27 Martie 7088 (1580). Petru-Vodă întărește lui Zaharia Ușerel, Cornea și fratele lui, Nicoară, ДИИЦИ, cu privire la *seliștea* Dumenii. Mărturiile boierilor. Scrie Iurașco Bilavici. Pergament.

Motivul daniei se arată în altă carte a lui Petru-Vodă, din 1582—3; ei dăduseră doi cai pentru slujba țerii:

Iași, 7091 (1582—3) (fără lună și zi). Petru-Vodă, pentru Zahariia Ușerel, Cornea și fratele Nicoară, „diiaci“, cari capătă partea lor din Dumenii de la Domn, din ocolul Dorohoiului, pentru că au dat Domniei ДВА КОИ, КОЛИ БИХ ПРЪКОСЪ СЪ ЗЕМЛИ („doi cai, cînd am fost întăieș dată în țară“).

Pecete mijlocie.

Scrie Bilava. БѢЛ КОЛѢР ОУЧНА (marii boieri au poruncit).

Dumenii fură prădați, de oștile lui Mihai Viteazul, la 1601, și, peste trei ani, în 1604, Ieremia Movilă întărește iarăși stăpînirea familiei de dieci ai lui Petru Șchiopul. Nicoară, Nicoriță, trăia încă; pe urma răposatului Cornea

rămăsese un fiu; Zaharia era mort și el. Alt Nicoară și Petrașco țineau locul lor.

Suceava, 17 August 7112 (1604).

Eremiia Movila (*sic*), pentru Nicoriță diiac și непот его Nicora, fiul lui Cornea biv diiac, și Petrașco fiul lui Zahariia biv Ușerel, cari „s'au jăluit съ великою жалобою“ („cu jalbă mare“) și cu mulți мартори pentru Dumeni съ место за стас („cu loc de heleșteu“), etc. Та изгнана от наших неприятелн, от Мухан Бода, егда павина земля, таж ми с видавши нх великою жалобою до нас („cărțile au perit de neprietenii noștri. de Mihai-Vodă, cînd a prădat țara, deci noi, văzînd jalba lor cea mare către noi“), etc.

Pecete mică peste hirtie. Mihăilă.

Nicoară cel tînăr, Nicoriță al doilea, își vinde, îndată, partea din Dumeni cumnatului său, Marelui-Vătag, care, cum se știe, stătea la Dorohoiu, lui Griga.

Suceava, 18 Maiu 7113 (1605).

Eremiia Moghila, pentru Nicoriță, fiul lui Cornea diiac, care vinde parte din Dumeani lui Griga Mare-Vătag.

Velu Logofetu uc. Dumitru. Pecete mică.

Se poate ca tot el să fie acel călugăr de la mănăstirea Todirenii, a lui Toader Movilă, fratele lui Ieremia-Vodă, care dă unui Tăutu parte din Dumeni, la 1607.

3 Maiu 7115... нч монах от монастыря Тоадерова Мгла дă моше la Dumeni lui Tăutul.

Adresă slavonă: „Slugii noastre Tăutul otu Vascăuți“.

Zaharia Ușerel stătuse la Pomirila vecină; fiul său Petrașco își vinde partea din Dumeni lui Căzacul din Măgura, cumnatul său, care Căzacul era fiul lui Griga Vătaful, cumpărătorul părții lui Nicoriță cel tînăr:

Măgura, 21 Martie. Pătrașco, fiul lui „Zahariia Ușaru otu Pomrăla“ dă partea-i din Dumeani „къмнати момѣс“ Că-

zacus din Măgura, pe taleri și oi (?). Marturi „oameni buni: Danciulă vătămană otă Măgură, Purcară otă tam, Gherasimă Sava, Brătană, Vicolă, Mitrană, Fătulă otă Iubănești... , Plopă, и дажник володет дорогомскін, și Liciul“.

Pecete mică, cu fum.

Constantin-Vodă Movilă întărește la 1608 această cumpăratură:

Iași, 10 August 7116 (1608). Constantin Moghila, pentru „Griga Velă Vătahă al Ținutului Dorohoiului“, cu fiul Căzacus, care a cumpărat de la Pătrașco fiul lui Zahariia Ușeară parte din Dumeană.

Iscălitura Domnului. Pecete.

Dar, la 1608, găsim pe lângă Cazacus și Tăutul, pe lângă urmașii diecilor din 1580, ca stăpîn la Dumeană, printr'o nouă vânzare, din partea lui Nicorița cel bătrîn, pe puternicul văr-primar al Movileștilor, Hatmanul Isac Balica, a căruî soție, Anastasia, era fiica lui Nistor Ureche și sora cronicarului.

Iași, 7118 (1609—10, fără lună și zi). Costantin Moghila, pentru vânzarea, de Nicorița diiac, a unei părți din Dumeană către Isacu Balica Hatman și pîrcălab de Suceava, pe — taleri de argint. Pomeniți: Chireana, Zahii, Cornea.

Pecete mică. Băseanulă.

Același act e repetat astfel, în formă deplină cu data întreagă:

Iași, 4 Ianuar 7118 (1610). Costantin Moghila, pentru Nicorița diiac, care vinde partea-î din Dumeană lui Isac Balica Hatman. Iscălesc Pătrașco Dvornic și Nebojatco.

Pecete mică.

Balica a fost tăiat după lupta cu Ștefan-Vodă Tomșa la Cornul-lui-Sas, împreună cu Vasile Stroiță, Chiriță Paicologul și alți credincioși ai Movileștilor (19 Iulie 1612)¹.

¹ Miron Costin, pp. 262—3; cf. vol. IV, pp. cl-ii.

Pentru averea lui se purtau judecăți prin Polonia, între Nistor și fiică-sa, văduva lui Isac, și între Elisaveta, Doamna Ieremieș, ruda mortului. În Iulie 1614 se stingea și Anastasia Balica, Bałyczyna pentru Poloni, în țara cărora își isprăvi roștul ¹.

Averea din țară a lui Balica fu împărțită de Domnul biruitor „pe la mănăstiri și pe la alți streini“. Creștinul bun care era Vodă Radu Mihnea nu îngădui să se mai păstreze această nedreptate, „căci că Balica, de-aū avut vre-o greșală spre dînsul, aū plătit cu capul, iar n'aū fost vinovate și moșiile lui, să fie la streini“. Supt ei moștenitorii, Voruntar Vornicul, Pavel Bucium, Buhuș Medelnicerul și alți trei, își capătă drepturile. Ceva mai târziu, supt Vasile Lupu, la 1641—2, ei își fac împărțirea. Dar, cînd Ileana, fiica lui Ioan Movilă, sosi în țară, supt Gheorghe Ștefan, urmașul lui Vasile, și se căsători cu Miron Costin, ea căpătă, în 1659, de la Ștefan Boul, Toma Cantacuzino, Hăbășescul, Buhuș, Miron Ciogolea, Constantin Prăjescu, Costea Moțoc, Savin Logofătul, Vasile Șoldan ², toate moșiile lui Balica și toate moșiile, confiscate și ele un timp, ale Moveleștilor. Încă la 1662 Istrati-Vodă Dabija întăria această trecere de stăpînire, care făcea din învățatul cronicar stăpînul a cînzeci de moși ³.

Cit privește Dumenii, ei erau încă de supt Moise Movilă, la 1633, ai lui Pătrașco Ciogolea, căruia Domnul, ca moștenitor, i-o dăduse, „pentru slujba ce i-aū slujit“, scrie însuși. Cu aceeași însemnare și pe temeiul aceluiași drept, Moise mai dăruise lui Pătrașco alte moși dorohoiene, Puțurenii, Șipotenii și Pomirla ⁴, și cu satul Ubrîștii (?) din Ținutul Hirăului ⁵.

¹ *Prinos Sturdza*, pp. 207—8.

² Vol. IV, p. 270, No. CII; pp. 272—3, No. CV; p. 273, nota 1.

³ *Ibid.*, p. 343; Pirvan, *Un vechiu monument de limbă literară românească* (din „Convorbiri literare“), București, 1904, p. 49.

⁴ *Archiva istorică*, I, p. 72; cf. V. Pirvan, pp. 27—8: I.

⁵ Ureche, *Miron Costin*, I, p. 79; Pirvan, *l. c.*

Iași, 13 Novembre (îndreptat: 20 Octombrie 7142; 1633). Moisi Moghila, pentru Petrașco Țogolea treti Logofăt, întărindu-î Dumenii. Iscălește Domnul. Pecete mică. Supt ea: „Pentru slujba ce ni-aũ slujitũ i l-amũ datu acestu satu, și i-amũ datũ și diresela č-amũ avutu.“ Scrie Șaidirũ.

Și data aceasta avem o danie cu un dublet mai corect: Iași, 18 Martie 7142 (1634). Moisi Moghila-Vodă dă Dumeanii lui Petrașco Țogolea treti Logofăt.

Iscăliturã cu chinovar. Pecete mare peste hirtie.

Vasile Lupu întărește stăpinirea Dumenilor:

Iași, 21 Novembre 7143 (1634). Vasilie-Vodă, pentru Petrașco Țogolea Logofăt.

Iscălitura Domnului. Pecete mare, cu ceară. Scrie Ion Focea uricarũ.

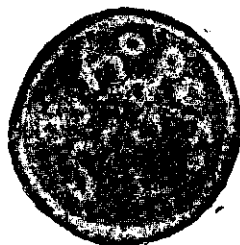
La 1635, el orînduia *alegera*, hotărîrea de spre vecinii a moșiei: BCU Cluj / Central University Library Cluj

Suceava, Iulie 7143 (1635). Vasilie-Vodă către „Onciulũ Iurașcovicĩ bivũ pãrcãlabũ i Borãleanulũ uricarũ i Isacũ otũ Costinești i Dumitrașco otũ Epotești i Toaderũ Arbure i Gociulũ“, pentru a-ĩ alege lui Petrașco Ciogolea la Dumeni. Pecete cu chinovar, mare. Pãtrașco Bașotã Velũ Logofãtũ.

Ciogolea, care era pãrcãlab la Hotin, capãtã aceastã hotãrnicie:

Raport către Domn de la Turculũ bivũ Stolnicũ i Onciulũ Iurașcovicĩ bivũ staroste i Borãleanulũ uricariul i Vasilie snã Isacũ otũ Costinești i Toaderũ Arbure otũ Cordãreani i Gociulũ otũ Dorohoiũ, pe cari „Pãtrașco Țogolea pãrcãlabulũ de Hotinũ“ i-a pus sã hotãreascã Dumeanii: Ciogolea era în ceartã pentru un heleșteũ cu Costantin Stãrcea de la Miclãușeani. Se string Lupul Talpã Comisul, Ionașco Roșca ot Popeani, popa Mãtãiaș de acolo, Ion Tãmpean, Isac din Bobești, Golãi ot tam, Olan, popa Ior-

dachi celū domnescu dinū Dorohoiū, Ionū șoltuzulū tijū și Mironū de acolea și Grozavū tijū și Găgiulū tijū și popa Ștefanū tijū“. Heleșteul era „pre valea Bilascăi“. Dorohoiienii spun „cumū acelū hăleșteu aū fostū a niște popi ce aū fostū lăcuindū în Dumeanī. Deacii aū cumpăratū a treia parte de acelū hăleșteu unū omū ce l-aū chematū Cepijca dinū Dorohoi, și l-aū czitū și l-aū țanutū, până cându aū dobânditū Balica Hatmanulū Dumenii de i-aū cumpăratū. Deacii aū trimisū de aū chematū pre Cepijca și i-aū intorsū 57 de taleri bani gata și de altu dobitocū și sladuri pentru iazu, și l-aū țanutū Balica către satu cătră Dumeanī“. Alți *oamenī bunī*: „Toaderū Arbure otū Cordăreanī și popa Ștefanū otū Dumeanī și Ionū Bănulețū“. „Iarū adevărū, milostive Doamne, că, daca aū încăputū aceale sate, Balica Hatmanulū, dumnealū, Dumneazău-lū pomenească, aū inpreunatu hotarele de aū aratū unū satū inū hotarulū altui satū, că aū fostū amândou satele aceluī boiarenū, iarā mai di de multu aū fostū pre acolo hotarulū, și hăleșteulū aū fostū de Dumeanī. Așea ne-aū mărturisitū acești oameni cu sufletele lorū, iarū Costantinū Stărcea nu s'aū țanutū de lege, iarū noi i amū dzăsū dumisale să aleagă macarū și alți oameni bunī, cine-i va fi voia, să-i giurămū și să le dămū brazde, să margă să dea ei hotarulū pre unde va hi fostū hotarāle acelorū sate. Iarū Stărcea nice așea n'aū vrutū, ce aū fugitū acasă. Deci noi amū făcutū această mărturie, iarū Măria Ta veri face cumū va fi voia Mării dumitale.“

Altă formă are data de 24 August 7143 și iscălituri cu peceți: între altele a Dorohoiului: *тѣркъ Дорохон*. Iscălesc: „Ionū șoltuzū, Popa Iordachii, Grozavū bivū șoltuzū, Mironū bivū șoltuzū“.

Cu Miron Costin, Ciogolea se împărțise, și el a făcut lista următoare a actelor ce i-a dat în mină:

Direasă č-amă dată dumisali lui Mironă Costină părcălabulă de Hotină.

Ună dresă de danie de la Moiseiă-Vodă, a lui Pătrașco Ciogolea Stolniculă.

Un dresă de la boiară, tijă otă Moiseiă-Vodă, pre Hudești.

Ună dresă de la Ianculă-Vodă, tijă pre Hudești.

Ună dresă de la Neaniulă, tijă pre Hudești.

Ază Gavril Costachi părcălabă iscală.

... bivă Sulgeră.

Mironă Costină păr[călabă] Hotină.

Miron Costin
1000
1000
1000

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ază Costantină Caracașă iscală.

Dreasele de pre Dumeană.

Ună dresă de la Moiseiă-Vodă, pre sată pre Dumeană.

Ună dresă de la Vasilie-Vodă, de întăritură, tijă pre Dumeană.

Ună dresă de la Moiseiă-Vodă, tijă de Dumeană, de cumpărătură.

Ună dresă de la Constantină-Vodă, tijă de nești părți de Dumeană.

Ună dresă de la Irimia-Vodă, tijă de nește părți de Dumeană.

Ună dresă de la Costantină-Vodă, tijă de nești părți de Dumeană.

Ună dresă de la Costantină-Vodă, tijă pre nește părți de Dumeană.

Ună urică pre Hudești și pre altă sată.

Ună urică pre Podoleană.

[Aceleași iscălituri.]

Ce drese s'aũ mai datu dumisali lui Mironũ Costinũ la Hudestĩ.

S'aũ datũ d'innainte dumisali lui Toderũ parcãlabũ și denainte lui Petriceico bivũ Sulgeri și Vasãli de Mlenãuți.

19 dresã ce-sũ cu cãrți domnesti pre Bobesti dinũ delũ și din valea.

Unũ dresũ domnescu ce-i pre Cãcãcni otũ Soroca și pre Larionesti.

2 mãrturii de hotarũ Miclãușenilorũ cu Stãrcea.

Îndatã, prin amestecul lor în cãderea lui Vasile Lupu, Ciogoleștii își pierdurã însemnãtatea. La 1662 niciunul din urmași direcți ai lui Pãtrașco nu mai era în viațã, și moștenitorii familiei înstrãinaũ averea. Dumenii trec la un Dumitrașco fost Vistiernic:

Iași, 13 Iunie 1770 (1662). „Adecã noi, toatã ruda și sementiia lui Pãtrașco Ciogolii, scriem și mãrturisimũ... cumũ... amũ vãndutũ dumisali lui Dumitrașco c-aũ fostũ Vistiernicũ o parte de ocinã dinũ satũ dinũ Dumeni, pre Iubãneaasa“, „partea Boghiului“. „Și cu vecini moșeni ce sã vorũ afla jãrãștile lor pre aceia parte, așijderile și vecini ce or fi fãcuți de Pãtrașco Ciogolea, încã sã-i ia dumnealui Dumitrașco.“ Marturi: „Iordachie Velũ Spãtarũ, Toma Marele Vornic, Bãcocũ Velũ Stolnicũ, Necolai Bohușũ Velũ Medelniceri, Ursachie Velũ Vamașũ, Andreiașũ c-aũ fostũ Velũ Șãtrarũ“.

Iscãlesc: „azũ Ștefanũ Boulũ bivũ Dvornicũ, Davidũ otũ Zaluceni, Savinũ Urmezeu, Costantinũ Hermezeu, azũ Davidũ, azũ Isacu¹“.

Nu știm din ce neam era acest boier, dar pe la jumãtatea veacului al XVIII-lea, o sutã de ani de la aceastã vnzare, Antemia Stãrcea, soția lui Ionița, nepot al lui Ion Stãrcea, cedezã o parte din Dumeni, pentru a închide un proces, lui Petru Cheșco Șãtrarul, care avea și Zahareștii

¹ Cf. vol. IV, p. 343: unii din ei își impart la 1666 Țigani de-ai Ciogoleștilor.

din Suceava¹, — un vestit hotarnic de moșii. Neamul lui mai stăpîniă și la Parhăuți lîngă orașul Sucevei, ca și în părțile Sorocăi, cum se vede din plîngerea ce fac la 1742:

„Feçorii lui Costantinû Cheșcu“ se jăluiesc la Domn asupra lui Sandul și Toader Calmușchii, pentru „niște moșii de la o strămoașa a noastră, anume Mărica, fata lui Murgulețu, ȝupăniasa lui Chescu Portariulu“. „Și moșiile ne sintă aceste: ȝumătate de sată de Lincăuți, la Ținutul Sorocii și ȝumătate de sat de Părhouți, la Ținutul Sucevii, și din ȝumătate de sată a 6 parte, cu vecini, dină Costăna, iară la Suçava, și a patra parte de Zahariești, în Suçavă“.

Domnul trimete judecata, la 25 Februar 7250 (1742), către „Sfinția Ta părinte episcop de Rădăuți, chiră Varlaamă i Armaș Costantine Cant., ce ești giudecătoră Ținutul Sucevii“.

Cheșco avea și moșie la Popeni, în apropiere:

19 August 1778; Costandin Dimitrie Muruz către „Thomazichi Dimachi biv Velu Agă i Toaderu Silionu biv Velu Med., ispravnică de Ținutu Dorohoiului“, pentru cearta, la Popeni, a lui Petre Cheșco cu Ursachi Cracalie și Ilie Cracalie, Ilie „vanzindu-și venitulă părții sale cu anulă unui Necolăi Calmăchii“, care cosește și iarba lui Cheșco, și acesta rămîne „fără de fănă“.

14 Octobre 7266 (1757).

„Antemie, femeae lui Ioniță, nepotul lui Ion Stărcii, și cu fiulă mieu Apostu“ arată că, murindu-i fiul Grigoraș, a lăsat „34 stupi și 2 boi“, pe cari-i iea pentru o datorie de 70 lei Șătrarul-Mare Petre Cheșco. „Noi, știindă că aceste bucate nu sântă agonisite numai de Grigorașu, ce, fiindu-ne traiulă la ună locu, cu toți le-amă făcută de preună“, se plîng, la „dumn. Med. Răducanu și la dumnealui Pitr. Costandină Baș[otă]“, cari-i judecă.

¹ *Doc. Callimachi*, II, p. 174, No. 5.

La Dumeni se amestecă pe atunci, într'o vreme cind proprietatea rurală în părțile dorohoiene și botoșănene era cu totul fărîmitată între răzăși cari purtau adese ori nume mari, și fiul Banului Dumitrașcu Calmășul, Ioniță Medelnicerul, apoi Pitarul, nepotul lui Ioan Teodor-Vodă-Callimachi și vărul lui Grigore-Vodă¹.

9 Ianuar 7266 (1758). Scarlat Grigorie Ghica-Vodă către Iordache Cant. biv vel Pah. și Ioniță Iamandi biv Vel Jit., Panco Pit., pentru moșia Dumenii, („la ocolul Botoșanilor“), a lui Ioniță Calmășul biv vel Pitariu.

Pecete mare, cu chinovar. Vel Logofăt.

Noul Domn, Ion Teodor Callimachi, se ocupă și el de interesele nepotului său:

26 Novembre 7267 (1758). Ioan Teodor-Vodă către „Costandinu Cananó bivü Velü Stol[ni]cū, isprav. de Ținutul Hărlău i Dorohoiulü i Adamü Panculü bivü Velü Pit. i Gheorghe Arapulü bivü Velü Șăt.“, pentru a hotărnicii, la Dumeni, „la ocolul Botoșanilor“, pe „Ioniță bivü Velü Med.“, de către Cracalie.

În Suceava găsim, la 1761, mazilii din neamul Necșoiu, între cari un Ioniță². Văduva acestuia avea și ea ogoare la Dumeni, precum se vede din acest act de la 1759:

22 Maiü 7267 (1759). Ioan Teodor-Vodă, către „Iordache Cantacuzino biv Vel Pah., ispravnecul de Ținutul Hărlăului i Dorohoiulü“, și Ion Iamandi biv Vel Văt., pentru a hotărnicii moșia ce o are „Catrina Pahărnicasa răposatului Ioniță Necșoiulü Pah.“ la Dumeni. „Și, la hotărârea ce veți face acumü, este trebuință să să afie și Calistrat egumănulü de Putna, care știe mai bine stare Dumenilorü“. Pecete de chinovar octogonală. „Proč. Vel Logofăt.“

Hotarnica lor urmează:

5 Novembre 7268 (1759). Hotarnică la Dumeni a celor doi

¹ *Doc. Callimachi*, II, p. 180, No. 39; cf. *ibid.*, I, p. 586, No. 32.

² Pentru starea moșiilor de acolo pe la 1700—50, *ibid.*, II, p. v și urm. Pentru Ioniță, *ibid.*, p. 23, No. 49.

Iamandi și lui Calistrat egumenul Putnei. Se chiamă „toți răzeși de pe înpreșurū ce să hotărășcū cu satulū Dumeniū, și alți oameni bunī, și bătrāni și tineri, ce să aflā trāitori înpreșurii acestui satū”. Pomeniți: „Dumitrașco Botnariulū din Șipotenī... , Ioanū Vorniculū otū tam... , Petrea Rusulū dinū Dumenī... Preacumū c'aū fostū hotarū vechi de la iazū la dialū înū costișā într'unū dāmbu, și l-arū fi scosū niște čobani a lui Hagii-Eni... Căutāndu-i pravățulū stālpului... Dinū susū de Fântāna Putredā, ce esti cu stānci de piazrā... Movila hortosā... Amū căutatū pravățulū hotariului... Iarū noi, ducāndu-lū pe acelū omū la pricina hotariului din spre Miclāușeni, de undi intra Cracalii în Dumenī, și i-amū cetitū carte ča di blestemū, și i-amū zāsū ča pe undi a merge elū cu brazda înū capū și cu carte de blāstāmū ča să disparte hotariulū Dumenilorū di cătrā Miclāușeni, și pe acolo omū pune și noi stālpi. Iarū elū, dac' aū auzātū carte ča di blāstāmū, aū zāsū ča elū n'a merge cu brazda înū capū, nici a priimi carte ča de blāstāmū, ča elū hotariulū ilū știi dreptū cu sufletulū lui c'aū inblatū hotariulū de veci totū pe undi arātā hotarnica dumn[ea]lorū... , și n'aū vrutū să priimascā carte ča de blāstāmū, și aū arātātū adevărulū... O sāraturā ce curā în hālāșteū... Piste cursura sāraturii... S'aū gāsītū stālpu vechiū, cariī s'aū și cercatū, și s'aū gāsītū bunū hotarū... Drumulū celū mare, ce să numește alū Dorohoiului... La apă toate moșiile să mai strāmtează, aceste ce sātū pe apa Iubāneasii... Și cu alți boeri megieși și răzeși și oameni bunī bătrāni.“ Doi dintre proprietari scriū: „ni-amū invoitu de spre parte noastrā“. Mai iscālește și „Dumitrașco botnariulū“; bătrīnilor li se zice „star.“.

Catrina are de lucru cu vecinul ei Ilie Cracalie. Acesta și fratele său Mihalachi aveaū la 1769 și judecatā cu Lupu Haraga, zis Scripcā, pentru o parte din moșia suceveanā Budinți¹.

¹ *Doc. Callimachi*, II, p. 201, No. 137.

La 5 Februar 7268 (1760), părere a Divanului în gilceava dintre Păhârniceasa Catrina și Ilie Cracalie, la Dumeni.

Sus scrie însuși Domnul: „Noi Ioanū Theodorū Vvoda boj. milst. gspdarū zāmlj moldavskoī. După anaforaoa aciasta a dumilorsale velițălorū boerī, cetind-o și Domniia Mea și gāsānd-o că este cu cale și cu dreptate, amū în-tăritū și cu a Domnii Mele pecete“ (la 17).

În legătură cu această afacere e raportul ce urmează:

Prē- innālțate și luminate Doamne, să fii Măriia
Ta sănătostū.

Cu plecată scrisoarea înștiințazū pe Mării Ta, că, după luminată poronca Mării Tale, întru care imi poroncești Măriia Ta pentru o mărturiia hotarnică de la dum. Pah. Iordachi, ce s'arū fi aflāndū la unū Iliia Cracaliia, care aū avutū hotărārea cu dum. Pah. Catrina, ca să-lū apucū să eū aca mărturiia hotarnică de la mână lui și să o trimit la Măriia Ta, vei ști Măriia Ta că l-amū apucatū cu tăriiia ca să-mi dea hotarnica, și, neîntānplāndu-sā la dānsulū, s'aū apucatū că peste 2, 3 zile imi va trimite, și, îndată ce o va trimite, c'unū časū mai înainte o voi trimite și eū la Măriia Ta după poronca Mării Tale.

Darie Donicī ajunsese însă mai de mult în stăpinirea trupului de căpetenie al Dumenilor prin căsătoria sa cu Ilinca Cuza, a cării mamă era soră cu Nicolae Costin Jicnicerul și cu Miron. Tatăl acesteia era Ioniță fiul lui Miron Costin, — cel mai mare fiu al cronicarului: Miron îl chemase și pe Cuza, ginerele lui Ioniță. Cel de-al doilea Miron Costin e cunoscut supt numele de Mutul ¹.

Altă moșie a Mironestilor, cari, decī, își căpătaseră toată moștenirea, Miclăușenii, ajunse în mīna lui Ilie Cracalie, ginerele Mutului.

La 1765 Donicī își hotărnicia moșia:

¹ *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, I, pp. 63—4. Cf. documentul din 30 Novembre 1765, ce urmează, și, pentru Cuzești, genealogia dată de d. V. Pirvan în *Conv. literare* pe 1904.

30 Novembre 7274 (1765). Toaderu Silionu Med. arata cum a hotarnicit Dumenii, cu „carte de blastamu de la Prea sfiintia Sa parintele Mitropolitu“. Intreaba „oamini batrani, inpregiurasi, pe targovezii de Dorohoiu si di pintr'alte sate... Amu intreatu pe unde au stapanitu locul targului Dorohoiului“.

„Si au purcesu a ne arata pe unde au stapanitu locul targului Dorohoiului, care ace bucatu de locu s'au datu dumisale Spat. Costantinu Sturzai, purcezandu dinu in spre Rasaritu alature cu Miclauseni lu Cracalie, si merge pana inu drumulu Iubanestiloru, care intr'acelu drumu ramane locul Dorohoiului de Miclauseni, iaru Miclauseni trecu la vale, alature cu Dumenii, piste vale Miclausanca, si sue inu dialu, totu inu spre Rasaritu, si piste dialu iarasu apuca unu drumu ce vine de la Cordarenii si merge la Dorohoiu pana sa talneste cu hotarul Cordareniloru intr'o movila inu dumbrava. Si acolo ramanu Miclauseni, iaru Dumenii purcedu alature cu Cordarenii pana inu Iubaniasa. Daru Ilie Cracalie, dinu drumulu Iubanestiloru, care infunda locul targului Dorohoiului de catre Dumenii, purcede drumulu inu susu, pe la capulu moşii Dorohoiului, pana inu matca ce-i zicu Bilavca, unde treci drumulu inu cee parte, si de acolo apuca paraulu innapoi inu gosu pana la unu iazu, si trece piste ezaturu la dialu inu spre Rasaritu, unde dzici ca au fostu si o piatra, daru noi n'amu gasit-o. Si de acolo la unu drumu, la unu piscu mare, si multe dialului in gosu, pana sa talneste iarasu cu drumulu ce vine de la Cordarenii si merge la Dorohoiu, si cu ace bucatu de locu intru Cracalie inu Dumenii, — care amu facutu si proba dupa stare moşiiiloru.“ Cracalie spune ca moşia-i e „intragu, neclatita, de amandoi partile“. „Ce noi, Domne, i-amu dzisu, de vreme ca moşie Miclauseni este intragă la capite, sa o masuramu, si, pe cate odgone oru esi inu capite, ase sa-i damu si la mijlocu, sa fie totu intr'unu chipu moşie de lata, si Cracalie n'au priimitu. Amu dzisu sa masure moşie Dumenii, a dumisale Pah. Donici, iarasu unde nu sintu hotarale smintite de catre alte hotara, si, pe cate odgone oru esi la

acelū locu Dumenii, să-î dămū și la capulū moșii dispre Dorohoiū, unde este pricina, și Cracalie nici așe n'au priimitū, dzicându și Vorniculū de Portă Ștefanu Tabără că n'avemū poruncă să măsurămū. Care la aceste doi moșii, până nu s'oru măsură și una și alta, nu s'orū mai curma pricinile dintre dānșii. Și, măcarū că Vorniculū de Portă Ștefanu Tabără au făcutū hotarnică inū semne lui Ilie Cracalie pe mărturiile unora și altora, darū eū, vādzindu că nu este cu dreptate, n'amū vrutū să mă iscālescu, și amū făcutū știre Mării Tale.“

Mai multe acte privesc daraverile lui Donici cu Cracalie. Astfel:

28 Ianuar 1766. Grigorie Alixandru Ghica-Vodă *volnicește* un aprod să îplinească pe „Ioniță Cracalie otū Dorohoiū“, după plingerea lui Darie Donici. „Așijderea să miargă și la unū Loizū neguțatoriulū și să-lū apuce să îpliniască de la dānsulū 40 lei după tocmală č-au avutū Pah. Donici cu dānsulū, cândū ș'au tinutū elū pe acea moșie o ciriadă de boi în 2 ani. Iarū cariū dintr' aceștie nu s'arū odihni nici cu cercetarea ispravniculū, avāndū mai multū a răspunde, să-î ia și să-î aducă la Divanū.“

8¹ Iunie 1766. Grigorie Alixandru Ghica-Vodă, către Ilie Costache bivū Velū Spat. Să cerceteze cu privire la plingerea lui Darie Donici că un Cracalie „i-au făcutū moșie colțurată, și nu pe rānduiala altorū moșii, cumū și pe a lui făcānd-o cu chirie, intrāndū-î inū hotarulū Dum[enilorū]“. Cere „să să indrepte moșie după dreptate“. Să hotārească și „moșiile mânăstiriū de la Doljāști de cătră megieși“. Va da „și mărturie în semne“.

26 Iunie 1766. Hotarnică pentru Darie Donici biv Vel Pah. „Avāndū o moșie anume Dumenii..., care moșie fiindū zāstre Ilincāi Cuzoae, soacrei dumisale Pah., de la frațiū săi Neculāi Costinū Jic. i Mironū, dinū moșiile Mironేశtilorū, și, cātū au trāitū soacra dumisale, ș'au

stăpănită satul Dumenii cu pace de către Miclăușeni, moșie fraților săi, iară, mai pe urmă, venindu-să Miclăușeni cu împărțală lui Mironu Mutulu, fratele celu mai micu, și elu încă dându-o zăstre ginerelui său Ilie Cracalie, la Domnie Mării Sale Scarlatu Ghica Voevod. . . Supt Ioan Teodor-Voda se face hotărnicie, „după cererea dumneei Catrina, gupănasa dumisale Pah.“, cu Calistrat egumen de Putna, Jic. Ioniță Iamandii, Chiriac Porocichii, Vornic de Poartă și Vasile Iamandi Comis. Cercetează pe „Jic. Constandinu Macriiu, răzășulu satulu Popenii, și pe Ilie Cracalie, răzășulu dinu gosu, și oameni dinu targulu Dorohoiului“. Face plingere că moșia e „cu colț, strimbă, și cere să se îndrepteze acele hotărături, și să îndreptezu moșie ca să margă dreptu ca și alte moșii. . . Întră Dumenii cotișu la mijloculu hotarului Miclăușeni. daru socotindu sămnile hotarilor altoru moșii, ce mărgu alătore, a Furceniloru . . . Vasile Dăresculu, omu bătrănu dinu Dor[o]hoiū. . . Aū găsitu locul plinitu cu brazde. . . Înplutu locul pietreloru cu brazde și acoperitu cu fănu. Amu întreatu pe Cracalie ce lucru iaste acela. El aū zăsu că l-aū scosu Tabără Vor. de Poartă, č-aū fostu hotărnicu. . . Mai aducându Cracalie și oamini marturi, pe cari întrebându-i de locul targulu cumu știu, ei aū mărturisu pe carte de blăstămu că locul targulu vine până in drumu, daru, văzându că amu luatū mărturie lorū in scrisu, indata aū inceputu a intoarce și a gâlcevi, — care s'aū cunoscutu că mărturie lorū iaste nimică. Și, iarășu, într'altă ză, găsindu pe unu Grigorirașu (*sic*) Barne, omu bătrănu dinu Miclăușeni, a lui Ilie Cracalie, unulū dintr' acei marturi, l-amu luatū să-lū ducemu la gazdă, să-lū luispitimu cu gurământu, și, ducându-lū, aū prinsu a sudui pe Cracalie, și, viindu elu pe gosu cu ermonahu Dionisie Hudič, întrebându-lū de rândulu hotarilorū, așa ni-aū mărturisu că i-aū spusu că hotarulū Miclăușeni cu Dumenii aū inblatu dreptu. . . La acē Fântăna-[Putredă] ține Hănculu Armeanu cășlă, și era loc de Dumeni, daru Cracalie cu lăcomie lui trecē și peste drumu, inu hotarulū Dorohoiului,

de-l dijmuiè. Și acelü moșniagü Barne i-arü fi zäsü sä nu triacă, că a petrece gälcăvâ, și, neînțelegändü, aü luatü dijmă și pe urmă aü trasü gälcăvâ, și, viindü pe drumü cu Hudici, l-aü luatü unü feçorü a lui Cracalie și cu alți oameni, nu l-aü lăsatü sä vie după mine sä mărturisască, și, scriindü și răzaș[u]lui Cracalie, după ce l-aü luatü, sä-lü aducă, nu l-aü adusü“. Cercetează „clinulü de locü“ ce *strimbează hotarul*. Decid „că fără nicio dreptate sä acolisăște Cracalie de întră în Dumeni, fiindü lucru știutü că moșiile mergu dreptü, iarü nu cu cline și cu colțuri, după cumü făcè Cracalie moșie sa Micläușenii și margine de gosü a Dumenilorü, după cumü amü socotitü și amü îndreptatü, amü pusü și pietriile iarășü la loculü lorü, de unde le scosese.“ „Ilie Cracalie neodihnidu-să și trăgându-să sä vie la Iași, li s'aü pusü zi de sorocü la 5 zäle a lui Avt., sä sä afle la luminatü Divanulü Mării Tale, la care după cè lesne-cunoscătoare înțelepciune Mării Tale va lua sävärșita hotăräre“.

Räul vecin Cracalie stürnește și mai departe pricinü și cu acest mäi puternic boier din preajma sa:

De la Divanulü Moldovii.

De vreme ce aice la Divanü ni-aü arätatü dumnalü Pah. Darie Donici că unü Ilie Cracalie fără de nicio dreptate i-arü fi luatü unü calü de suptü o slugă a dumisale, și-i ține calulü, și nu vra sä i-lü dè, dreptü aceia sä dä volnicie cestui copilü dinü casă sä miargă la Ilie Cracalie și sä împliniască calulü de la dănsulü, și sä-l dè la mäna dumisale Pah.; și, fiindü că are și alte pricinü de gudecată cu dumnalü Pah., sä-lü ia omü gospodü și sä-lü aducă aice la Divanü, sä stè la gudecată cu vichilulü dumisale Pah. Ačasta.

1770, Săpt. 12.

Și pentru hotar urmează gilceava cu dînsul:

12 Septembre 1770. „De la Divanulü Moldovii. Cinstite dumnecta Med. Costandinü Värnavü, Vor. de Botășeni, fe-

ricita sănătate poftimū de la Dumn[e]zeū. Aice la Divanū ni-aū arătatū dumnalui Pah. Darie Donici că, după carte č-aū luatū de la Divanū ca să strângă dijma de pe o bucată de locū ce să răzeșește cu Ilie Cracalie, trimițindū oamenii dumisale..., acelu Ilie Cracalie in tărie sa n'aū vrutū să îngăduiască.“

În vară, Donici scosese pietre de hotar, și Divanul îl ține de rău. „Și aū arătatū acumū dum. Pah. Darie Donici că arū fi avândū scrisori de îndreptarea aceștii pricinī, care scrisori den întâmplare vremii i-aū rămasū in mănăstirea Sfeti Spiridonū dinū Eși. Decī, fiindū pricina într' acestașū chipū, iată printr'ăcastă carte de la Divanū s'aū datū volnicie dumisale Pah. Darie Doniciū ca să-și pue omulū dumisale să strângă dijma dinū ce arū fi de pe acea parte de locū cu pricină, asemenea și Ilie Cracalie, să-și pue omulū său, fiindū de față. Care dijma să stea osăbită până să va potoli boala ciumiī in Eșū, până să-și scoată dumnealui Pah. Darie scrisorile ce are, să stea la judecată la Divanū cu Ilie Cracalie maz[ilū]“. (10 August 1770).

S'a păstrat și însemnarea pagubelor făcute de Cracalie :

† Izvodu ci s'aū aflatū pe acē bucată de loco aū măcatū Ilie Cracalii dinū moșie dumisale Catrinii Păh., de anulū trecutū și de estimpū, după cumū arată anume :

- 28 clăi de grău anulū trecutū.
- 12 merțe păpușoi.
- 70 stoguri fănū.
- 1 stup dintr'o prisacă.
- 15 merți grău estimpū.
- 150 stoguri fănū.
- 4 caare păpușoi aū luatū Cracalii acumū.
- 2 stupi amū loatū.
- 16 clăi grău sătenești dinū Dumeni.
- 10 merțe mălaiū.

Tot de pe atunci e și acest „izvod“ al venitului moșiei întregi:

Izvodă de venită moșii Dumeni dină anulă trecută, ce amă luată Logofătă Ioniți.

31 stoguri de fănă, care s'aă vândută 3 lei, 30 bani pe fălși (?).

50 de lei di pi dejma fânului de pe la omeni.

40 lei orănda.

30 merțe de mălai, care s'aă vândută câte ună leă.

15 merți păpușoi, care s'aă vândută câte ună leă.

1 merță grău, care s'aă vândută 4 lei.

7 suti căpățini curechi, care s'aă vândută câte un leă.

70 fuiare de cānipă, 20 lei.

6 vedri brădză de oi, care s'aă vândută câte 6 pārale vādra.

1 matcă aă luată de la Lupulă.

Cari facă bani 255 lei, 30 pārale.

Și acestă izvodă s'aă făcută cu dreptate dinainte a totă satulă, și amă și iscălită. Letă 7285 [1776], Dich. 8.

Eă preutulă Dimitric otă Dumeni.

Eă Lupulă Vornicū. Eă Vasile vechilă. Ionă Tānase, Vasili Groza, Ursulă Pureci, Ionă Osml., și noi totă satulă așā știmă și mărturimă.

Ce arată că aă luată Logofătă Ionița dină venitulă moșii Dumeni.

Lei

84 pe 28 fălci fănă, câte 3 lei.

25 dijma fânului, câte 1 para de stānjānū.

40 orānda anulăi trecută.

20 dină orānda anulăi ală doile.

169 lei facă.

180 dimirlii mălai, 22 polū lei.

60 mirță păpușoi, 60 lei.

5 vedrele brānzii, 5 lei.

700 căpățini curechi, 5 lei, 1 par.

1 stupă Lupulă Vor., 2 lei.

40 lei, 30 par. fac.

În 1775 încă avea Dumenii Darie Donici biv Vel Păharnic; peste citva timp ea trece la ginerele său Andronachi Donici, legistul ¹.

La 26 Septembrie 1793 se făcuse hotarnica Dumenilor. Între sătenii întrebați, e și Gheorghe Croitorul.

La această dată Andronachi Donici era numai biv Vel Medelnicer.

La 14 Iunie 1794, Mihail Costandin Suțu poruncește lui Grigoraș Ghica biv Vel Caminariu și Costandinu Crupenschii biv Vel Pah., Vornici de Botoșani, a face să se dea convenitul havaet și lucru la Dumeni lui Andronachi Donici biv Vel Med.

Dar încă în 1795 trăia Darie care se plînge atunci că Spătarul C. Balș îi atacă Dumenii, ce are de la soacră, „fimei săracă“. Avuse năcazuri cu Cracalie. Balș arată „unū hrisovū di la fericitulū intru pomenire Domnului Ioanū-Vodă Mavrocordatū, inū care îi dă moșia Broscăuții, dinū locul domnescu a târgului Dorohoiului [dumnealui răposatulū Vorniculū Costandinū Sturza]“. „Și, în anulū trecutū, aū avutū și gūdicatā dumnealui Spat. cu gineri-meū Med. Andrunachi Donici“, și acesta pierduse.

De la Donicești moșia diecilor lui Petru Șchiopul, dania lui Moise Movilă către Ciogolești, stăpinirea „Mironestilor“, trecută prin Ileana Cuza la alt neam, ajunge, prin vînzare, în minile unui Dimachi. În adevăr, la 1820, Neculai Dimachi Vornic se plînge că egumenul de Doljăști îi incalcă Dumenii.

Avem actul prin care Manolachi Donici cere, la 1804, să se comunice lui Telalbașa că vrea să vîndă Dumenii.

¹ Cf. *Ist. lit. rom. în Secolul al XVIII-lea*, II, p. 449 și urm. și broșura d-lui Andrei Rădulescu despre Andronachi.

După acest Dimachi, pe deplin romanizat, Dumenii sînt căpătați de un aspru străin exploatator, Postelnicul Plaginò, pe care alt Grec ni-l zugrăvește astfel, în scrisorile din 1834 ce urmează:

Către Ionică Cractis. Serdar. Pentru Dumeni. „Dumnealui Postelnicul Plaghinò . . . aù zăs locuitorilorù dinù Dumeni că spunù minciuni și nu vorù să arăte adevărulù, iarù ei, săracii locuitori, să giuraù în totù feliolù și-și făceau cruce, gurămănturì pi casă, pi copii lor, și nu s'aù crezut; ba încă s'aù mâniaat, pentru că mai innainte li-aù fostù făgăduitù că ogoarile aceli arate și samanate și acele numai arate i le va da, dar însă să miargă la dumnialui Postelniculù să să invoiască, darù, atunce cândù s'aù mâniaat că ni n'aù (*sic*) mărturisit și ieì că acè fântăna să numește Putreda . . ., așa, asupra mării, s'aù giurat că să fie Jidan de li-a da ogoarile. [Un arendaș îi cere aceleași locurì;] i-am zăsù să nu fie pricinuitori săracii meli, că săntù și ieù Grecù ca și dumnelui, și atunce cu mari greu mi-aù făgăduitù că-mi yi li-a da, însă căte unù galbenù pe falce, mai gios niciunù copicù; cătù l-amù rugatù să-mi ieì 20 di lei pi falci . . ., și n'aù vrutù. . . Pi alte moșai mai largi să găsăște cu 12 lei falce.

[Aducindu-i banii, îl află măsurind pe cimp; arată inginerului Habàs, de la „Tîrgu-Noù“, o hotarnică: această moșie ce să stăpănè de tîrgulù Dorohoilui, aù făcut-o danie Domnulù Gligori-Vodă celù Bunù¹ lui Sandu Sturza, dinù Jăjeia-Vechi, și mergi pin vale Zahorna dreptù până la movila Bortoasa. . . După ce aù mântuitù de scrisù, imi zăce mie: Ieù astăzi am priimit corieri, măine până în zio mă pornescu la Iași, fiindu-că mă cheamă avam (*sic*) Domnie; aù venitù Tatarii de la Țarigrad; Mihalachi² s'aù alesù de Domnù. [Doi preoți, cari-i zic „Măria Ta“ primesc ogoarele Dumenilor; se va întoarce arătura.] Dupe ce s'aù dusù preoții, i-amù zăsù ieù Postelniculù: „cc. Costachi,

¹ Grigore Matei-Vodă.

² Sturza.

cu ačasta faci strămbătate bieților oameni, căci nu să potrivește arătura de cu toamnă cu ačasta de acum, și cine știe cându va fi și întoarcire acei arături, și mai vartosă sămănătura, că acum uesti răsărită“. Iar Postelnicul mi-a răspuns așa: *Νά μάθουν γνώσειν να μήν εἶνε ψεύτες: ἐμένα θέλουσιν να γελάσουν, ἐγὼ καὶ χωρὶς τὴν μαρτυρίαν τους, κατὰ τὰ δοκουμέντοισα εἰρίσκω τὰς στήζοντας ὅπως ζυτῶ.*¹ Și așa am tăcut și ieș. N'au trecut două menunte, iată că mai intră în casă doi țărani, și li mai dă un contract de doazăci și cincă de fălci, ce li-a vândut di la Zamostii; țărani tot în Putrăda li-a fost vândut. Așa, dipi ce s'au dus și acei țărani, iar am apucat a-l ruga pentru ce o face ačasta de vinde la străini, și nu Dumnilor, că ieș au muncit ca pe a lor pământ ce l-au știut, și, acum, să să sărăcască iasti păcat. Iar Postelnicul nemică n'au răspuns. [A doua zi], di pi ce s'au gătit, iar am intrat la dumnilui, și iar am picat la picioarele lui, zăcându-i: cât pământ au vândut cu contract rămâne bun vândut, iar celalalt să nu mai vândă la altăi, ce să-l vândă Dumnilor, să-și iai banii giumătati acum și giumătati la toamnă; cu mari greu s'au înduplicat de a priimi, și mi-a ză: Iaca, pentru hatărul dumitali alu dașupra dumitali, iar lor nu, pentru că m'am jurat că nu li-o da. Și, fiindcă mă pornescu, viindu vechilul de la Cernăuț, să să măsoari, și câte un galbăn falce să-mi aduci banii la Ieși. Asupra pornirii l-am rugat ca să lasă poruncă cătră vechilul ca să-mi măsoari cu prăjănă driaptă și drept, că plătescu câte un galbăn pi falce, iar iel au zăsu, pentru ačasta să n'am îngrijăre: „iacă ai scriu ca să-țu măsoari cu prăjănă acă cu două peceți la capite“. Auzându și ieș di peceți, am socotit că trebui să fie tari driaptă. Și așa dumnilui s'au pornit, iar ieș m'am pus în briță cu ingineriul . . . , am chemat pe lăcitori, și li-am spus

¹ „Să se învețe minte să nu fie mincinoși: vrea să-și bată joc de mine, dar eu și fără mărturia lor, după documente, găsesc stinjenii pe cari-i cer.“

ceia ce amū isprăvitū, iarū iei săracii s'au bucuratū, că unii avē arături și sāmănături, iarū alțai numai arături, unde îndată au pornitū și a sāmăna și a grapă... Amū cerutū prăjana acē ce au zăsū Plaghinò că-i draptă, cu peceți la capite, și, cându mi-au adus-o și amū văzut-oi amū încremenit: amū măsurat-o cu palma mē, amū găsit-o numai de 21 palmi proasti de a' meli și o șchioapă. Apoi giudică dumneta, c. c. Ionică, sufletū și lege! Ce credi Plaghinò, di pe ce āmi iē așa prețū pi falce, apo, să voiască a să măsurā atāta fālci cu așa prăjană mică! Să ni feriască Dumnezău de așa felū de oameni!"

„Botoșeni, 1834, Mart în 26.“ Costandinū Buiucū către Cractis. Pentru încălcarea lui Plaghinò cu omul consulatului Serghevicī și magistratul din Dorohoiū. „Nu ne lasă nici vitele ca să li adăpăm înū ghiazuri“. Creșterea prețului fālci. „Ai vra acumū innainte toți, pe șănū... Fănū pentru vite nu avemū, nici pai, nemica. Vremia nu să mai peface. Acum și cu rășluiria ācāsta ce ni-au făcutū Plaghinò, ni-au gātitū cu totul... Acumū ne-au gāsātū ācāsta ca la driculū lucrului... Lăcuiorii strigă că, di pi ce li-au luat țisla lorū, iei nu potū să trăiască pi moșia ācāsta, și nici zilele boierescului n'au pentru ce face“.

Botoșani, 19 Octombre 1834. C. Buiuc către Scarlat Donici, „la Iașū: saū la Hanulū lui Vangheli saū la Hanulū lui Coroī“. Nouă încălcare. „Și nu ne îngādui nici să are lăcuiorii pe acelu locū, cari cu hapca vra să-lū stăpāniască... Înusu Plagino āi dusū de atunce piste Prutū... mare struncinare ne face, platiască-i Dumnezău.“

Cum se vede din cererea de la 1830 a lui Plagino, el avea Broscăuți, cu siliștile Lozānienii, Trebujānii.

VI.

Două file dintr'un registru de scutelnici.

În legătura unei manuscris grecesc de la începutul veacului al XIX-lea am găsit două pagini, pe hîrtie bună și frumos caligrafiate, din singurul registru de scutelnici ai Curții pe care-l avem din epoca fanariotă.

El cuprinde, pe o filă, lista boierilor, începînd cu un fost Mare-Ban, cu Vel Postelnicul, Vel Comisul, Vel Spătarul, etc. și mergînd pînă la dregători și ofițeri mărunți, și pînă la pisarul de latinește. Iar pe cealaltă filă se cuprind o parte din numele jupăneselor, de la cea d'întăiu treaptă pînă la cea din urmă, care primiau ajutor de la Curte. La urmă e socoteala valorii în bani a liudelor: ea întrece 5.000 de lei.

După scrisoare se vede că registrul e din Țara-Românească. Ienachi sau Ienacachi Hrisoscoleu era biv Vel — (*sic*) în Moldova la 1760¹. Pe atunci juca la București un rol mare doftorul grec Fotachi, intim al lui Constantin-Vodă Mavrocordat². Aceste constatări fixează o dată aproximativă registrului care ni e cunoscut prin aceste rămășițe.

Taleri i bani.

Linde.

- 40 Ianachi Hrisoscoleu bivu Velu Banu.
- 25 Velu Post. cu Velu Cuparu.
- 50 Velu Spat. Ros[e]tu.
- 15 Canela bivu Velu Pah.
- 15 Velu Comisu.

¹ *Doc. Callimachi*, I, p. 438, No. 50.

² *Ibid.*, pp. cxxxiv, cxliii.

- 15 Ianachi bivü Velü Slugearü.
 20 Velü Agă.
 20 Velü Pit.
 20 Velü Cămăraşü.
 15 Velü Grammaticü.
 15 Velü isprav[nicü] alü Curtji.
 10 Fotachi doftorulü.
 10 Velü Armaşü.
 10 Velü Portarü.
 7 Nicolachi doftorulü, cu frate-său.
 10 Ianachi Halepliulü Velü Vameşü.
 5 Velü Logt.
 8 Velü Vist.
 2 3-ti Vist.
 5 Vătafulü za copii.
 6 Costandinü vt. Post.
 10 Anastasachi Med.
 5 Vătafulü za aprozi.
 5 Ciauşulü za aprozi. Central University Library Cluj
 4 Andrei grammaticulü.
 2 Manolachi polc[ovniculü].
 2 Iordachi Post. Condoratü.
 4 Velü Capt. za lefegii.
 3 Pascale vătafö.
 2 Velü Căpt. za Seimeanî.
 2 Vt. Cammaraşü.
 2 Beceariulü.
 2 Mihalache Comisulü.
 4 Vt. Armaşü.
 3 Păunü Cluč.
 2 Pascale Vist.
 2 Mihalachi cred[inceriü].
 2 Velü cahfegiü.
 3 Divictariulü.
 2 Baş-çoh[o]darü.
 1 Chehaiaoa de çoh[odari].
 2 Chiurciubaşa.

- 2 Terzibaşa.
 2 Iosifū pisariulū.
 8 Ilinca Bălşoae.
 6 Surorile Halepliului.
 5 Aniţa Bălenca, fata Ştirboaicăi.
 4 Sanda Glogoveanca.
 5 Ancuţa Conţeasca.
 4 Stanca i Mariia, Conţeaştele.
 2 Caliţa Ştefului.
 2 Mariia lui Sefendachi.
 2 Bălaşa Lupoianca.
 4 Tudora Lehliului.
 4 Sanda Obdeanca.
 8 Ilinca Brătăşanca.
 5 Zoiţa zărăfoae.
 5 Marga.
 12 Surorile Canelei.
 3 Ilinca Ūoranca.
 2 Bălaşa Rudeanca.
 2 Safta Drugăneasca.
 3 Mariia Grăm[ă]ticeasa.
 3 Stanca Poinăreanca.
 3 Bălaşa Blejoianca.
 5 Porfira lui Paladă.
 4 Corbeanca.
 2 Safta Ionoae.
 1 Nastasiia Şăt[ră]reasa.
 2 Mariia lui Udricanū.
 2 Pelaghiia monahi.
 2 Fotini Portăreasa.
 1 Smaragda Chiurciubăşoae.
 2 Mariia Stol. Hagiului.
 2 Zmaragda Brânceanca.
 4 Mariia Măgureanca.
 3 Aniţa lui Nicolae Şăt.

VII.

O carte de scutire.

Un caracter particular și interesant are această totală scutire a unui polcovnic moldovean la 1818 :

Noi Scarlat Alecsandru Calimah Vvod, cu mila lui Dumnezeu Domnu țării Moldavii. .

Răducanu Țăgule polcv., sinu Vorn[i]cū de Poartă Țăgule, prinu jalubă ce au datū cātră Domniia Mē au arātātū precumū cā elū de lungă vreme s'au aflatū slujindū la multe slujbe și poronci a țării, la care au fostū rānduitū cu toată sālīnța și dreptate, făcīndū rugāminte ca, spre rāsplătire slujbelorū și a ostenelilorū sale ce au făcutū, să fie cuprinsu cu oareșcare aģutorū de milă dinū domneștile noastre mile. După a căruia jalubă făcīndu-să cercetare, s'au aflatū adivarate arātările sale. Dreptū aceia nu amū trecutū Domniia Mē cu vedere rugāminte lui, ce, milostivīndu-ne, iatā i s'au datū acāstā carte a Domniei Mele prinū care hotārimū ca să fie scutitū și aparatū de toate dārile și havalelile ce vorū fi asupra altora de stare lui, elū intru nimicā și cātū de puținū să nu fie suparatū și nici de cātră dumlr. dregātorii să nu să poatā orāndui la vre o poroncā de a Țānutului. Cāci, cāndū va fi trebuință, să va orāndui de aice prinū carte Domniei Mele și a Visteriei. Osābitū și la vreme slujbelorū rusumaturī să aibā a scuti una sutā oi de goștinā, una sutā stupi i sfini de desātīnā și una sutā cincizāci vedri vinū de vādrāritū, pe aceste bucate, fiindū drepte a' sale, și vi-

nulū dinū drepte viile sale să nu să supire nici cu o cerire de plată. Asămine și doi liudi, oameni streinī, ce își va putē gāsă și își va aduce de acumū innainte, de piste hotarū, care să nu fie dinū lăcuiorī birnicī sau dinū bejānariī ce sântū veniți aice inū țară, avīndū mărturiia dūmlorū dregătorilorū de margine că cu adivăratū sântū streinī aduși de curăndū de piste hotarū, să-i poată scuti, atitū de birulū Visteriei, cumū și de orice alte dări și havalele ce vorū fi asupra altorū lăcuiorī birnicī a țării. Intru nimica și cātū de puținū să nu fie supărați, rămāindū ca să caute numai de trebuințele casii sale.

Pentru care poruncimū Domniia Mē, atātū dumv. dregătorilorū, cumū și slujbașilorū goștinari, desătnicī și vadrari, să aveți a urmă intocma precumū mai susū, prinū carte ačasta a Domniei Mele o să hotărăște.

1818, Fevr. 16. Pecete octogonală cu chinovar. Velū Vist. Pe V^o: S'aū trecutū la condica Visteriei.

VIII.

Milo muhurdar al lui Mihai-Vodă Sturza.

Mi s'a trimes acest act curios privitor la cariera de boier și curtean a vestitului actor Matei Millo:

Cu mila lui Dumnezeu noi Mihail Grigoriu Sturza Vv., Domn țării Moldovii.

Domnescului nostru adiotant leitinantă Grigori Botescu.

După dimisionul dumisale Comisului Matei Milo, găsind de cuviință a însărcina pe dumnetă cu îndatorire ce au avut numitu, iată prin acestu ală nostru domnescu ofisă te rândumă di la 6 a curgătoare lună muhurdarū ală nostru și îți poroncimū ca, priimindū de la dumnealū Milo acturile atingătoare de această slujbă, să te sărguești a o urmă cu toată sălința și acuratețāia, precumū gingășime ei cere, ca prinū asămine purtare să te faci vrednicū de a noastră bunăvoință.

[Iscălitura Domnului. Pecete.] No. 349.

... 1840, Iunii 19.

IX.

Cîteva acte din vremea lui Despot-Vodă privitoare mai ales la negustoriile cretane și peroții ce umblau prin Moldova.

În rapoartele adresate capilor Consiliului de Zece din Venetia (Capi Consiglio X, Constantinopoli, 1563—70), se află două scrisori particulare privitoare la singerosul dușman al boierilor Alexandru Lăpușneanu.

I.

Una vine de la Mihaï Cernoievici, din neamul prinților Muntenegrului, care dăduse și o seamă de renegați (v. Miklosich, *Die serbischen Dynasten Crnojević*, în „Sitzungsberichte der Wiener Akademie, phil.-hist. Kl., CXII, anul 1886). Acesta era însă numai un dragoman lăsat la Constantinopol, pentru a trimete știri, de agentul spaniol don Sancho de Leva.

Mihaï, un prieten și informator al Venetienilor, scrie către episcopul din insula Lesina, un Dolfin.

Traduction de lettere jnziffra de Michiel Cernovichio, de 3 Marzo 1563, con la sopra scritta al Rmo. Monsignor Delphino, vescovo di Liesena.

... Sono venuo li ambassatori del Valacco et hanno portato tributo solito, et si lamentano molto del Despoto, digando che l'è cattivo vicino alloro et poco fidel al Signor turco et pregavano molto per Alessandro. Per il che il Bassa, lette, fecie gran rebuffo alli ditti ambassadori del Valaco, digandoli queste formal parole: „Il Valaco è giovane e senza experientia, et non mi maraviglio di lui, ma mi maraviglio ben delli suoi consiglieri, quali si tien per prudenti et sono di così poca memoria: non sanno che tante fiате hanno scritto a questa Signoria come Alessandro è poco fidel et mille mali hano scritto di lui. Adesso

scrivono che Alessandro è fidelissimo et prega [che] sia remesso in quel governo; oltra di questo si fà licito a scri-ver ogni busia, a tal che sono reddutti a non crederli nianche la verità tal volta, se prima non toccano con la mano. Et, frà le altre busie, ne scrive, quando Despot intrò in Moldavia, che haveva 12 m. archibusieri et altri-tanti cavalli et della Maiestà Vostra. Queste cose hà scritto tutto contra la verità, et che, tutto havendo trovato esser altramente, però come volete che vi si creda nissuna nuova? Li ambascatori si scusano meglio che podevano, digando chel Valacco scriveva sempre quello che intendeva. Ma il Bassa non accettava loro scusa, et dipoi li disse: perchè il Valacco hà dato ogni favor a quel Volfardo Sraiber che dovesse andar al Despota senza haver avisato a questa Porta? Li ambascatori hanno risposo che quello vegniva per le cose della fede, et non per mal alcuno. Il Bassa disse: Come sapete voj che, vegnando lui mandato dalli inimici del Signor turco, che sotto pretesto della fede non venisse a machinar altre cose? Per il che si vede ch'il Despota si hà portato più fidelmente del Valacco, per haver mandato ditto homo qui; il qual povero è posto alla catena, dove si trova altri cristiani presoni condenati al remo. Se in-tende che'l Signor turco vuol mandar uno chiaus al Valacco, acciò che renda al Despota alcuni luoghi che tiene et che sono dello jurisdittione de Moldavia; anchora però non è partito...

Da Pera, alli 3 marzo 1563.

II.

Scrisoare către bail, a lui Leoninus Servus; 30 Au-gust 1563.

.... Ancora V. Clarissima Signoria ne imputa non ha-vero fato da buoni sudditi in adoperar m. Michel Cer-novichio, non siando più in servitio di Soa Serenità, dicendo come il detto Cernovichio si valeva del nome di dragoman di Soa Serenità. Dil che dicemo che, per verità, siando stati repudiati dalla Clarissima S. V. e refudati in

le nostre calamità e disgracie, massime della morte del fratello e parente m. Michelin Corniacto, fatali dal tiran di Bogdania, assassinatoria, à pigliato il nostro havere, qual fù di ducati sessanta millia d'oro, come è stato giustificato, e più che il ditto tiran ne avanizava e ne dimandava lui altri quaranta millia ducati in circa et, in tute le differentie haviamo, era per lo amontar di ducati cento millia e della morte assassinatoria datta al sudito della Illà. Sua e, fina che m. Michele Cernovichio parlava in favor nostro, havevimo ottenuto commandamenti et favori di chiaus, e fato tanto che il magnifico Alli-Bassa scrisse al ditto tiran che per ogni modo dovesse mandar soi commessi per responderne. E, mandati che gli hebbe et fatto bon principio, con haver datto noi, insieme con altri parjchi che haviano lamenti contro ditto Despotti tiran, rocà al' Gran Signor, qual fò con consentimento del magnifico Bassa, Vostra Clarissima Serenità hà tenuto, come ne disse, che detto magnifico Bassa non lo avesse a man, e non volse più che nisun dragoman comparresse a favorirne, e ne refudò dil tuto, dicendone come temeva di non guastar le cose publiche. Che, per causa de ditto rocà, noi, cossi refudati, non haveamo dove ricorer per favor et aiuto. Et, siandone mancato quello dello Illmo Dominio, et essendo casso il Cernovichio, V. Cl. S. dette ordine alli altri dragomani di non ardir alchun di essi parlar per noi, per nisuna condicion. Dil che siamo venuti molte volte piangendo avanti la Clarissima S. V., pregando e supplicando a quella che non credesse che senza expresso commandamento e licentia del magnifico Alli-Bassa havessimo ardito noi e li altri insieme a darli rocà. E se offerimmo a quella di far che il proprio Bassa lo mandarave a dir a V. S. Cl., d'ogni hora che vollesse quella darne licentia di parlarle a Soa Signoria.

[Se adresează „da Turchi, da Hebrei“. Sint ajutați. Și la Cernoievich ca privat, „per esser pratico et homo fidato e bene visto da tuti gli signori Bassà“. Se dau fagăduieli și de Pașă.

Pomenit „Constantin, mio cognato“. Acesta dusesse la cadîu pe Hermodor.

Cercetare, la August 1563, de bail. Hermodor „non era Venetiano, ma Scioto“, pretind ei. Apoi, la afirmarea contrară a bailului, „adunque V. M. è partecipe in questa cosa. Et con questo S. S^a Cl^a se lo scacciò davanti“.

Bailul, văzind „la mordacità della soa lingua“ și amintindu-și refuzul anterior, supt alții, de a recunoaște jurisdicția bailului, — îl oprește de a-și mai veni innainte, pentru afacerea Corniact saü alta.

La 16, i se comunică. Leonin cere copie.

Raportul din Pera, 29 Septembre 1563 se află în Hurmuzaki, VIII. Corniact e calificat și aici de „suo cognado“.]

III.

Marin dei Cavalli și Giacomo Soranzo; 1-iü Iulie 1567.

... Sono stato per longo tempo trattate qui, avanti li clarissimi precessori di me, bailo, et me, molte lite frà Leonin Servo della Cania, come commesso de Costantin Corniato, da una parte, et Antonio Catacusinò, Peroto, carazaro, dall' altra, et in diversi tempi sono seguite molte sententie a favor dell'una et l'altra parte... Volendosi detto Catacusinò levar da questo giudicio et, con speranza di maggior suo utile, ricorrer a turchesco, restando creditor di certa summa de dinari dalla nostra cancellaria qui, quali già furono ricevuti dal Con.^o (*sic*) Massa, servitor del cl^{mo} precessor di me, bailo. [Cere de la „Bassa“ „tutto il suoredito intieramente, che in un conto è de circa ducati 2 m. et in l'altro de circa 300“. E cerut, prin Ceauș, de Pașă. Refusă. Supt Barbarigo se făcuse datoria. Cantacuzino contestă că ar fi primit banii.] Costui è homo litigioso et di mala conscientia... Riverentemente racordaressemo a V. S. Illme che, trovandosi de li un suo fratello, nominato Emanuel Catacusinò, qual è in fraterna con questo de qui, et hà tratato le sue lite avanti li Ecc^{mi} Consigli“, — poate fi implinit pentru plata nedreaptă din Constantinopol.]

IV.

26 Februar 1571.

Pentru un Turc, care a fost „tormentato“ in Candia.

Se denunță calomniatorul, „Leonin Servo dalla Cania, il qual si ritrova qui“.

În același an e menționat „m. Giorgio Ragnina, principal mercante raguseo in questo luogo“.

Pentru legăturile dintre Alexandru Lăpușeanu și apoi Despot, de o parte, și Petru Șchiopul, Domnul muntean, de alta, v. Prefața mea la vol. XI din colecția Hurmuzaki.

Michelin Corniact nu ni e cunoscut; ruda sa Constantin jucă însă un mare rol în vremea lui Lăpușeanu. Asupra lui v. publicația mea *Relațiile* cu *Lembergul*, extras din *Economia Națională* pe 1898.

Încă Alexandru-Vodă se înțelesese cu Polonia în ce privește judecarea afacerilor de hotar (Arch. din Lemberg, *Ind. Inv. Tremb.*, 1567—70, b). La deschiderea hotarului Moldovei pentru Lioveni supt Iancu Sasul, asigurându-se acestor negustori toată libertatea de negoț, contribui Constantin Corniact însuși. Privilegiul e datat din Iași, 30 A... 1580 (*ibid.*, *Rel. Castr. Leop.*, 1580 (339)).

Tot acolo (*Ind. inscr. cast. Sainoce*, 1559—62, 18, fol. 403) se află acest ordin regal privitor la încercările de năvălire ale lui Despot:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sigismundus... Universis... Renunciatum ad nos Despotem quendam iniisse consilia Palatini Valachiae ditione sua pellendi atque rem provinciae illius occupandae. Eam porro ad rem perficiendam plerosque e subditis nostris sua illi, uti ad nos perfertur, studia^a et auxilia deferre consiliaque cum eo coniungere statuisse. [E oprit din motive de prudență.]

În aceleași archive se păstrează documentul următor, care privește încercările unui Nicolae Păharnicul de a năvăli în Moldova (*Rel. Castr. Leop.*, 1580, 339, p. 1043):

Stephanus... Versari accepimus in regno nostro quendam Moldavum sive Walachum, Nicolaum Paharnik vocatum, quem spectabilis ac magnificus d. Ioannes Ruberus¹, Sac. Romanorum Cesaree Maiestatis in Hungaria generalis capitaneus, quorundam non parvi momenti in se

¹ Hans Rüber.

commissorum delictorum accusavit et sibi de eo iusticiam a nobis administrari peciit. [Să-l prindă.]

28 ianuarii, anni 4.

Negustori de aceștia aduceau la Constantinopol brinză românească, despre care un prins în închisorile Țarigradului are această însemnare jalnică ¹:

Desgleichen liessen wir uns auch den walacher und moldauer Käse, der nach Konstantinopel häufig verführt wird, sehr wohl schmecken.

Die Walachen gehen damit folgendergestalt zu Werke: sie nehmen eine frische Bockshaut, und verfertigen daraus einen Beutel, das Rauhe von der Haut kehren sie einwärts, und füttern ihn gleich einem Dudelsack aus. Darinn wird die Milch gesäuert, zu einem Käs geformet, und sonach in diesen Schläuchen zum Verkauf verführt.

... Wir machten daraus zum Theil Suppe, theils assen wir es mit unserm gewöhnlichen Zwieback; diess schmeckte uns als das herrlichste Gericht. Nicht einmal hinderten uns die mit dem Käse vermischten Bockshaare... Den haarigten wallachischen Käs (p. 333).

Negoțul lor se făcea cu vinuri, și în 1583 (Arch. din Lemberg *Rel. castr.*, 1583, 342. fol. 964 Vo. 5) se pomeneste în acte polone de „vinum malmaticum [= malvaticum], muscatelle et valachio (*sic*) versus Cameneciam et Sniatinum ex Valachia in regno Poloniae advehi solitum“.

¹ Wratisslaw, *Gesandtschaft*, pp. 330—1.

X.

Doi mazili romini la Poarta in epoca lui Mihaï Viteazul.

Cărticica lui Wratislaw, membru al soliei imperiale conduse de Kreckwitz, care fu arestată de Sinan-Paşa la deschiderea războiului voit de dînsul cu atita patimă, și supusă multor suferinți de cruzimea bătrînului Vizir, dușman al creștinilor¹, ni-a păstrat și două notițe interesante privitoare la Mihnea-Vodă și la Alexandru-cel Rău, la sfîrșitul carierei amîndorora.

În calea spre Constantinopol solia întilni pe Mihnea, care abia se turcise, și Wratislaw auzi și ceva despre fuga lui Petru Șchiopul, Domn al Moldovei însă, nu al Terii-Românești, în Creștinătate; el crezu că această părăsire de Scaun e în vre-o legătură cu primirea în grația Sultanului a noului reneșat de sînge domnesc.

Deci la această dată numai plecă Mihnea-Mahomed către noua sa reședință de la Nicopol. Se poate însă și aceia că în notița lui Wratislaw e vorba de Aron-Vodă, noul Domn moldovenesc, pe care un raport venetian îl arată plecat spre Dunăre pe la jumătatea lui Novembre².

Pp. 91—2.

Den 19 [November 1591] fuhren wir durch den Marktflecken Ester-Backa: hîer sahen wir den von dem Aly-Pascha erbauten schönen Tempel und die Karwanseray. Wir konnten da aber nicht über Nacht bleiben, weil der Fürst der Moldau, sonst Hospodar genannt, mit seinem Gefolge bereits Alles eingenommen hatte. Dieser Fürst war kurz vorher bey dem Sultan wegen vorzunehmender Empörung angeklagt worden: um der ihm drohenden Le-

¹ V. a mea *Geschichte des osmanischen Reiches*, III.

² Hurmuzaki, IV², p. 158, No. cxiii. Cf. *Contribuții la istoria Munteniei*, în *An. Ac. Rom.* pe 1896 (XVIII), p. 99; *Studii și doc.*, III, pp. LI și urm.

bensgcfahr zu entgehen, nahm er die mahomedanische Religion an, das einzige Mittel so ihm das Leben erhalten konnte. Sein bereits angestellter Nachfolger, der zugleich sein Ankläger gewesen, war hierauf genöthiget, die Moldau zu verlassen und seine Zuflucht in die christlichen Länder zu nehmen. Der Zufall mit dem moldauer Fürsten zwang uns nach dem Dorf Bulga aufzubrechen, und dort das Nachtquartier zu wählen. . . .

Sfirșitul, în 1592, al lui Petru Lăpușeanu, zis Cazacul, e cunoscut. Și alte izvoare vorbesc de suferințele lui în cîrligele 'n care fusese aruncat, și de însușirile deosebite ale trupului și sufletului său¹. Wratislaw a fost de față la chinurile nenorocitului Domn de citeva zile:

In einer andern Zeit brachte man den vormaligen moldauer Fürsten, sonst Hospodar genannt, gefänglich nach Konstantinopel: er war der Landesverrãtherey und der versuchten Empörung der Wallachen gegen den Grosssultan überwiesen worden. Der Hospodar von der Walachey liess diesen Fürsten gelegentlich gefangen nehmen, ihm Ohren und Nase abschneiden und so verstümmelt nach Konstantinopel überliefern. Der Grosssultan gerieth dermassen über diesen unglücklichen Fürsten in Zorn, dass er ihn gleichfalls an solchen spitzigen eisernen Haken werfen liess. Er war ein Mann von ansehnlicher Leibesgestalt, und redete die griechische, lateinische, wãlsche und ungarische Sprache mit vieler Gelãufigkeit². . . .

Pe p. 398, lupta de la Cãlugãreni e astfel pomenitã:

Inzwischen liefen Nachrichten ein, dass der Vezier, von den Christen geschlagen, auf dem Wege wãre, mit einer geringen Zahl der Seinigen nach Konstantinopel zuruckzukehren, worüber die Tũrken ungemein bestũrzt wurden.

Podul pe Tungea, care se atribuie lui „Mihail Voevod al Moldovei“ (v. și cãlãtoria englesã a lui Covel, p. 249), pare a fi fost innãlțat de vestitul Mihai Cantacuzino Șaitanoglu.

¹ Pp. 222—3.

² *Pretendenți domnești în secolul al XVI-lea*, pp. 49—50 (*An. Ac. Rom.*, XX, pp. 241—2).

XI.

O dovadă a prădăciunilor din 1821.

Într'o colecție particulară găsesc această plîngere pentru jafuri făcute la 1821 de oamenii lui Tudor, cărora numai aici li se zice „Oltenii“, și apoi de Turci. Se mai vede din jalba lui Caracostea de la Uliești (Vlașca) că, precum era de așteptat, anume oameni de țară întrebunțau neorînduiele pentru a-și mulțami patimile lor de despoiare și răzbunare.

Prea-Înnalțate Doamne,

Jăluescū Mării Tale pentru unū Ionū sinū popa Ioniță și tată-său popa Ioniță și Ionu Olteanu otū Uliești sudū Vlașca, că, dinū înlîmplarea aceștii răzvrătiri, amū pusū și eū, cu altele ale casăi melc, haine ce amū avutū, în păstrare la dooă case, la unū Marinică și la un popa Drăganū, totū dă acolò, unde șază și eū, ca la nește vecinī. Iarū, cândū aū venitū Olteni, numiți numai dinū răutate pirindu-mă, mi s'aū luatū toate cîte aū fostū la casa lui Marinică, ducându-mī băiat[ulū] legatū la Ionū Olteanu ca să nu vază care ce iă, precumū cu foae le vomū arăta. Osebitū, în venirea oștirilor inpărâtești, după ce mi s'aū luatū o herghelie dă 44 dă cai, dă Schenderū-Aga cu tovarășii dinū Giurgiuvū, apoi și unū diaconū Paraschiva, luindū pă popa Tudorū i pă Dinu sinū Voinea i pă Barbu lui Grămadă i pă Dumitru Pandurulū și pă Miu sinū popi Drăgan, și aū venitū la carulū mieū înū pădure, unde eramū băjanarū, cu cugetū să mă prinză amāndoī pă miinile Turcilorū, să mă piarză, și, aflindū eū, amū fugitū, și diia-onu Paraschiva s'aū pusū dă aū pusū pă fină-său Dinulū sinū Voinea, dă mi-aū legatū băiatu

și l-au bătut dă moarte, rămîind cu patimă dă boală, ca să mă dea pã mine și hainele mele cele scumpe, să le dea Turcilor. Și, neștiindu-mă unde sãntu, și sperîindu-sã și sluga mea de acea groaznicã bãtae, aũ spusu hainele unde le aveamũ îngropate. Carii mergîndu acolõ, la Dumitru Purcarũ (*sic*), unde era' îngropate într'unũ butoiũ, dupã sila ce i-aũ fãcutũ, zicîndu cã o sã vie cu Turci sã-lũ tae, așa le-aũ dãzgropatũ și le-aũ pusũ în carũ, ducîndu-le diiaconu Parascheva la casa sa, lãsãndu-mã cu totu sãracu, cu soția și cu copii. Pentru care amũ datũ jalbã einstiti Ocirmuirĩ, și s'aũ fãcutũ poruncã cãtre dum[nea]lorũ boeri isprav[ni]cĩ ca sã-mĩ aflu dreptatea cu dãzpgubire, și, dinũ întimplãrile vremilorũ, urmare nu s'aũ fãcutũ, și mã aflu pãgubașũ dinũ pricina lorũ. Pentru care mã rogũ Mãrii Tale sã te milostivești asupra mea, sã fie luminatã poruncã cãtrã dum[nea]lorũ boeri ispravnicĩ ca dã toate sã-mĩ aflu dreptatea, cã va fi cu pãcatũ sã fiũ pãgubașũ și și jãfuitũ dã ei, și chearũ dinũ pricina lorũ și sãrãcitũ dupã fața pãmîntului, — cã ei aũ umblatũ și cu banĩ mitã, sã mã gãseascã sã mã dea Turcilorũ, sã mã omoare, dupã cumũ mi aũ spusũ oameni, dîndu-mĩ dã știre sã fugũ, cã mã omoarã, și abia amũ scãpatũ doarũ cu viața. Și cumũ va fi mila Mãrii Tale.

Robũ Mãrii Tale:

Caracostea Postc. și *Pãtrana*, soția Caracosti, dã la Uliești, sud Vlașca.

Io Grigorie Dimitriu Ghica Vvd., gospodarũ zemli vlașcoji.

Dumv. ispravnicilorũ ai județului veți vedea jalba aceasta, pentru care poruncimũ sã cercetați și sã înștiințați Domnii Mele pricina. 1823, Fevr. 21. No. 96.

Vel Logofãt.

Pecete cu chinovar.

Și eū popa Tudorū m'amū întâmplatū de amū văzutū cu ochi miē cândū aū venitū cu feđori lui de aū stinsū focu și i-aū vărsat oalile la focu, și, viindū pă drumū, zicia că mai bine de nu fu acolia, că damū de alta mai mare.

Și eū, Dinu, mergândū la Postelnicu, la casa lui, mi i-aū zisu că să arū locurile care mi le dă, că la vremea arăturilor pui pușca de o parte și ăomagu de altă parte, și, cândū o veni Logofătū Ghiță, ori elū mortū ori eū mortū. Aăasta știmū și adăvărāmū inū frica lui Dumnezeu.

Pentru o prăvălie bucureșteană a aceluiași Ghiță:

Cu toate că Logf. Ghiță i să dedesă voe a-și preface prăvăliia dinū Podu Calicilorū fără de a i să mai urca chirii peste ceia ce acumū i s'aū așezatū in pecetluită, darū, fiindcă dinū greșală s'aū uitat in pecetluită a să zice acestū pontū, s'aū datū acestū deosăbitū in scrisū dinū partea iconomii ca, oricândū îi va da mâna a-și preinnoi aăastă prăvălie, fiindū acumū voie, să nu i să mai urce chirii, fiindcă i s'aū urcatū acumū.

834, Mai 30.

E. erei, economū Mitr[opoliei].

Urmează o socoteală de clacă:

Socoteală de ce daū clăcașii:

claca
plug, lemne,
obăciia,
erbăritu.

Lei par. ce daū clăcași... dinū clacă.

183 dinū turma de oi a Postelnicului Barbu, și s'aū priimitū de d. Costandinū, fratele d. Dumitru Iliadu, a cumpăra vinū, rachiū, la cărcumă.

36 in 6 rubiele.

1,6 o jumătate sfaņu.

12,40 un icusarū noū.

4 mărunte bune.

... 1842, Oc. 26.

XIII.

Socotelă de Vistierie privitoare la mănăstirile de maici din Moldova (1817-9).

Lefile ce sântu hotărâte a lua de la Casa Cutii Mililoru
maicile călugăriți și alți ipochimeni, pe lună.

322 maicili otu Varaticu, insă:

lei

- 40 doă fiice a Cluceru Ioniți Gane.
- 40 Agaftiia Balșu (șters).
- 30. călugărițile celi săraci cu totul.
- 20 doi fiici a dum' Spat[a]ră Costachi Lazu.
- 20 Martha monahi, fiica Pah. Neculi.
- 10 Iliana, fiica Pah. Eftathii (șters), la Agapie.
- 10 Pilaghiia monahi, muma condicar[iu]lui Gheorghii
(adaus: s'aū pusū Porfirie Racoviți).
- 10 Evgheniia monahi, sora părintelui Iosăpū.
- 10 Minasiia monahi, cu fiică-sa Susana.
- 10 Savina monahi, cu fiică-sa Smāranda.
- 10 doi fiici a Hermeziului.
- 10 Zinoviia și Mivdoniia monahi.
- 5 Sofroniia monahi, oarbă.
- 5 Milanie monahi, a Hagiului.
- 5 Martha botezată, monahi.
- 5 Evgheniia Rizu monahi.
- 5 Pulheriia, cu soru-sa, fiicili Pastii.
- 5 Macariia monahi, sora Olimbiedii.
- 5 Evdochiia monahi.
- 5 Ecaterina monahi, oarbă.

- 5 Olimbiada cè mari (i s'au' adaosu' încă 5 lei de la Porfirie Racovițe, de la 818, Săptvr.).
 5 Matrona monahi (Macarie cu 3 surori, Mangășoae).
 5 Zinoviia monahi.
 5 Milaniia monahi, soacra Măcărescului.
 5 Macariia monahi, cântăriața.
 5 Elpidiia monahi.
 5 Zinaida monahi, eclisiarhă.
 5 Fevronie Gheuca monahi.
 8 Evdochiia monahi, fiica, Șatr. Nicolă.
 5 Caliopi monahi.
 4 Evdochiia monahi.
 10 fiicile lui Vasăli Bucurū Vor[ni]cū de Poartă.

 322

- 44 maicile de aici, dinū Eși, ci șadū la Mitocū, însă:
 10 Martha Darlali.
 5 Mariia monahi.
 5 Catrina Neculiți, ce acumū să numește Evdochie.
 5 Milaniia monahi, Stroiiască.
 4 Athanasiia monahi.
 4 Aretha monahi.
 4 Athanasiia monahi Roboai.
 4 Ialisavita monahi Gănduliasă (șters: i să dă de la Casa Cutiei).
 3 Bălașa Sfintoai, monahi; (adaus:) Olimbiada.

 44

 366

- 140 maicele otū Agapii, însă
 lei
 20 Savastiia monahi, cu soru-sa Nazariia.
 15 Casăiana monahi, fiica Stolc. Cațichi.
 10 Elena fiica Pahr. Efstathie.
 25 Mariia lui Coste Racovița.
 10 Evghenie Șandre monahi.
 10 Thomai[da] monahi, cu alte doi surori otū mitocū.
 10 Păuna, Sofie, cu 4 feti călugăriți, sora Logf. Chirica.

- 5 Eopracsiia {
 5 Fevroniia { ficeli Buzniî.
 5 Savastiia {
 5 Mivdoniia {
 5 Vivtoniia (Viftonia) monahi.
 5 Elisaveta monahi.
 7 Casaiani monahi tac (*sic*). (Tacu)
 5 Veniemina monahi, Aglaida.
 4 Aretha monahi.
 5 Rafaila {
 5 Ecaterina { ficeli iconomului otu Huși.
 5 Platonida oarbă, cîntăriață, în locul Porfirii Racovița,
 ce a fostu la Varatic.
-
- 140 166
 111 alte ipochimeni, însă:
 40 Elisaveta Sturz[a] monahi.
 20 Mariia lui Costandinu David protopsaltu.
 10 Arodiia monahi, sora polc. Dumitrachi otu Romanu.
 10 Smăranda văduva lui Gheorghei.
 10 Smăranda sora Pah. Costandinu.
 5 Preotu Theodoru, stricatū la o mână, Romașcu.
 8 Paraschiva Zapivū, monahi otu Botoșani.
 5 Iustina monahi.
 3 Preotu Vasăle ci aū fostu la satu Băsăștii.
-
- 111
 617. Adecă șasă sute șaptisprezăci lei facū pi lună.

Noi Scarlat Alexandru Calimah Vvd., cu mila lui Dumnezeu Domnu țării Moldavii.

Preasfințite Mitropolitu alu Moldavii, chiru Venieaminu, alu nostru duhovnicescu părinti.

După incredințare ci aū luatū Domniia Mē că maicele de la mănăstirili Agapii, Varaticulū tragū multă supărari cu umblare pe aice și pe la samiși Țănutului spre luare lefilorū ci aū hotărâte de la Cutiia Mililorū, și că Casa Cutii nu ari altū chipū spre plata acestorū lefi decâtū pre

samiși Țănutului, însărcinămă asupra Preosfinții Tali această împărțiri de lei la maicili și alții ce sântu arătați prenū izvodulū acesta, și banii ce sântu hotărâți a da sfânta Mitropolie, episcopioile, mănăstirili pământești și mănăstirile grecești dinū Moldova, rânduimū a să strângi de Preosfinția Ta pe totū anulū, începându-să de la zi întâi a trecutū lunī Ghenari, a anulū curgătorū 817, și a să da pe fișticare lună după soma de mai susū, iarū cusuru de banī spre împlinire plății lefilorū arătați pe fișticare anū să va tragi de la samiș[i] Cutii, dinū celelalte iraturī a Cutii și să vorū plăti lefile fișticăruia nesmintitū de cătră Preosfinția Ta.

1817, Martū.

Pecetea cu chinovar din 1806.

Proct. Vel Vornicū.

În lista pe 1819 a „ipochimenilorū ci eū liafi de la Cutiia Mililorū, cari să daū prinū Sfânta Mitropolii; 1819, Aprilie“, se înseamnă: 90 de lei pentru trei fete ale lui Lazu, „20, 2 fici Agapii“. Ecaterina oarba e acum „shimonahi“; aflăm pe „Maaria monahi, Matcașoi, cu 3 surori“, la Eftasiia Necolă se adauge: „oarbă“; se numără două fiice ale lui Bucur, „Zmaranda fiica Saviniī, Sanfora, Salomiia și Ecaterina shimonahi, rudeniī iermonahului Meftodii dinū Mitropolii“ (suma: 314 lei pentru Văratec).

La Agapia, și: „Meropii monahi“, „Gavlaida monahi“, „Rahila monahi“. Ecaterina din Huși e acum Megalusa; Platonidei i se zice „Platomire“; se întimpină „Marioara fiica Spatr. Alicsandru Hrisoverghi“ (25 lei). Suma: 211 lei „Alti ipochimenii de pe afară.“

Irodia pentru „Arodia“; fratele ei e „nomofilacs. Co[stan]-d[în] otū Romanū“; „Zmaranda vatavū Gheorghii otū Mitropolii“; „5 preotū Theodorū Romașcu, beteağū de o mână“; „20 Theodora, maica ierodiaconului Sotirū“.

La mitoc:

Martha Damnală (*sic*), Dariia monahi, Eftochiia monahi Neculiță, Melanii monahi, Stroiască; Olimpiada monahi, Sfântoai. (Suma: 36 lei.)

Socotială cu svânta Mitropoliia, pentru lefile de la Cutii pe unŭ anu, după acestŭ izvodŭ.

8.184 lei, lefile pe unŭ anu, de la 1 April 1819, câte 682 lei pe lună.

5.260 să scadi ce aŭ a da mănăstirili, după anaforă, pe acestŭ anu. (Se împart în două „căctiuri“.)

Iscălește și Bucșanescu Spatariul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XIV.

O ordonanță a lui Alexandru-Vodă Suțu ca Domn al Moldovei.

În aceeași colecție particulară ca și nl. precedent, se află următorul act menit să înlăture pribegiile pentru biruri nedrepte. Trecerea, prin favoare, la situații scutite a celor mai bogați contribuabili e cu asprime oprită. Toate meșteșugurile pentru a împuțina numărul birnicilor se înșiră și nu se uită năvălirea Evreilor scutiți.

Noi Aliesandru Nicolai Suțulu Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn țării Moldovii.

Credinčosū boeriulū Domnii Mele dm. Sandulū Oatulū bivū Velū Pit., ispravnicū de Ținutu Greceniū, sănătate. Dinū ciasulū ci, dinū dumnăzaiasca Pronii, ne-aū miluitū pre-puternica Împărății cu Domnie țării aceștie a Moldavii, socotindū mai întâi di cătū toati altili datorie cu care esti însărcinatū unū stăpănitoriū a purta di grijă pentru toți supuși întocma, ca unū adivăratū părinti pentru fii săi, și dinū totū sufletulū, și cu diosăbită răvnă poftindū și voindū ca numai decâtū să împlinimū și să păzămū aciastă niapărată datorii,— di a purure darū amū ayutū cugetulū nostru răzimatū spre această lucrari cari să atingi di folosulū tuturorū di opștii. Decī, cu agiutoriulū milostivului Dumnezeu aḡungāndū la domnesculū nostru Scaunū, și făcāndū cē mai întâi cercetare pentru stare țării, ni-amū pli-roforisitū cu toată încredințare că să aflā suferindū multi strămbătăți și asuprelī și că di la o vremi încoaci să urmiază unū mare catahrisisū la celi

mai multi madeli, făcându-să dinu lăcitorii birnici cei mai cu putere oamină, alții postelnicei, alții mazili și ruptași și rupte di Visterii, și rămăindū ca să poarte birū și havaleli numai acii mai săraci și fără putere. Cumū și breslili Curtii și a zapciilor și a isprăvnicilorū să scutescū mai multū numărū dicătū săntū orânduīți. Și scutelnicii și slugi și breslași nu să află la nimi numai orânduitulū număr, ci fieștecare scutescū multū mai mare numărū. Și încă mai scutescū și osăbite sati cu hrisoavi și cărți g[lo]spod. Și mănăstirilorū și postelniceilorū și neguțătorilorū li s'au datū, prinū hrisoavi și cărți, oamină di scuteaală, cu numi di străinī, și cu chipurī di economie aū luatū acii oamină dinū lăcitorii birnici. Cumū și Jidovilorū li s'au făcutū hrisoavi cu privileghii, dinū care pricină s'au adunatū și să adunā o mulțime di norodū jădovăscū aice în țară. Și alti asămine acestora urmări, înprotiva dreptății și a bunii orândueli. Dinū care viderati pricină aū agiunsu țara la mare struncinare și slăbičuni, niputându a mai birui săvârșire înparateștilorū poronci.

Privindū darū Domnie Mē acestū felū de catahrisisū, care estī cu totulū neplăcutū și nisuferitū, na pușinu ni-amū măhnițū di aciastā nidreptati și videratā asuprialā a săracilorū lăcitori, și, socolind-o cē mai întâi și cē mai mare datorii a noastră ca numai decătū să facimū cuviinčoasa îndreptare, după bunu cugetū ci avemū ca, lipsindū acelu pricinuițoriū di stricăciune opștii catahrisisū, să să păzascā o cumpănā a dreptății și a bunii ocărmuiri, suptū care să poată petreci, atătū stările cele mai alesă, cu mulțămire cuviinčoasă, cumū și cē alū doile și alū triile stari, cu acie ci să cade a fi cuprinși, și, după aceștia, toți lăcitorii țării să pitriacă suptū umbrire dreptii ocrotiri, fără cē mai micā asupreaalā și strămbătati, n'amū lăsatū să triacă cătū di puținā vreme la mijlocū, ci, puindū înū lucrari treaaba aceaasta, s'au făcutū țadula Domnii Meli cătrā ai noștri cinstiți și credinčoși boeri ca să să aduni și să socoteascā stricăciune ci negreșătū trebui să aducā patrii acestū catahrisisū și să găsascā cuviinčoasali chipurī di

a să faci trebuincoasa îndreptari. După cari poroncă a Domnii Meli adunându-să dum[nea]lor ca niști adivărați patrioți, ci aũ durere pentru celi ci privăscũ că curg spre stricăciune țării, cu mare sălință aũ socotitũ cuviincoasăli chipuri spre plăcuta îndreptare și, făcându anafora către Domnie Mè, cu arătare pre largu în ci chipũ aũ găsătũ cu cali a să urmã pentru fiiștecare madè, ca să să dei cuviincoșulũ nezamũ și să să păzascã după aciasta cu nistrãmutari cumpãna dreptii rândueli, s'aũ cetitũ innainte Domnii Meli anaforoa dumilorsali, cărie luĩdu-i sama Domnie Mè cu mari luari aminte că cu adevãratũ cuviincoasã chipuri aũ socotitũ dum[nea]lorũ ca să să urmezã și ca să lipsascã catahrisisũ ci până acumũ s'aũ urmatũ, — decĩ, întãrĩndu-sã anaforoa dumilorsali de cãtrã Domnie Mè, amũ hotãrãtũ ca să să și pui inũ lucrare toate acele chipuri ce prinũ anafora să cuprĩndũ. Și, voĩndũ dintru adãnculũ inimii noastre ca, în cãtũ va fi cu putință mai fãrã prelungire, să să îndreptezã toati și să să pui la bunã și plăcutã rãnduialã, socotit-amũ a fi di trebuință și amũ orãnduitũ pi aĩ noștri cinstiți și credincoși boeri, dum^l Iordachi Balșũ bivũ Velũ Vist. și dum^l Grigorașũ Sturza Velũ Vist. și dum^l Iordachi Ros[e]t bivũ Velũ Vist., pi care s'aũ însărcinatũ să fie cu purtari de grijã și privighere a să da cuviincoasãli poronci a Domnii Mele și a să pui în lucrare toate celi ci sãntũ de trebuință, ca să să facã cu cẽ mai mari grabã cuviincoasa îndreptare. Care, prinũ epistasie dum. rãnduĩtilorũ boeri, aũ să vã vii dumv. osãbiti poronci a Domnii Mele pentru fiiștecare madè, cu povãțuiri pre largu, în ci chipũ aveți să urmați. Decĩ acumũ mai innainte prinũ aciastã carte a Domnii Meli vã dãmũ inștiințari di punere la cali ci s'aũ fãcutũ, și vã trimitimũ și osãbiti ponturi inũ scurtũ di madeli la cari trebuință ceri a să faci îndreptari și a să da cuviincoșulũ nezamũ și inũ urmã vorũ vini poroncili Domnii Meli cu arãtari și povãțuire pre largu. Pentru care cu strãșnicii vã poroncimũ ca foarte cu mari sălinți și cu neadormitã priveghere să fiți

a urmă întocma și fără celū mai micū cusurū poroncile ce vi s'arū triimiti, dipărtându-vă di totū interesulū, și di a păzi hat[ăru]lū cui]va, și adesă corespondarisindū cu dum[nealor]rū orându[ș]i boeri și înștiințându-i de toati pre largu, ca să facă arătare Domnii Meli și să vă dei căzuta păvoțuire. Căci însușū putețū socoti și giudeca după cătă răvnă și voință avemū Domnie Mē a să faci cuviințoasa îndreptare și a lipsi cu totulū catahrisisū ci s'aū urmatū, ca să afli sāraccii lăcuitori birnici ușurari și răsuffari, cândū, prinū cercetările ci nigreșatū avemū să facemū, ni vomū adiveri că dinū pricina dregătorilorū nu s'aū săvărșatū acestū lucru plăcutū și doritū Domnii Meli întocma precumū să poroncește și să cere. Ci nădejde toată să vă mai rămāi că vețū putē afla vre unū chipū di mijlocire ca să scăpați di urgie Domnii Meli: cu hotărāri vă arătāmū că niciunū chipū de mijlocire nu vețū putē afla, ci nigreșatū vă vețū pedepsi, spre pilda și altora. După cumū, și cândū v'ețū arāta cu căzuta silințe, după datorie ci aveți ca să săvărșiți poroncili ci vi s'orū triimite întocma, fără celū mai micū cusurū, să fiți bine incredințați că cu aciasta viți arāta o deosăbită slujbă Domnii Meli, și să fiți bine nădăjduiți că va fi cunoscută slujba di cătră Domnie Mē, și v'iți împărtași cu milă și cinsti spre răsplătire slujbii cei cu credință. Și să avemū răspunsu că ați priimitū poronca aceeaasta a Domnii Mele. 1801, Septv. 6.

Credințosū boerulū Domnii Mele dum. Sandulū Oatulū bivū Velū Pit., is[pravnicū] de Tăn[ul]t[ulū] Greceni, să să dē cu sănătate.

Greceni.

**Un act privitor la pribegii moldoveni în Polonia
în vremea lui Petriceicu-Vodă.**

Din aceeași colecție.

† Adecă eū, Iliia, feçorulū Saulei vamășului, scriū și mărtorisăscu cu çastă scrisoare a mē preacumū aū fostū pusū unchiū-meū Gligorașco Romășcelū parte dumisali dinū Oniciani și dinū Roșiori, cu vecinū cu totū, zalogū la dumn[ea]lui Dumitrașco Pitarulū dreptu treidzaci de lei. Insa aciai bani i-aū fostu luatū cu camătă, și aū fostu pusū inū doo luni să fiia peritoari. Deç eū Iliia Saule și cu frate-meū Gligorașco Botedzu, dacā amū vădzutū c'aū zălojitū unchiū nostru Romășcelū, noi n'amū lăsatū, și ni-amū sculatū și amū întorsu dumisale Pitarulū. Pentru cāc amū socotitu cā mai încăpemū noi. Și i-amū datū noi dumisali cindzeci de stoguri, și ni-amū luatū moșiiia inna-poī. Deç, dacā aū venitū unchiu-nostru Ghiorghit[ă] Mareli-Armașū din pribegiiia dumisali, aū eșitū cu noi la ġudețū, și ni-aū rămasū să ne întoarcā banii ce amū datu, pentru cāci i-aū fostū Romășcelū frate, și noi nepoți, și i-aū fostu și mai datorū frate-săū, și multe bucate i-aū luatū. Deci noi, dacā amū vădzutū cā frate-săū i-aū prăpăditū atite bucate, și fiindū dumn[ea]lui frate, ni-amū tocmitū de bună voia și ni-amū aședzatū, și mi-aū datu dumnealui treidzaci de lei bătuți și dzeç[e] stoguri de fănū, ca să fiia dumisali drepti ocină și moșiiia în veci. Și noi amū iscălitū, și in tocmala noastră fost-aū unchiū-meū Ionașco Cărăimanū Comisulū și Gavrilū Cărăimanū ç-aū fostu Stolnicū și Gheorghit[ă] Greaculū și Gavrilū

Griaculū și Ionașco Bărlicî și Pătrașco Bere ȇ-au fostū Vornicū și ș'alți feçori de boeri. Însă feçorii lui Romășcel, cândū orū întoarce acești bani și acestu fănū și alte bucate ce i-au mai luatū Romășcelū, ca să aibă feçorii lui Romășcelū a-și lua moșiia. Și zăpisulū Pitarulū încā i-amū datu pre mână dumisali Armașulū. Decī acești boeri amū iscilitū toți, ca să să știia.

Uriceni, lt. 7188 [1679], Dech. 16 d.

[Iscălituri.]

Și Caraiman Căpitanul e pomenit de două ori (pp. 9,10) de Cronica lui Nicolae Costin în vremea lui Petriceico. Gheorghită Mitre din Neculce (p. 205) e altul decit Gheorghită Marele-Armaș. Deosebit e și Serdarul Gheorghită Ciudin (*ibid.*, p. 215). Dar Gheorghită Armașul e același ca și Gheorghită fratele lui Savin Zmucilă, care, ca Postelnic, mai fugi odată la Poloni, supt Duca-Vodă, înainte de 1683 (*ibid.*, p. 216).

XVI.

Încă un act botușănean.

Din aceeași culegere:

Adecă eū Dămianū, fecōrulū Solomiiū, neputulū Zahariicāi, scriū și mărturisāscu cu cestu zăpisū alū mieū precumū amū păscutū oile dumisale lui Pavălū Vorniculū, și i-amū perdutū cindzeci de vite de oi. Decī n'amū avutū cu ce plăti, ce i-amū pusū partia mē de ocină dinū Meadeești zelogū: cāndu i-oī plăti oilea, să-mī eū moșie. Și acestu zăpisū s'au făcutū denainte lui Dumitrașco dia Epotiaști, și denainte șoltuzulū de Botășeni și cu doisprăzeci pārgari.

Și pentru credința amū pusū și pecete tārghului, să să știia.

U Botășeni, o letū 7152 [1653], Oct. 21.

Dumitrașcu otū Ipotești.

Pecete cu păunul și: „Pecete tārghu Botăș.“.

XVII.

Două cărți din veacul al XVII-lea.

1. *Una din cărțile Patriarhului de Ierusalim Hrisant Notara.*

La o anticvărie din Iași¹ am găsit un vechi dictionar latino-greco-frances (*Verborum latinorum cum graecis gallicisque coniunctorum commentarii*; Paris, 1558), care poartă o îndoită însemnare de proprietate relativă la istoria noastră:

Τὸ παρὸν δωδωρήμεν ἔμοι Χρυσάνθω ἀρχιμανδρίτῃ τοῦ Παναγίου Τάφου ὁ ἐβγενῆς κύριος Νικόλαος Καραγιάνης Ἐνετίῃσιν (cartea de față mi-a dat-o mie, lui Hrisant arhimandritul Preasfintului Mormint, nobilul domn Nicolae Caraiani, la Veneția).

Caraiani e cunoscutul bancher al Brincoveanului la Veneția (v. *Studii și doc.*, tabla; Hurmuzaki, IX², tabla).

Cit privește pe arhimandritul Hrisant, el ajunge cu vremea Patriarh al Ierusalimului, și fu unul din cei mai străluciți reprezentanți ai culturii eline în țerile noastre.

Jos, pe aceiași foaie de titlu, se cetește:

„Ex libris Nicolai Caragiani et amicorum.

„Ex libris Chrysanthi arhimandriti Herosolimitani.“

2. *Psalmii lui Constantin Cantacuzino Stolnicul.*

Tot de acolo am cumpărat o ediție greco-latină în 12 a Psalmilor, pe a cării legătură sint lipite pagini dintr'o prea-frumoasă ediție venețiană în limba slavonă a Psaltirii.

Deci proprietarul trăia într'o țară unde și greceasca și slavona

¹ Mi s'a spus că volumul a intrat în stăpînirea d-lui dr. C. Istrati.

Turco, etc. Che con questa voce di pace alcuni signori di Russia et di Podolia, ove nascono frumenti in tanta quantità che non sano che farne, andavano dicendo che, riducendosi il fiume Niester navigabile, come si potriano fare con facilità, si potria condur sopra barche grandissima quantità di grani, carne salate, cordovani, cenere et altre fino a Constantinopoli et di là con navi a Venetia et che alcuno d'essi gli havea fatto dire di volergliene parlare et che loro piglieranno il carico d'haver la licentia del transito a Costantinopoli.

20 April.— Manda anco una lettera del Signor turco, scritta a quei signori pollachi nel tempo dell'interregno.

28 April.— Ch'avea fatto l'officio col signor Alberto Laschi, Palatino di Siradia, sicome S. Serenità gli hà commesso, et rapresenta il tutto come nelle lettere appar.

30 April.— Manda una lettera del signor Laschi a S. Serenità.

13 Iunie.— Che il Valacco havea di novo combatutto et vinto la seconda volta contra Moldavi et Turchi.

27 Iunie.— Chef Palatino di Cracovia, oltre l'haverle visitato, l'haveva anco tenuto a banchetto et che, secondo l'uso di quel regno, era stato x hore a tavola. Che, disnando, vene lettere de Leopoli, scritte al Rè, le quali furono lete perchè ivi erano la maggior parte di senatori, con aviso della rotta del Valacco et con timore che queste incursioni de Tartari et Turchi non faccino seguir qualche notabile inconveniente in Polonia, et si estende assai con discorsi et altro in questa materia.

4 Iulie.— Che li Turchi et Tartari, ritornando di Valacchi[a], erano entrati nelli confini del regno di Polonia et facevano danni grandissimi.

1 August.— Ambasciator di Tartari havea gionto li per dar conto delle cose di Valacchia et per far officio col Rè che non rinovi la legua col Moscovito, et si estende in molte cose intorno di ciò.

10 August.— Che l'ambasciator de'Tartari havea havuto audientia, et manda copia delle sua espositione, et dice la risposta de'Polacchi et il buon trattamento verso lui.

12 August.— Che un chiaus havea mandato a dir alli signori polacchi chel Signor turco li mandava per domandar il tesoro del Valacco morto, che era nel castel di Camenice, per far querella delle genti polacche che erano nel campo di esso Vallaccho.

20 August.— Il chiaus gionse alli 7 di detto mese in Varsovia et fece grave querella che Polacchi fussero stati in favore del Valacco morto, ricercando che gli fusse consignato il suo tesoro, et manda copie delle lettere del Bassa in questa materia. (Face si recomandatîi pentru alegerea de rege.)

25 Septembre.— Che consultavano sopra la risposta del chiaus per dar al Signor turco, la copia della lettera del quale manda quà alligata a S. Screnità.

1-iù Ottobre. -- Che havevano risoluto in la dieta di mandar al Signor turco il Taranoschi, et scrive la sua commissione circa il risponder alla richiesta delle cose del Vallacco et altro et che si abboccaria col Pallatino di Vallacchia per stabilir seco la pacc. Che il danno che Tartari avevano fatto a' Pollachi era stato de loro recuperato, con morte di più di mille di lor.

22 Ottobre.— Che de Xm. Tartari che daneggiavano sopra quel de Pollachi, 4m. ne erano stati morti et feriti, et si estende in questi motti d'essi Tartari, li quali continuavano a far danni, et che Pollacchi havevano dati ordini che tutti a quei confini si mettessero in arme.

Il signor Taranoschi era partito per Constantinopoli et manda copia della sua commissione et lettere che il Senato scrive al Signor turco.

Era ritornato da Constantinopoli un giovane che per alcuni anni haveva imparata la lingua, et refferiva che il Bassà gli haveva detto: „Và alli tuoi Pollacchi, che la spada del grande et invito Imperator pende sopra di loro, si perchè sono troppo superbi, come perchè, hora che il rè di Franza non tornerà mai più in Polonia, vorano elegger per loro rè il Moscovito o il figliuolo del Imperator.

Che la Vallachia Superiore era in motto più che mai, non volendo obedir a quel Pietro, novo Vaivoda messo dal Signor turco.

7 Novembre.— Che Tartari insieme con li Turchi di Vallachia erano stati un'altra volta rotti da Pollacchi, li quali perciò stavano con molto pensiero che il Turco, alterato perciò et altri rispeti, non convenghi a danni loro, et massime perchè un loro segretario in Constantinopoli scriveva che Turchi erano malissimo satisfatti di Pollacchi et che a poco tempo si dubitava che vadino in quel regno.

BCU Cluj / Central ^{II.} University Library Cluj

CITEVA INSCRIȚII ȘI ÎNSEMNĂRI DE BISERICI.

I.

Biserica Domnească din Tîrgoviște.

1. Pe un aghiazmatar:

Acestu teascu l-au datu Doamna Balașaa a cistitului Domnă Io Costandinu Șarbanu Voevoda [la] biseareca domnească den Tîrgovește; leat 7165 [1656—7].

2. Pe o Evanghelie:

Această sfîntă Evanghelie împodobitu-o-au cu argintu, cumu se veade, pe den afară iară luminatulă Domnă Io Costandinu Basarabă Voevoda, și o au închinatū sfintei beseareci domnești den Tîrgovește, unde iaste hramul Uspenii Bogorodiții.

II.

Biserica din Ogretin (Prahova).

1. La intrare:

Aastă sfîntă și d[uj]mnezeiască biserică o au rădicat întru cinstea și slava Sfântului Dimitrie și prea-cuviosii Paraschivi, și s'au rădicat în zilile D[o]mn[u]lui nostru Ion Ionu Gheorghio Caragea Voivod, fiind ipiscop chiriu chiru Costandie. Și s'au rădicat de robi lui D[uj]mnezeu Rad[u] neguțatoriū ot Ogretin, Stana, soția d[uj]mnealū Rad[u], Maria soția neguțatoriū ot Cărbunești Brațu, cu tot neamu lor; pop[a] Mihaiū, cu tot neam[ulū]. Leat 1817, 1817 (cu cifre).

Dedesupt:

.... totū... ajutorindu Radu neguțatori.

2. În zugrăveala pridvorului, chipuri cu inscripțiile : „bețivu“, „cismaru“, „croitoru“, „zavisnicu“, „măcelaru“, „Iacomu“, „cămătaru“, „băcanu“, „moraru“, „tutunaru“, „micinosu“, „clevetitoru“, „fermecătoare“, „păcătosu“, „care ia mana vacilor“, „care să sulemenește“, „cărçumăreasa“, „care doarme în leturghie“, „hoți uci-gători“, „călugărița curvă“.

3. Zugrăveala e din 1848.

4. Pe o cruce de piatră, în dreapta pronaosului : Zota, Dragomir, Stoica Arod (*sic*), Radu.

5. Pe altă față :

... manū, Ioan, Ilie erei, Dobra, Ionū.

6. Pe a treia :

Uritu..., Tudor, Stana, cu tot neamul lor.

7. *Anțologhion* din 1766.

8. *Octoih* de Sibiiū, 1826.

9. Pe un *Penticostariū* din 1754 :

Să să știe de cându amū începutū a învăța și eū... cei pă tipar, anulū la liatu 1835, și in luna lui Apriliei s'au cutremuratu pănântu, Marți.

10. *Psaltire* de București. 1756.

11. Pe un *Triod* din 1777, cu notă s' din 1837, de laj „Radu das-călū (?)“ :

Să să știe de cândū m'amū luoatū eū Radu de des-călie; 1819.

Cine va ceti, mă va pomeni.

Să să știe că acestu sfintū Triodū este cumpăratū cu toată cheltuiala și osteneală a dumilorū țitorilorū a sfintei biserici a Ogretinului, care să vorū mai josū iscăli și vorū fi și pomeniți in veci, cu totū nem[ul] lor, aminū.

Eū, Petre, Dragomir, Petre, Stana, Ile, Voica, Stanču, Păuna, Stanū, Nedel[cu], Radu, Ștefanna, Mihaī, Rada, erei Voicu, Mariia, erei Preda, Radu preut, erei Mihaiū, prez[viter] Șarbanū, Voicu, Mariia, cu totū nem[ulū] lorū, iproc; Fev. 20, 1773.

Să să știe de cându amū scrișū aici eū, Ioniță, copilū de la Ogretinū, sin popii Mihaī, ca să să știe că atunci aū venitū Domnu in Scaunū Io Mihaī Costand[inū] Suč Voivod; leat 1802, 7310.

Acastă sfintă carte ce să chiamă Triod este al sfintei bisarci a Ogretinului, ce este hramulū prea-cuvioasei Pa-

raschevii și al marelui mucenic Dimitrie, și am scrisă eu, Ioanū, mai miculū între dascālī și cucernicul gramatic al scoalei episcopoești acei dinū Țara Ungurească, cei numite a Ungrovlahiei neunita, pravoslavnic Vasilie Moga episcop în Marele-Printipat al Ardealului, *ex offo., la Ogregtino, archidiaconus Ioannes Popp.*

III.

Biserica cea veche din Stari-Chiojd.

1. Pe o cruce prinsă în zidul de împrejmuire:

Și s'a rădicatū această sf[ă]ntă cruce **ВЪ ДНЬ** Іw Costantinū Voivodū. **ПОМѢНИ ГДИ ИРИ** Dumitru, Papa, Dimru, Mar., Stoica, Anca . . . , Alixandra, Dumitru, Ilie, Maria (?); Stoica, Do., Dumitru.

2. Pe acel zid: 1782.

3. Pe un pomelnic:

Pomel. ctitor.: Dech. 6. 7258 [1750]. Mor[ți]: Dumitru. Vii: Catrina, Costandin, Ștefan, Maria, Dobra, Voica, Maria, Sanda, Dumitru, Voica, Antonie, Dobra, Ilie, Sima, Climentu, Anca, Maria, Preda, Sultana.

4. Alt pomelnic, de lemn.

5. Pe o piatră de mormint, în curte:

Suptu această piatră odihnescu-se oasele robului lui Dumnezeu bivū Velū Pit. Ștefanū Macovei.

6. Însemnare pe zid:

Oasele răposatului robului lui D[u]m[ne]zeū erei Dimitrie, leat 7217 [1708], Oc. 5 d.

7. Alta:

... robului lui Dumnezeu Costandinū.

8. Pe o piatră de mormint:

... Stă [în] mormantu... din Necu ot... bilū... părinții... Dumitru... în... uī... tandin...

9. Pe un *Apostol* din 1784:

La leatū 1790, Martie 26 dni, într'astă Marți seară, la doaa časuri de noapte spre Miercuri, s'aū cutremurat pământu, și aū ținut mai un sfert de čas, și peste un čas iarăș s'aū mai cutremuratū pământu, mai incetișorū; și

amă scrisă ca să se pomenească: Ștefan Macri (?), bivă Velū Armașu.

10. Pe *Cazanii* din 1828:

Tl. dooăzeci și trei, prețu legată precumă să vede; Ches[a]r[rie] ep[iscopu] B[u]z[ăului]; 1825.

11. *Ceasoslov Mare* din București, 1801.

12. Pe *Mineiul* din August 1780:

Să să știe că amă scrisu eū, dascălu Costandinu otū satulū Parepa, în zio de sfințulū părintele Simeonū Silpinculū, la zio de 'ntăiū a lui Septemvrei, înū zile prealuminatului Domnului nostru, eū Io Scarlatū Calemachie Voievodū, la leatū 1821, Septe[m]v[rie] 1.

E Domnia titulară a lui Scarlat Callimachi, pe vremea Eteriei.

Să să știe că eū sīntu Olteanu dinū fundulū Oltului, cu multă plecăcune mă închinu Sfinții Sale, părinte Ilie, și sărutū cinstita măna Sfinții Sale și a tuturoř preoților de aice, și închinu cu temeiū, și sinteți preoți foarte învățați, cu totu, și amă scrisū eū, celū mai micu și mai cucernecu alū Sfinței Voastre.

13. *Molitoenic* din 1835.

IV.

Biserica Sf. Paraschiva din Stari-Chiojd.

1. Pe o icoană:

1837; Vasilie Zugravū; Av[gustū] 28, 1782.

2. Pe un sfeșnic:

7225 [1716-7], Gheorghie, Etna (*sic*).

3. Pe altul:

Ștefan Tămpea acia[sta]; 1799.

4. Pe catapeteasmă:

Cu cheltuiala dm. Logf. Dinu Chieșca ot Star-Chiojdū; 1844.

5. Pe un epitaf:

Acest sf. epitafion s'aū făcut cu toată cheltuiala Dinului sin Ion Cheșcă; leat 1828, Mart. 9.

6. Pe un *Penticostariū* din 7290:

Mart. 30 dn., leat 1784. Să să știe că această sfântă carte ce să chiamă Penticostariū l-amū cumpăratū noi,

toți moșnenii denŭ Stari-Chiojdŭ, sfinteii bisericii noastre, cu t[a][er]i 60, și acești bani i-amŭ datŭ de la toți, denŭ bani munților Siriului... noastre a moșnenilorŭ.

Și amŭ scrisŭ eŭ, Drăganŭ diiaconŭ Bârdea otŭ Starŭ-Chiojdŭ, în sfânta Sămbătă cea Mare; Mart. 30 dni, 1784.

Popa Leonte sin Mareșŭ Tănăsescu.

Drăganŭ diiaconŭ sinŭ Costandinŭ Bârdea.

Hramul preapodomnei Paraschivei.

Drăganŭ diiaconŭ Bârda; Mart. 30, 1784.

Să să știe Con. sin Costandinŭ Măndrea; Iul. 1788.

V.

Documente chiojdene.

(în păstrarea parohului.)

I.

7070 (1561-2; îndreptat). Petru-Vodă. Întărire. Nume. Obișșia Păcurița.

II.

2 August 7144 (1636). Matei-Vodă, pentru Drăgoiŭ și Balea Log. „de la Chiojdulŭ dinŭ sudŭ Saacŭ“, „Chiojdulŭ bătrânŭ“. Nume; Coica, Voicilaș, Benea, Iadŭ, moșulŭ Lupescu, Malotă, Bărsan, Dealulŭ. Scăianilorŭ, Grica, Funea Dadului, Bungăi, Ioanŭ Milosărdulŭ, Dragolea, Lupoia, Părjoleanii, Viia Ceptureancăi, Funii Popească, Brenŭ, feçorulŭ Comanei, Radulŭ Sluğ. Frejreanulŭ, Morda, Neagoe Căpușă, Tălpădanŭ.

De notat: „cedvărți de locŭ. Unŭ locŭ țefuitŭ de la Păru, dinŭ hotarulŭ Bucovului în susŭ“

III.

Adecă eŭ, Rada, fămeae Băducăe, și cu fetele Băducăi, anume Dobra și Stana și Magdalena, scris-amŭ acesta zapisŭ alŭ meŭ ca să fie de marca creadință la mâna

megiaşilorū de otū Starū-Chiojdu, anume Stānilā denū Petreaşti, cu fraţie lui, şi Lepădatū, cu fraţie lui, şi Gavulū şi Oprea denū Coceşti, cu fraţie lui, şi Bārsanū, cu fraţie lui, şi popa Tānasie şi cu Cālinū Bāţu, cu nepoţie lui, şi Şerbu Edesculū, cu fraţie lui, şi Radulū Jāpiesculū, cu fraţie lui, şi Voicilā Trācovū, şi Grigorie, cu fraţie lorū, şi Todoranū, cu fraţie lui, şi Staico, cu fraţie lui, şi Vlāculū, cu fraţie lui, şi Neagoe Rāondacu şi Gavrilū Dogarū şi Badulū Şahanulū, Radulū Raĉca, — sǎ sǎ Ńtie cumū amū vāndutū noe de bunā voe nostrā loculū bese-
recie ĩpitrītū acestorū megiaşi careai sǎntu mai susū scrişi, şi aū vāndutū dreptū 400 de aspri gata. Iar apoe s'au sculatū Rada şi fetele ei de aū ĩntorsū cos. 10, de sǎ aibǎ şi ia parte şi sǎ Ńie şi ia cu megieşie pre-acelū locū, la acē sfāntā bese-ricǎ, şi aceşti banī e'ū datū toţi me-
gieşie careai scrie mai susū. Şi acestū zapisū s'au scrisū ĩnū zilile rāposatului (!) Io Mateiū Voivodū. Pisū mşta F[e]vr̃ua[r] — dni, vǎleatū 7160 [= 1652].

Şi pentru credinţa ne'm posū şi degetele.

Rada, Dobra, Stana, Magdalina.

Venitu-s'au Staniū, fata Bāducāi, stāj. 18, şi o aū lāsātū la Vişānū, sǎ dē totā cheltoiala, sǎ o plătescǎ ĩn 2 verī, iarū, de a da acole (*sic*) ĩnnainte, sǎ-şi Ńie stānǎ (*sic*) moşie, sǎ nu mai aibǎ Vişānū trabǎ ĩnnainte satului şi a portarului. Iarū numaĭ ĩnū 2 verī sǎ o Ńie Vişānū.

Noemvr. dn. 19, let 7210 [1701].

Şi o'mū pusū pentru banī portariului, orţi 3 banī, şi pentru vinū, şi pentru carne, pānǎ cāndū va da banīi, sǎ-şi ē moşia.

1780. ĩmpārţire ĩntre Stari-Chiojd şi un Bircǎ pentru muntele Şiriul.

VI.

Biserica din Sofrăceşti (Roman).

1. Pe un *Antologhion*:

Aĉastǎ sfāntǎ şi dumnǎzāiascǎ carte ce sǎ chiamǎ Anthologhionū, ce coprinde toatǎ slujba peste totū anulū, l-au datū sfintei besearecii noastre ce avemū fācutǎ de

noi la satul Șofrăceștii, în Ținutul Neamțului, la care biserică să cinstește hramul sfântului și... Nicolae...

... Întru pomenirea noastră, a robului lui Dumnezeu Costache Vel Agă (blestemul). Și, de s'arū întâmpla dupe vremi, din pricina războaelorū și dinū pricina răzmirițilorū, de s'arū prăda sfânta biserică de niscare limbă păgine, și arū cădea această sfântă carte la mâna vre unui creștinū de aici denū țară, să aibă datoria ca unū bunū creștinū să o dea iarășî sfintei biserici, și unulū ca acela va fi ertatū și blagoslovitū de Domnulū Isusū Hs. și de toți sfintii și de Sfântulū Nicolae; și amū datū această carte în zilele Mării Sale luminatului Domnulū nostru Ionū Nicolae Vvd., la valeatū 7254 [1746], Mai.

2. Pe un *Apostol* din București, 1743;

.... robu lui Dumnezeu Costandinū; pentru care rogu pre... dumiloru voastre..., căți vă veți întâmpla..., pre robulū lui Dumnezeu Costandinū și roaba lui Dumnezeu Lambriniia. U Cluj / Central University Library Cluj

3. Pe o *Liturghie* din 7267:

La această liturghie amū dat și eū, preutulū Vasile, 2 zloți pentru pomenire nostră, letū 7268 [1759-60], iarū cumpărătoare leturghii 12 lei.

4. *Liturghie* din 1797.

5. Pe un *Penticostariū* din 17 — :

Aū răposatu dum. vara noastră Paraschiva Vorniceasa... Scarlatū-Vodă, la văletū 7265 [1757-8].

Acestū Pindecostarū este a sfintii bisăreci de la Sofrătești. Și să prăznueste hramulū sfântului și de minuni făcătorului Neculai arhiepiscopului Mirilorū de la Lichie.

Scri-amū și eū aice, ca să să știe.

Pisahū azū mnogo greșnago.

Limbirū Spat.

Scri-amū aice cū care mai josū m'amū iscălitū: pisahū...

Cândū aū prădatū Tătarii Țara-de-josū, umbla văletu 7266 [1757], Săpt. 14, [și aū ars] multea case boerești și târgulū Focșani.

VII.

Biserica Sf. Împărați din Zimnicea.

1. Evanghelie modernă, cu o admirabilă legătură din veacul al XVII-lea, de argint bătut, avind inscripțiile la sfinți în grecește.

2. *Evanghelie* din 1812.

3. Pe un *Tipic*:

.... știut să fie de cându m'amū făcutu popa Lalea, 1836, în luna lui Dechemvrie 20 de zile, și amū intratū și în școală de la Aprilie, și m'aū firetonitū diiaconū și priotū Athanase arhiū de la Sftu Spiridonū.

Amū scrisū popū Andrei sinū Șarbanū, z[etū] Mircea.

Aastă sfintă *Evanghelie* este cumpărată de mine, H. Stoica, de la anul 1822, încă cu unū Tilcū alū *Evanghelii*, ce să numește Scazania, prinū care amū dăruit-o la mănăstirea hramulū Sfinților Împărații Costandinū și Elena, iară înbrăcăminteā îi este opștească.

VIII.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Biserica Sf. Nicolae din Tecuciū.

1. Pe ușile altarului:

Dimitrie Gheorghiu Grec; 1835, De[chem]v. 14.

2. *Evhologhion* din 1808.

3. *Liturghiā* ale episcopului Cozma de Buzău.

4. Pe un *Penticostariū* din 7251:

Să să știe că această [carte] *Penticostariū* o amū vândutū eū, pro... Toaderū, unū tl. Sfinții Sale protopopolū Mironū....

IX.

Biserica Sf. Voevozi-Vechi din Tecuciū.

1. Pe un *Octoih*:

Eū, Toderū dascalū, să să știe cându amū vinitū la acesta sfintă biserică ce să numește hram[ul] Sfinții V[oe]-vozi, și amū vinitū cu știre omenilorū mai susū arătați sintū; 1811, Octomvrie 25.

Toderu dascalu.

Acesta carte sa numeste Oftoic, si este cumparata de la preotulu Gheorghie Craste, cu triezaei si cinc lei, cu bani gata. Si, di se va intampla sa sa prapadasca sau sa sa rodescă (ca mai sus; același preot și aceiași mahalagii).

2. Pe un *Penticostariu* din 1800:

Acasta sfanta si dumnezeiasca carte sa numesti Pinticostare, este cumparata cu 2 zeci si 2 lei bani gata, de la Ipscopia lepadat, si, di sa va intampla sa o furi cineva sau sa rodescă, si nu acolisi-o, sa fie afurisit si anafematisit de septi suti si optsprezeci parinti de la Nechie, iar cine o'colosi-o sa fie ertat si blagoslovit de preotii bisereci; si sa numesti de la hramul Sfinților Voevozi dinu targulu Tecuculu, anume satul Criviteni; din preuna cu preotul Ifrim Nazari; letu 1805, Iunie 25. Ionu Nebunele, Sandulu tiju, Ionița Pochii, Sandulu Tabutu, Ionița croitoru i pa: Sandulu Bostanu, Ioniți Pocișu, Ionu Tabutu, Sandulu Vladu, Ionu Darabanu, Danaila iri [= preot], Eni Simionu, Gavrilă Capitanu, Calesu preotu Ifrimu, Neculai crop. [= cap.], Ionu capitanu.

3. *Tipic* de Neamt.

X.

Biserica Sf. Gheorghe din Tecuci.

Însemnare:

Facuta cu cheltuiala dum[i]sale Hagi Ioan i a soții dum[nea]lui Parascheva, spre vecnica pomenire; 1829, Sept[em]vr[ie] 15.

Versuri linga chipurile lor, frumos zugravite pe lemn, in costume interesante:

Catre Dumnezeu: crezu si va marturisesc

Pe tine acel ce ti toate,

Pamantul si celelalte globuri nenumarate,

O prea-intelepte, lume o podobesti, etc.

XI.

Biserica Precista din Tecuci.

1. Bune icoane pe fond de aur.

2. *Antologhion* din 1777.

3. *Evangelie* din 1778.

XII.

Biserica din Țigănești.

1. Pe o placă de marmură răzimată de părete lângă mormintul cel nou:

[„Cavalerie“ rusească.]

Manolache Conache, Vornic de Țara-de-gos, săvârșitu-i veața la 7 Maiu 1803.

Ecaterina, fiica sa, soție Caminariului Ionița Sturza, săvârșită la 1827.

Zmaranda, născută Donici, nora sa și soție Logofătului Costache Conache, săvârșită la 1831, Octomvrie 12.

Costache Conache, iar din botez Alecsandru, Logofātu și cavaler de S[fe]ții Vladimir, născut la 14 Octomvre 1777, săvârșit din viață la 4 Fevruarii 1849, la 12 oara dimineață,—

zacu și odihnescu supt această piatră.

Și fică-sa Ecaterina, săvârșită la ---.

2. Pe noul mormint:

A la chère mémoire de la princesse Catherine Ruspoli, née Conachi, née le 24 juillet 1829, morte le 11 février 1870, son époux, prince Emmanuel Ruspoli, et ses enfants, Emmanuel, Marie, Lucie Vogoridy, Marie, Catherine et Marguerite Ruspoli.

3. Veche candelă de argint.

4. Pe o icoană:

Marele-Logofătū și cavalerū Costachi Conachi.

5. Pe un *Antologhion* din 7263:

Acestă stântă carte ci să chiiamă Mineiulū, cumpăratu-l-amū noi pre ai noștri drepti bani inū doisprezeci lei, și o amū datū la a noastră sfântă bisărică dinū satū dinū Oprișești, dinū Țanutulū Tecuçului, unde să prăznuiește Sfințai Apostoli Petru și Pavelū, a căroră esti hramulū. Și cine o arū fura-o sau arū lua-o pentru dajde vlădicăscă sau domnească sau orī cu ce chipu arū in-streina-o de la bisărica Sfințilorū Apostoli, să le fie pără și Sfinții Apostoli la strașniculū județu, și de smerenie noastră încă să fie afurisiți și neertați inū vecu. Inochen-tie episcopū Râmnicului, vleatū 7268, mșța—.

Ar ieși că episcopul de Rîmnic Inochentie avea legături prin Ținutul Tecuciului. Dar data de 7268 trebuie prefăcută în 7238 (= 1729-30).

6. Pe un *Apostol* de Rîmnic, 7212:

Aăastă sfântă carte ce să numește... dumisali Vornicului Manolachi Conachi denū satulū Țăgănești, de la Țăn[u]t[ulū] Tecuculū, și amū scrisū eū, mai miculū între preoți Maftעיū ierei; letū 1794, Dech[e]mvr. 6.

7. Pe un *Chiriacodromion* din 1811:

Aăastă de Dum[ne]zău cinstitoari carte, tălmăcită de Preosfințiaia Sa părintele Mitropolitū Veniaminū înū vremea tragerii sale la mănăstirea Niamțului, tipărită și dăruită, o închinū la sfânta besărică denū ostrovulū Țăgăneștilorū, unde să prăznuește hramulū Sfintii Învieri a Măntuitoriului, zidită denū nou de mini păcătosū, la anū 815.

Costachi Conachi Agă.

8. Pe o *Evanghelie* de Buda:

Aăastă Sfântă Evanghelii cumpăratu-s'au la anū 817, Martii, și s'au aferosătū la sfânta și dumnezăiască besărică denū satulū Țăgănești, dinū Țăn[u]t[ulū] Tecucu, unde să prăznuește Sfânta Învieri. Priimește, Doamne, rugăciunea robului tău și mă pomenește cândū vei veni întru Împărăția Ta. Costachi Conachi Vornicu. Care sfântū lăcașū denū nou s'au ziditū la anū 1815 de mini, nevredniculū Costachi Conachi, fiindū Agă atuncea.

9. Pe o *Evanghelie* din 1821:

Aăastă Sfântă Evanghelii ce preosfințitulū părintii Mitropolitului Veniaminū mi-au dăruitū în coali de hărtii, legându-o acumū, amū aferosăt-o la sfânta besărică denū Țăgănești, unde hramulū este a Sfintii Învieri.

Costachi Conachi Vornicu; 1823, Maiū în 30.

10. Pe o *Liturghie* din 7215:

Aăastă sfântă carte ce să numește Leturghii esti alū dumisali Vornicului Manolachi Conachi, la biserica de la Țăgănești, la Țăn[u]t[ulū] Tecuculū, și amū cumpăratū eū carele mai nainti sântū iscălitū, Maftעי ierei, fiindū preotū la bisăreca dumisale; la leatū 1794, Fev. 2.

Amă cu[mpă]rat-o de la Focșani, la anulă după ce s'ău dusă Moscalii la țara loră, în zilele prè-luminatului D[o]m-nului nostru Mihailă Costantină Suțu Vvod. [Blestem.]

11. Pe *Liturghii* din 1845:

S'ău cumpărată și dată de mini, Logofătulă și cavaleră Conache, acumă la Martă înă 16, după ce ceelaltă s'ău furată la sfințirea bisăricii Sfintei Învieri dină Țigănești, zidită acumă dină nouă înă sată; 846, Martă în 6.

1846, Mart 6.

Costachi Conachi.

12. Pe un *Octoih* din veacul al XVIII-lea:

.... unulă ca acela să fii afurisătă. Și l-amă dată la biserica noastră, la Fundeni Mării Sale Io Costantină Neculai Voevodă, Domnă ală Țării Moldovii..., mare mucenică Dimitrii, ca să fie pentru triaba bisăricii, și pome..., ăra înștiințare noastră, oră preotă, oră dascală, oră cine ară fi, de Domnulă nostru Is. Hr. și de prè-curată Maica Svintăi Sale și de 318 sfinți părinți denă Nichea, și să aibă parte cu Iuda, și trupulă lui să fii lăcașă diiavulului, pietrile și fierulă să putrezască, iară trupulă lui să stē totă întregă până înă vecii veciloră, amină; 7250, Fev. 21.

... *Conachi.*

13. *Penticostariă* de 7261, Iași.

14. Pe un *Penticostariă* de București, 1800:

[Pomenit] preotul Vasile, [care a cumpărat cartea cu preotul Ioan „Eftemei“, „în tovărășii“.] Ne-amă cerută banii ce i-ău dată, ca să nu fie..., dar priotulă Ioană ș'ău cerută bani ce i-ău dată ca să nu fie părăș, și eă, văzându, i-amă dată banie în mână, și aă rămasu carte dină istovu; care la această carte nu are nece ună omă amestecătură, ci dați-o la această carte; și pentru neuitare amă făcută această scrisoare; 183 (*sic*), Fiu[r] 2.

Eă, priotulă Vasăle, stăpănitoriă în veci.

[Ioan moare la 28 Iunie, „întru Joă suptă sară“; Vasile-ă era „zătă“; 1813, Iunie 28.]

Să să știe di cându s'aũ dusũ Moscalii dinũ țarã in țara lorũ; aũ începutũ a trece dinũ postulũ Adormirie Maicãii lui Dumnezeũ, și pãnã pi la Înnãlțare cestitei cruci s'aũ strãcuratũ oaste cẽ grẽ, și dece pãnã la Cuvioasa Paraschiva s'aũ inpuțãnatũ cu totulũ. Apoi s'aũ începutũ a trece robi turci, și s'aũ isprãvitũ și robii pãnã pi la Botezulũ Domnului; letũ 1812 Avg[us]t 1.

Sã să știe cã acastã sfãntã carti... l-amũ cumpãratũ eũ, preotulũ Ioanũ, și cu dascalul Vasile Boțian, cu bani acești a noștri, 14 lei, adicã pasprizãc, ca să hii 200 de slujbã bisãricii; și amũ cumpãrat-o di la dascalulũ Gheorghii.

Sã să știe cã acastã sfãntã carti... este a mẽ, a dascalulũ Vasile sãnũ popa Buzãianũ, cumpãratã dinũ preunã cumnatu-meũ, preotũ Ionũ Iftemei, dreptũ 14 lei, și, trebuindu-mi mic, i-amũ datũ 9 lei înapoi, ce era dați di dumnealui pi carte, și aũ rãmasũ dreptã a mẽ. Și s'aũ fãcutũ sinetulũ acesta aice înnainte, pentru cã nu sãntu in amestecu.

15. Pe un *Triod*:

Acestu sfãntu Triodũ s'aũ dat-aũ de la noi la bisericã Nigșani (*sic*); erei Andronachi prot[opopũ].

III.

**CONDICA DE MENZILURȚ A LUȚ SCARLAT-VODĂ
CALLIMACHI.**

BCU Cluj / Cluj University Library Cluj

De curind d. Al. Callimachi a cumpărat de la un anticvar din Iași o frumoasă condică pe hîrtie groasă, albăstrie, cu marginile aurite și legătură de marochin roșu, pe care se desfac armele Moldovei și inițialele numelui și demnității lui Scarlat-Vodă Callimachi, ca Domn al Moldovei de la 1812 înainte. E scrisă numai în parte, cu o îngrijită și elegantă minusculă grecească de un Tzigaras, care avea grija menzilorilor, a cailor, surugiilor și popasurilor de poștă din Moldova.

Acum cîtiva ani, resumînd alte condici financiare din epoca fanariotă (*Documente și cercetări asupra istoriei financiare și economice a Principatelor romîne*, extras din „Economia Națională“, București, 1900, p. 87 și urm.), semnalăm „înmulțirea mare, specializarea lor“. În loc să avem o singură condică mare, stringătorii de venituri înseamnă fiecare ce a strîns și cum a cheltuit banii ajunși în minile lui. Până acum aveam astfel capitolele *lazareturilor* și *răsurilor*, acum, prin cărticica scăpată într'un chip așa de fericit de peire ori de înstrăinare, putem să ni dăm seamă de rostul vechilor poște ale Moldovei.

Dăm în grecește partea de la început, care poate ajuta a se înțelege *sistemul* financiar și gospodăresc al menzilorilor, adăugînd în notă traducerea. După aceia se reproduc numai notițe mai însemnate. Cele ce spune Tzigaras despre familia sa și unele împrejurări contemporane se dau iarăși în întregime. Citeva notițe personale încheie condica, și din ele s'a luat numai ceia ce poate avea un interes general.

Ἐπί τῆς ἀειμνήστου δευτέρας ἡγεμονίας τοῦ ὀφηλοτάτου καὶ εὐγενεστάτου μου ἀθέντου καὶ ἡγεμόνος μεγαλοπρεπεστάτου πάσης

Traducere: În a doua Domnie, de veșnică amintire, a prea-înnălțatului mieu Domn și stăpînitor, a Măricii Sale Domnului nostru

Μολδαβίας κυρίου μας κυρίου Σκαρλάτου 'Αλεξάνδρου Καλλιμάχου Βωεβόδα, ἐν ἔτει σωτηρίῳ τῷ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ δωκαίδεκάτῳ, κατὰ τὴν ἔτην 'Οκτωβρίου μηνός.

No. 1. Ὁ παρά τῶν παλαιῶν μενζιλτζήδων δοθεὶς λογαριασμός ὑπογεγραμμένος ὑπὸ τῶν μεμεούριδων αὐτοῦ τοῦ χιουμετίου.

γρόσια ἄσπρα. Μετάφρασις ἀπὸ τοῦ μολδαβικοῦ.

196.606 80 ὅσα ἔλαβον ἀπὸ τὴν γόστιναν καὶ ἐλχεσάπ τῆς διωρισμένης ποσότητος εἰς τὸ ἡράτι μας τῶν μενζιλίων διὰ ἓνα χρόνον: αὐτὴ δὲ ἡ ποσότης ἀναλογιζομένη εἰς 5.250 ἄλογα προσδιωρισμένα εἰς τὰς πόστας ὅλης τῆς Μολδαβίας, διαιρεῖται ὡς ἔπεται, ἦτοι:

γρόσια ἄσπρα

63.875 38 ἀνάλογον ἐνὸς χρόνου εἰς 1.689 ἄλογα τὰ ἐκ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Προύτου.

66.365 81 ἀνάλογον ἕξ μηνῶν ἀπὸ αἴτης 'Ιουλίου ἄχρι 31 Δεκεμβρίου 1812, εἰς 3.511 ἄλογα τὰ ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ Προύτου.

66.365 81 ἀνάλογον ἕξ μηνῶν ἀπὸ αἴτης 'Ιανουαρίου ἄχρι τέλους 'Ιουνίου 1815, ὡσαύτως εἰς 3.511 ἄλογα.

127.728 75 ὅσα ἔχη νὰ λάβῃ οἱ παλαιοὶ μενζιλτζήδες, ἦτοι:
 94.990 διὰ 1.357 ἄλογα πρὸς 70 γρόσια τὸ ἔν.
 450 διὰ 12 βόδια πρὸς 37¹/₂ γρόσια τὸ ἔν.
 183 τὰ κατὰ τὸ σενέτι τοῦ ἄρχοντος Καμηνάρη Τζηγαρά.
 2.000 ἡ ἐξαγόρασις τῆς καντζαλλαρίας τῆς πόστας.
 29.900,75 οὐτζηρέτ 'Οκτωβρίου, Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου 1812, ἦτοι:

Domn a toată Moldova, Scarlat Alexandru Callimachi Voevod, în anul Mîntuirii 1812, 2 ale lunii Octombrie.

No. 1. Socoteala dată de menzilgiii cei vechi, iscălită de meimuriî (arendăşii) acestui huzmet.

Lei parale Traducere din moldoveneşte.

196.606 80 cîte aũ luat de la goştinã şi *alethesap*, pentru citimea orînduită la iratul nostru al menzilurilor, pe un an: şi această citime, repartisatã la 5.250 de cai, orînduiît la poştele a toată Moldova, se împarte precum urmeazã, adecã:

Lei parale

63.875 38 Partea unui an la 1.689 cai ce sînt pe malul sting al Prutului.

γρόσια	άσπρα	
29.340	75	κατά τὸν λογαριασμὸν τοῦ παρὰ τοῦ ἄρχοντος Καμηγάρη Τζηγαρά ἐξεταχθέντος.
560		οὐτζηρέτ εἰς τὴν ἄριξιν τοῦ ὑψηλοτάτου Πεχλιβάν-Πασᾶ ἀπὸ Γιάσι εἰς Φοξάνι, τοῦ ὁποίου ἡ μὲν ποδοροζίνα ἦτοι γεγραμμένη τῇ β' Ὀκτωβρίου, ἡ δὲ ἀφίξις ἔγινεν τῇ γ' Ὀκτωβρίου, καὶ καθ' ἣν ἔκαμεν ἐξετάσιν ὁ ἄρχ. βιστιάρης ἔμειναν νὰ πληρωθοῦν ἀπὸ τῆς αὐθεντικῆς βιστιαρίας
29.900	75	
250		τὸ ἀθατέι τοῦ κουτίου εἰς ἐξ μῆνας, ἀπὸ α' τῆς Ἰανουαρίου ἄχρι 30 Ἰουνίου τοῦ 1813.
127.728	75	

[P. 2.] 127.728,75 ἡ ὀπισθε ποσότης, τὴν ὁποίαν ἔχουν νὰ λάβῃ οἱ παλαιοὶ μενζιλτζήδες.

73.288,81 ἐκπίπτουσι ὅσα ἐλάβησεν ἡ Βιστιαρία, ἦτοι:

66.365	81	Partea pe șese luni, de la 1-iulie până la 31 Decembrie 1812, la 3.511 caî din a dreapta Prutului.
66.365	81	Partea pe șese luni, de la 1-iulie până la sfârșitul lui Iunie 1815, tot la 3.511 caî.
127.728	85	cît aũ de luat menzilgiii cei vechi, adecã:
94.990		pentru 1.357 caî, cite 70 de lei unul.
450		pentru 12 boi, cite 37½ lei unul.
183		cele dupã sinetul dumnealui Cãmînarului Tzigaras.
2.000		cumpãrarea cancelariei Poștei.
29.900	75	ugiret pe Octombre, Novembre și Decembre 1812, adecã:
		Lei parale .
29.340	75	dupã socoteala celor orînduite de d. Cãmînarul Tzigaras.
560,		ugiret la plecarea prea-înnãlțatului Pehlivan-Pașa de la Iași la Focșani, a cãruî podorojnã s'a scris la 2 Octombre, iar plecarea s'a întimplat la 3 Octombre, și dupã cercetarea fãcutã de dumnealui Vistierul aũ rãmas a se plãti din Vistieria domneascã 29. 900,75.
250		avãetul Cutiei pe șese luni, de la 1-iulie Ianuar pãnã la 30 Iunie 1813.
127.728,75.		

[P. 2.] 127.728,75, socoteala din urmã, ce aũ a lua vechii menzilgii. 73.288,81 se scot cite le-a luat Vistieria, adecã:

γρόσια άσπρα

66.365 81 ανάλογον εξ μηνών από ατής Ιανουαρίου άχρη τέλους Ιουνίου 1813, εκ των 196.606 γρόσ., 80 άσπρων των από γώστινας παρά των παλαιών ληφθέντων.

5.446, εις 680 κοιλά, 15 δεμερλιά, κάτε πρός 8 γρόσ. εκ των 4.775 κοιλών, 10 δεμερλιών διωρισμένων εις τὰ εκ δεξιών του Προύτου καδδιλίκια, εκτός 3.510 κοιλών, 11 δεμερλιών, κάτε δοθέντων in natura, εκτός 534 κοιλών, 4 δεμερλιών ραμασιτζαις περιών εδόθη ιδιαίτερος λογαριασμός· και, άν εκ της ποσότητος αυτής εύρεθη δοθέν τοις παλαιοις μενζιλτζήδες, μένουσ πάκιν να πληρώσουσ πρός 8 γρόσ. τὸ κοιλόν.

1.477, εις 369 στόγουρα και 1/4 χορτάριον πρὸς 4 γρόσ., τοις λακουιτόροις, τὸ ήμισυ των 738 3/4 στόγουρων, εκτός 6.369 1/4 στόγρ. δοθέντων τῇ Βιστιαρία, εις τὰ όποια συμπεριλαμβάνονται και 46 5/8 στόγρ. ραμασιτζαις εις τὰ εκ δεξιών του Προύτου καδδιλίκια, κατά τὸν δεύτερον ενυπόγραφον δοθέντα λογαριασμόν· και άν εξ αυτής της ραμασιτζαις αποδειχθῇ υπερ έλαβον μέρος οί παλαιοι μενζιλτζήδες, αυτό όποχρεούνται να τὸ αποπληρώσουσ εξ άλλου χορταρίου δωθέντος από την Τζάραν εις την Ποστάν, ή, άν δεν έχουν, να πληρώσουσ πρὸς 350 γρόσ. τὸ στόγ.

73.288,81.

Lei bani.

66.365,81. Ce se cuvine pe 6 luni de la 1-iú Ianuar până la sfirsitul lui Iunie 1813, din cei 196.606 lei, 80 de bani, din goştină, din cele vechi rămase.

5.446, pe 680 de chile, 15 dimerlii, fiecare cite 8 lei, din cele 4.775 de chile, 10 dimerlii orinduite la judeţele de la dreapta Prutului, afară de 3.510 chile, 11 dimerlii, fiecare din ele date in natură, afară de 534 de chile, 4 dimerlii rămăşiţe, pentru care s'a dat anume socoteală, şi, dacă din această citime se va găsi ceva dat menzilgiilor celor vechi, rămin iarăşi a plăti cu 8 lei chila.

1.477, la 369 de stoguri şi 1/4 fin, cite 4 lei, locuitorilor, jumătate din cele 738 3/4 stoguri, afară de 6.369 1/4 stoguri date Vistieriei, in care se cuprind şi 46 5/8 stoguri rămăşiţă la judeţele din a dreapta Prutului, după a doua socoteală iscălită ce s'a dat; şi, dacă din această rămăşiţă se va incuviinţa partea ce au luat-o menzilgiii cei vechi, trebuie s'ο plătească din alt fin, dat de ţară la Poştă, sau, de nu-l vor avea, să plătească 350 de lei stogul.

73.288,81.

54.439,114. ἔχουν νὰ λάβουν οἱ παλαιοὶ μενζιλτζήδες πενήκοντα τέσσαρας χιλιάδας καὶ τετρακόσια τριάκοντα ἐννέα γρόσ. καὶ ἑκατὸν δεκατέσσαρα ἄσπρα, τὰ ὁποῖα ἄσπρα κατὰ τὴν περίληψιν αὐτοῦ τοῦ λογαριασμοῦ ἐλήφθησαν ἀπὸ ἡμᾶς διὰ λογαριασμοῦ τῶν παλαιῶν μενζιλτζήδων καὶ ἐξωφλήσαμεν 1813, Ἰουλ. 29. Κωνσταντῖνος Κάρπος Καμινάρης. Ἀλέξανδρος Σερδάρης.

(οἱ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ὑπογεγραμμένοι.)

[P. 3.] No. 2. Ἀναλογία κριθαρίου κατὰ τὸ κοντράκτο τῶν παλαιῶν μενζιλτζιδων, ἐναρχόμενον ἀπὸ α' τῆς Ἰουλίου 1812, μὲ προδρομὴν ἄχρι 30 Ἰουνίου 1813.

κατὰ δεμερλ.

10.400 ἡ εἰς τὴν τζάραν διορισθεῖσα ποσότης μὲ πληρομὴν πρὸς 8 γρόσ. τοῖς λακουϊτόροις.

5.624,10 διορισθέντα εἰς τὰ καθδιλίκια τὰ κατ' ἀριστερὰν τοῦ Προῦτου.

4.775,10 διορισθέντα εἰς τὰ καθδιλίκια τὰ κατὰ δεξιάν.

10.400.

Ἀναλογία αὐτῶν.

3.878,18 εἰς 1.462 ἄλογα τὰ κατ' ἀριστερὰν τοῦ Προῦτου.

54.439.14: aũ sã iea vechii menzilgiũ cinzeci și patru de miș și patru sute treizeci și nouã de lei și o sutã paisprezece bani, cari bani, dupã cuprinsul acelei socotelei, aũ rãmas de la noi, prin socoteala vechilor menzilgiũ, și am achitat la 29 Iulie 1813.

Constantin Carp Cãmînar. Alexandru Serdar.

(cei iscãliți în original.)

[P. 3.] No. 2. Socoteala orzului dupã contractul vechilor menzilgiũ, începînd de la 1-iũ Iulie 1812 și mergînd pãnã la 30 Iunie 1813.

Chile dimerliũ

10.400 Cîtimea rînduitã asupra (crii, cu platã de 8 lei locuitorilor.

5.624,10 hotãrite la județele din a stînga Prutului.

4.775,10, hotãrite la județele din a dreapta.

10.400.

Socoteala lor:

3.378,18. la 1.462 cai din a stînga Prutului.

3510,11 εις 3.038 ἄλογα τὰ ἐκ δεξιῶν, διὰ 6 μῆνας, ἀπὸ ἀ' τῆς
 'Ιουλίου ἄχρι τέλους Δεκεμβρίου.

3510,11 εις τὰ αὐτὰ ἄλογα, ἀνάλογον ἑξ μηνῶν, ἀπὸ ἀ' τῆς 'Ιουνο-
 αρίου ἄχρι τέλους 'Ιουνίου 1813.

10.400.

4.775,10. Τὰ διωρισθέντα εις τὰ ἐκ δεξιῶν καδδιλίκια, ἤτοι:
 κοιλὰ δεμερλ.

3.510 11 δοθέντα τῷ ἄρχ. Καμ: Τζιγαρά in natura
 εις τὰς πόστας.

584 4 βρασιτίτσα εις τὰ ἐκ δεξιῶν καδδιλίκια, κατὰ
 τὸν ἰδιαιτέρον λογαριασμὸν δοθέντα τῇ Βισ-
 τιαρίᾳ.

4.775 10 ἤτοι τέσσαρες χιλιάδες ἑπτακόσια ἑβδομήντα
 πέντε κοιλὰ καὶ δέκα δεμερλιά: 1813, 'Απριλ. 29.

(Οἱ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ὑπογεγραμμένοι Κωνσταντίνος Κάρπος
 Καμρ., 'Αλέξανδρος 'Αναστ. Σερδρ.)

[P. 4.] Λογαριασμὸς τοῦ κατὰ τῆς πόστας χορταρίου ἐν ἔτει
 αωισ'αψ, 'Ιουλίου ἀ' τῆ
 Στόγουρα τέταρτα

738 2 ἐκ τῶν 777 στόγουρων ἀναλογουμένων εις 3.038

3.510,11, la 3.038 caî ceî din a dreapta, pentru 6 luni, de la 1-iù
 Iulie până la sfîrşitul lui Decembrie.

3.510,11 la aceiaşi caî, ce se cuvine pentru 6 luni, de la 1-iù Ianuar
 până la sfîrşitul lui Iunie 1813.

10.400.

4.775.10. Cele orinduite la judeţele din a dreapta. adecă:
 chile dimerlii

3.510,11 date dumisale Căminarului Tzigaras in natură, la
 poşte.

584,4 rămăşiţă la judeţele din a dreapta, după socoteala
 osebită dată Vistieriei.

4.775,10, adecă patru mii şapte sute şeptezeci şi cincî chile
 şi zece dimerlii; 1813, 29 April.

(Ceî iscăliţi in original: Constantin Carp Căminarul, Alexandru
 Anastase Serdarul.)

[P. 4.] Socoteala orzului pentru poşte in anul 1816, Iulie 1-iù.
 Stoguri şferturi.

738,2 din cele 777 stoguri puse in socoteala celor 3.038 caî ai

ἄλογα τὰ τῶν ποστῶν τῶν ἐκ δεξιῶν τοῦ Προύτου, ἐκτὸς 3 στόγουρων, τὰ ὅποια δι' ὅλην ἐξέλειπον ἀπὸ τὴν ῥινδοουγάλαν, καὶ ἐκτὸς $35\frac{3}{4}$ στόγουρ: ῥαμασιτζας εἰς τὰ ἐξ ἀριστερῶν καθδιλίκια..., ἦτοι:

στόγουρα τέταρτα

5	—	εἰς τὴν Στίγκα.
2	—	εἰς τὴν Στροέστι, καθδιλίκι τοῦ Χοτινίου.
28	2	τὰ χωρία τοῦ καθδιλίκιου τοῦ Γιασσίου εἰς τὴν πόσταν Γιασσίου.

35 2

Αὐτὰ δὲ τὰ $738\frac{2}{4}$ στόγουρα εἰς δύο μεριζόμενα γίνονται:

369 1 ὅσα διὰ τὴν ἀθθεντικὴν Βιστιαριάν.

369 1 ὅσα διὰ τοὺς παλαιοὺς μενζιλτζήδες.

738 $\frac{2}{4}$.

Ἐδόθησαν δὲ αὐτὰ τὰ $369\frac{1}{4}$ στογ: τῇ Βιστιαριᾷ οὕτως:

Στόγουρα ὄγδοα

46	5	ῥαμασιτζα εἰς τὰ καθδιλίκια τὰ ἐκ δεξιῶν τοῦ Προύτου, ἦτοι:
----	---	---

Στόγουρα ὄγδοα

18	—	εἰς τὸν δρόμον τοῦ Φωζάνιου καὶ Γαλατζίου, ἦτοι:
----	---	--

postelor celor din a dreapta Prutului, afară de 3 stoguri, care au fost lăsate cu totul la o parte din rinduală, și afară de $35\frac{3}{4}$ stoguri rămășiță la județele din a stînga . . . , adecă: stoguri șferturi.

5,— la Stîncă.

2,— la Stroiești, județul Hotinului.

28.2 satele din Ținutul Iașului, la poșta Iașului.

35.2.

Aceste $738\frac{2}{4}$ stoguri se impart in două.

369,1 pentru Vistieria domnească.

369, 1 pentru menzilgiii cei vechi.

738 $\frac{2}{4}$.

S'au dat aceste $369\frac{1}{4}$ stoguri Vistieriei astfel:

Stoguri optimi.

46,5 rămășiță la Ținuturile din a dreapta Prutului, adecă:

Stoguri optimi.

18,— la drumul Focșanilor și Galaților, adecă:

Στόγουρα τέταρτα

4	—	εἰς Σκιντέϊ, καδδιλῆκι τοῦ Νιάμτζου.
1	2	εἰς Οὐντζέσι.
2	—	εἰς Στρυμπούρα, καδδιλῆκι Τοῦτοβας.
4	—	εἰς Κουρλάτι, {
2	—	εἰς Φουρτζένι, { καδδιλῆκι τοῦ Τεκουτζίου.
2	2	εἰς Περχέτζι, καδδιλῆκι τῆς Πούτνας.
1	—	εἰς Φωζάνι, καδδιλῆκι Πακοβίου.
1	—	εἰς Πέκια, καδδιλῆκι Κοβουρλουγίου.
<hr/>		
18	—.	
1	4	εἰς Τουλμῆν, τὸ καδδιλῆκι τοῦ Δοροχογίου.
7	4	εἰς τὴν ἄνω δρόμον τοῦ Σιρετίου, ἤτοι:
5	2	εἰς Ποδολελόγια.
2	—	εἰς Γιουρκάνι.
<hr/>		
7	4.	

27 —.

46, 5.

[P. 4.]

Στόγουρα ὄγδοα

Stogurī șferturī.

4	—	la Scinteie, Ținutul Neamțului.
1	2	la Uncești.
2	—	la Strimtura, Ținutul Tutovei.
4	—	la Corlate (?) } Ținutul Tecuciului.
2	—	la Furceni } Ținutul Tecuciului.
2	2	la Berheciū, Ținutul Putnei.
1	—	la Focșani, Ținutul Bacăului (<i>sic</i>).
1	—	la Pechea, Ținutul Covurluiului
<hr/>		
18	—.	
1	4	la „Tulmin“ (Dumeni?), Ținutul Dorohoiului.
7	4	la drumul din sus ale Siretiului, adică:
5	2	la Podul-Hoaii.
2	—	la Iurcani.
<hr/>		
7	4.	

27 —.

46 5.

[P. 4.]

Stogurī optimī.

- 46 5 ἡ ἄντικρυς ποσότης, ἤτοι:
Στόγουρα ὄγδοα
 27 — ἡ ἄντικρυς ποσότης.
 4 — εἰς τὸν δρόμον τοῦ Ποτοσανίου, ἤτοι:
 3 2 εἰς Σίποτε, καθ. Δοροχοίου.
 — 2 εἰς Ποτοσάνι, καθ. Χέρτσας.
 3 4 Εἰς τὰ χωρία τοῦ κοδδελικίου τοῦ Γιασίου διὰ τὴν
 πόσταν Γιασίου, ἤτοι:
 1 — τὸ χωρίον Μαρινίτσο ἐξ ἀριστερῶν τοῦ Προ-
 του, τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τὴν σπάντζιαν τῆς
 πόστας εἰς μικρὰ τμήματα περισσότερον
 ἀπὸ ἓν στόγουρον.
 1 — εἰς Τάπορα }
 — 2 εἰς Πανλένι } ἐκ δεξιῶν τοῦ Προῦτου.
 1 — εἰς Τομέστι }
 3 4.
 6 5 ~~ἡ ἀμείνων ἐκ τοῦ χωριου τοῦ ἰλας πόστας τοῦ Για-~~
~~σίου, ἤτοι:~~
Στόγουρα ὄγδοα
 2 — τὸ καθ. τῆς Σουτζάβας.

46 5 citimea din față, adecă:
 Stoguri optimi.

27 — citimea din față.

4 — la drumul Botoșanilor, adecă:

3 2 la Șipote, Ținutul Dorohoiului.

— 2 la Botoșani, Ținutul Herței.

3 4 La satele Ținutului Iașului, pentru poșta Iașului, adecă:

1 — satul „Marinitzo“, din a stînga Prutului, care
 are la stanța poștei, în bucăți mici, peste un stog.

1 — la Tabăra

— 2 la „Panleni“ } din a dreapta Prutului.
 1 — la Tomestî }

3 4.

6 5 rămășiță din orzul poștei Iașului, adecă:

Stoguri optimi.

2 — Ținutul Sucevei.

- 4 τὸ καθ. τοῦ Χιρλοβίου.
 2 1 τὸ καθ. τοῦ Πακοβίου.
 2 — τὸ καθ. τοῦ Νιάμτζου.

 6 5.
- 3 — εἰς τὸν δρόμον τοῦ Χοτινίου νὰ δοθῇ ἀπὸ τὸ καθδ.
 τοῦ Χιρλοβίου, ἦτοι:
 1 — τὸ χωρίον Ὀνέστι, τοῦ ἄρχοντος Λογθε.
 Γκίκα εἰς Χούκο (?).
 1 — τὸ χωρίον Κοσοῦλα, ὁ Ἰωαννίτζας Πραέσκας,.,.
 1 — τὸ Βλαδένι, τοῦ Σπαθ. Γεωργάκη Καταρ-
 τζῆ, εἰς Τάπορα.

 3 —.
- 2 4 εἰς τὴν πόσταν Γιόλουλ, εἰς ἀριστερῶν τοῦ Προῦτου,
 ἦτοι:
 2 — τὸ χωρίον Πούδα καὶ Νοβέτζι Μολδοβένι,
 καθδιλήκι Φαλτζῆ.
 — 4 τὸ χωρίον Νοβέτζι Πούλγαρι.

 2 4.
-
- 46 5
 4 1 δοθέντα κατ' ἐπιταγὴν ἀπὸ τὴν πόσταν Γιασίου, ἦτοι:
 — 4 Ținutul Hirlăului.
 2 1 Ținutul Bacăului.
 2 — Ținutul Neamțului.

 6 5.
- 3 — la drumul Hotinului, să se dea dela Ținutul Hirlăului, adică:
 1 — satul Onești, al dumisale Logofătului Ghica, la
 Huc (?).
 1 — satul Coșula, Ioniță Brăiescu,.,.
 1 — la Vlădeni, a Spătarului Iordachi Catargiu, la
 Tabăra.

 3 —.
- 2 4 la poșta Ghiolul, din a stînga Prutului, adică:
 2 — satul Duda — și Novaci-Moldoveni.
 — 4 satul Novaci-Bulgari, Ținutul Fălciului.

 2 4.
-
- 46 5.
 4 1 date după poruncă de la poșta Iașului, adică:

- 2 — τῷ πάς-πεσλή-άγασί μὲ ἀθθεντικὴν τζε-
δοῦλαν ἀπὸ 20 Νοεμβ. 1812.
1 — τῷ ἄρχοντι Μεγάλω-Ποστελνίκω.
1 — τῷ ἐπισκόπῳ τῶν Ἀργεσιῶν, κατὰ προστα-
γὴν τῆς Βιστριαρίας.
-- 1 Μὲ τζεδοῦλαν τῆς Βιστριαρίας τῷ σιλιχ-
δάργῃ, τῷ Χαλήλ-Πασᾶ.

50³/₄ 4 1.

[P. 6.]

Στόγουρα τέταρτα

50 3 ἡ ὀπισθεν ποσότης.

346 2 χορτάρι εὑρεθὲν εἰς τὰς πόστας, ἦτοι:

Στόγουρα τέταρτα

194 3 εἰς τὸν δρόμον τοῦ Φοξανίου, Γαλατζίου καὶ Φαλ-
τζίου, ἦτοι:

17 — εἰς Πόρδε.

8 — εἰς Σκιντέϊ.

9 3 εἰς Οὐντζέσι.

15 — εἰς Βαλοοῦ.

15 1 εἰς Δοκολίνα.

10 — εἰς Στρυμτοῦρα.

14 — εἰς Πουρλάτι.

12 2 εἰς Παρασκεῦα.

2 — lui Baș-Beșli-Agasi, cu țidulă domnească de
la 20 Novembre 1812.

1 — dumisale Marelui-Postelnic.

1 — episcopului de Argeș, după porunca Vistieriei.

1 — cu țidula Vistieriei, silihdarului lui Halil-Pașa.

50³/₄ 4 1.

Stogurî șferturî.

50 3 citimea din urmă.

343 2 orz aflat la poște, însă:

Stogurî șferturî.

194 3 la drumul Focșanilor, Galaților și Fălciului, adică:

Bordea, Scinteie, Uncești, Vasluiu, Docolina, Strîmtura, Bîrlad,
Pereschiv, Berheciu, Tecuci, Furcenî, Malu-Siretiului, Focșanî,
Ceriu (?), Petia, Cișmele, Galați, Corne, Elan, Fălciu, Iepurenî.

- 9 2 εις Παρχέτσι.
 14 — εις Τεκοδτσι.
 2 2 εις Φουρτζέني.
 6 1 εις Μάλο-Σιρέτουλουί.
 9 — εις Φωξάνι.
 7 — εις Τζέρι.
 5 2 εις Πέτια.
 7 2 εις Τζεσμέδες.
 10 — εις Γαλάτσι.
 4 — εις Κόρνε.
 4 — εις Έλάν.
 9 1 εις Φαλτσι.
 4 3 εις Γεπουρένι.
194 3.
 25 2 εις τὴν ἄνω δρόμον τοῦ Σιρετίου, ἦτοι:
Στόγ.τέτ.
 5 2 εις Τίργου-Φορμός.
 4 — εις Χερμανέστι.
 3 2 εις Πουρτζελέστι.
 2 — εις Γιουρκάνι.
 3 1 εις Λέσπεζι.
 3 1 εις Ζολδέστι.
 4 — εις Φαλιτιτζέني.
25 2.
 21 2 εις τὸν κάτω δρόμον τοῦ Σιρετίου, ἦτοι:
 4 — εις Μιρτζέστι.
 3 — εις Ράμανο.
 3 1 εις Γάλπενι.
 2 2 εις Πακόθι.
 2 $\frac{7}{8}$ εις Ὀρπένι.
 2 3 εις Ἀζούτι.
 2 — εις Χαρέτ, ἐκτὸς 5 στίνζικων καὶ 4 ἐπιθα-
 μῶν (sic) παλαιοῦ χορταρίου¹.

 394 1

1 La drumul de sus al Siretiului, adică: la Tîrgu-Frumos, la Hărmanești, la Purcelești, la Iurcani, la Lespezii, la Joldcești, la Folticeni...

La drumul de jos al Siretiului, adică: la Mircești, la Roman

241 3 $\frac{1}{21}$ $\frac{1}{2}$ εἰς Κιάτραν.
[P. 5.]

Στόγουρα τέταρτα

394 1 ἡ ἄντικρυς ποσότης, ἤτοι:
35 3 εἰς τὸν δρόμον τοῦ Ποτοσανίου, ἤτοι:
4 2 εἰς Λάργαν.
1 3 εἰς Σίποτε.
3 — εἰς Στροῦσι.
6 2 εἰς Ποτοσάνι.
5 2 εἰς Δοροχοῖ.
5 1 εἰς Χέρτζαν.
4 1 εἰς Μαμόρνιτζαν.
2 — εἰς Τρουσέσι.

35 3.

4 3 ὅσα ἔχουν νὰ λάβουν ἐκ τῶν 9 # στόγουρων δοθέντων ἀπὸ τὴν πόσταν Γιασίου κατὰ προσταγὴν τοῦ Διθανίου διὰ τοῦ Πιτάρι Κοροῖ, τὰ ὅποια θέλει διατάξῃ ἡ Βιστιαρία, πόθε νὰ λειφθῇ, εἴτε *in natura* εἴτε μὲ πληρομήν.

399 —

369 1 ἐκπίπτεται ὅσον τῷ ἀλόγῳ τῇ Βιστιαρία.

29 3 μένουσιν νὰ λάβουν οἱ παλαιοὶ μενζιλτζήδες εἰκοσιπένεα (*sic*) στόγουρα καὶ τρία τέταρτα...; 1813, Ἰανουαρίου 29.

Οἱ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ὀπογεγραμμένοι:

Κωνσταντῖνος Κάρπος Καμινάρης, Ἀλέξανδρος Σερδάρης¹.

la Galbeni, la Bacău, la Orbeni, la Agiud, la Haret, afară de cei 5 stinjeni și 4 . . . ale orzului celui vechiu.

¹ Socoteala din față, adecă 35,3 la drumul Botoșanilor, adecă: la Larga, la Șipote, la Stroiești, la Botoșani, la Dorohoiu, la Herța, la Mamornița, la Trușești. . . 4,3 cite aū să iea din cei 9 galbeni, stoguri date de la poșta Iașului, după porunca Divanului, prin Piatarul Coroiu, pe care va orindui Vistieria de unde să se iea, ori *in natura*, ori cu plată.

369, 1 se scoate cit [s'a dat] cailor Visteriei (?). 29,3: rămîne să

[P. 6.] No. 4. Λογαριασμός της βαμπακίτσας του εκ της ριν-
δουγιάλας κριθαρίου κατά τὰ ἐκ δεξιῶν τοῦ Προύτου καδδιλίκια¹.

[Ca și la rămășița județelor din dreapta Prutului, No. 2,
și mai ales la p. 6:

Drumul Focșanilor: 37 chile, 13 dim. la Bordea (Tu-
tova), 2,17 Scînteie (Bacău), 9, Uncești (Tecuci), 30,10
Vaslui, „Ținutul Putnei“ (*sic*), 8 Parascheva (*sic*), 6
Berheci, 7 Tecuci, 3 Furceni.]

Εἰς τὸν δρόμον τῶν ἄνω τοῦ Σιρετίου ποσῶν², 55: 10, Podu-
Iloai, 17,14. Hărmănești, 5,10 Purcelești; apoi: 7, Iur-
cani, Neamț; 14,16, Folticeni.

Εἰς τὸν δρόμον τοῦ Ποτσανίου [la drumul Botoșanilor]:
327, 19; 66,8 Larga (9,15 jud. Botoșani, 31,13, Iași, 25,
Cîrligătura); 44,10 Șipote (Roman), 26,9 Stroiești (Boto-
șani), 100 Botoșani, 34,2 Trușești, 5,10 Herța, Salcea; 5
Mircești (Roman), 14,18 o rămășiță.

76,17 εἰς τὸν δρόμον τοῦ Χοτινίου [la drumul Hotinului]·
60,14, Ștefănești (Hîrlău), „din cele 240 de chile“; 16,3
Χοῦλο (Dorohoi), „din cele 100 de chile“—584,4... Τὰ
ὅποια εἰς τὴν θεώρησιν τοῦ ἐναρξάμενου χρόνου κατὰ τὴν ἀτὴν
Ἰουλίου 1812 ἔμειναν εἰς τὴν Βιστιάρια; 1813, Ἀπριλίου 29³.

[Iscăliturile obișnuite.]

[P. 7.] No. 5. Λογαριασμός τοῦ ἀθθεντικοῦ κριθαρίου τεσλήμι
γεγονότος τῷ ἄρχ. Καμηγάρη Κ: Τζιγαρά. (Socoteala orzului
domnesc, dat dumisale Căminarului C. Tzigaras.)

238,17, Țin. Dorohoi; 11,7, Tutova; 107,15 Fălciu; 36,4
Vaslui=394,3.

56 ἐκπίπτονται ὅσα μὲ προσταγὰς ἐδόθησαν, ἦτοι:

Κοιλὰ δεμερλ.

16 δοθέντα τῷ σενάτορι κατ' ἐπιταγὴν τῆς Βιστ., 8 Σεπτ. 1812.

iea vechii menzilgii 29 stoguri și 3 șferturi...; 1813, 29 April. Cei
iscăliți în original (*ca mai sus*).

¹ Socoteala rămășiței din rînduiala orzului județelor din a dreapta
Prutului.

² La drumul poștelor din susul Siretiului.

³ Care la cercetarea socotelii anului ce începe la 1-iulie a
rămas în Vistierie; 29 April 1813.

5 δοθέντα κατά τὸ βράδαι τοῦ Στολνίκου Μιχαλ., Ἐργοῦσι: 27.

30 δοθέντα μὲ ἀθθεντικὴν τζιδοβλαν τῷ πασπεσλῆ-ἀγασί.

5 ὁμοίως τῷ αὐτῷ κατ' ἐπιταγὴν τῆς Βιστ., 15 Μαρτίου 1813¹.

Sint măsurate cu „αὐθθεντικὸν δεμσερλί“ („dimerlie domnească“); se dau lui Costachi Tzigaras.

[P. 10.] Λογαριασμοὺς κρεδίντζας τῶν ἀθθεντικῶν μενζιλίων ἀπὸ α' τῆς Ἰανουαρίου τοῦ αὐγ' ἄχρι λ' τῆς Ἰουνίου. (Socoteala cre-dinței menzilorilor domnești de la 1-iū Ianuar până la 30 Iunie.)

[P. 11.] Ἄγορὰ καὶ ἐξοδα τῶν μενζιλίων ἀπὸ α' τῆς Ἰανουαρίου ἄχρι λ' τῆς Ἰουνίου τοῦ αὐγ'.

γρόσια ἄσπρα

97.828 τὰ δοθέντα τῇ κομπανίᾳ τῶν παλαιῶν μενζιλτζήδων, ἤτοι²:

94.990 1.357 de cai, cite 70 de lei.

450 12 boi (δόδια), cite 37 lei, 60 bani.

130 τὰ κατὰ τὸ σενέτι τοῦ ἡμετέρου Καμινάρη διὰ τὰ εὐρεθέντα ξύλα.

2.000 ἡ ἐξαγόρασις τῆς καντζελλαρίας.

250 τὸ ἀβαγέτι τοῦ κουτίου.

97.828.

15.435, 102, διὰ 235 ἄλογα ἀγορασθέντα κατόπιν, ἤτοι³:

|696 lei, 11 cai prin căpitan Dimitrie; 2.960, 48 prin Grigore Costa; 95, 1. prin Panaiot Caragea; 329, 6, prin Serdarul Tufeccibaşa; 933, 15, prin Serdarul Tufeccibaşa; 280, 4, prin Serdarul Tufeccibaşa; 280, 4 prin Anastase Pezodromos; 65, 1 prin Anastase Pezodromos; 935, 14 prin Gheorghe Ralli; 328, 5 prin Tahir; 68, 1 prin Serdar;

¹ 56 se scot, cit s'a dat cu porunci, adecă:

Chile, dimerlii: 16 date senatorului după porunca Vistieriei, 8 Septembrie 1812. 5 date după răvaşul Stolnicului Mihail; August 27. 30 date cu ţidulă domnească lui Baş-Beşli-Agasi. Şi 5 tot lui după poruncă a Vistieriei, la 15 Mart 1813.

² Cumpărarea şi cheltuielile menzilorilor de la 1-iū Ianuar până la 30 Iunie 1813. Lei, bani 97.828, — daţi companiei vechilor menzilgi.

³ 130, după sinetul Căminarului nostru, pentru lemnele ce s'aū găsit. 2.000. Cheltuiala Cancelariei. 250. Avaetul Cutiei. . . 15.435, 102, pentru 235 cai, cumpăraţi precum se arată, adecă....

60, 1 prin Abdul; 3.869, 72, 58 prin Serdar; 2232, 90, 33 prin căpitanul Dimitrie; 478, 60, 7 prin Caragea; 725, 00, 10 prin căpitanul Apostol; 281, 4 prin căpitanul dela Tirgu-Frumos; 490, 7 prin Abdul; 280, 4 prin Tahir; 50, 1 prin Căminar.]

23.335 μισθοὶ σουρουτζίδων καὶ καροτζιέριδων τῶν κατὰ τὸν μῆνα Δεκεμβ. τοῦ παρελθόντος ἔτους¹.

[P. 12.] 66,887,60 μισθοὶ σουρουτζήδων τῶν κατὰ τὰς πόστας ἀπὸ αὐτῆς Ἰανουαρίου ἄχρι τέλους Ἰουνίου, ἦτοι²:

[11.480: lefile pe Ianuar ale surugiilor; 7.980, 209 surugii la drumul Focșanilor, Galaților și Fălciului; 600,15 Borde; 600,15 pentru Scinteia, Oncești, Vasluiu, Docolina, Strimtura, Birlad, Pereschiv, Berheciu, Tecuciu; 440,11 Malul-Siretiului, 400,10 Focșani, 180,6 Ceriu (?), 180,6 Petia, 180,6 Cișmele, 210,7 Galați; 180,6 Elan; 210, 7 Fălciu.

840,42, drumul Cernăuțului: 140,7: Larga, Șipote, Stroi-ești; 160,8 Botoșani; 100,5 Dorohoiu și Herța; 60,3 Marmorița.

1.100,50 κατὰ τοὺς δύο ἑρότους τοῦ Σιρетиου (la cele două erumuri ale Siretiului): 125,5 Podu-Iloaii; 100,4 Tirgu-Frumos, 60,3 Hărmanești, Purcelești; 40,2 Iurcani; 75,3 Folticeni; 40,2 Joldești; 40,2 Lespezi; 100,4 Mircești; 60,2 Piatra; 60,3 Galbena; 80,4 Bacău; 60,3 Orbeni; 60,3 Agiud; 60,3 Haret; 100,4 Roman. — 270,9 poșta Ulmeni; 170,6 poșta Stinca; 1.120,28, menzilhaneaua Iașului.

11.247,60 plata pe Februar a acelorași.

7.980,209 drumul la Focșani, Galați, Fălciu.

840,42 drumul Cernăuțului.

887.60,47 cele două ale Siretiului.

270,9 poșta Ulmeni, 150,5 Stinca, 1.120,28 Iași.

11.200 surugii pe Mart: 7.980,209 drumul Focșani, Galați, Fălciu; 840,42 drumul Cernăuților; 840,38 cele două

¹ Lefile surugiilor și cărucerilor pe luna Decembre din anul trecut.

² Lefile surugiilor celor de la poște de la 1-iu Ianuar până la sfârșitul lui Iunie, adică:

ale Siretiului: 125,5 Podul-Iloaii; 125,5 Tîrgu-Frumos; 40,2 Hărmanești, 40,2 Jurcani, 60,3 Folticeni, 125,5 Mircești și Roman, 50,2 Piatra, 60,3 Galbina, 60,3 Bacău, 10,1 Purcelești, 20,2 . . . și Joldești.

270,9 Ulmeni, 150 Stîncă, 1.120,28 Iași.

11.370 leafa pe April:

8.300, 218; 840, 42; 840, 38 pentru drumurile de mai sus; 270,9 Ulmeni 1.120,28 Iași.

10.870 leafa pe Mai a surugiilor: 7.760,198 calea Focșani, Fălciu, Galați: 600,15 Borde, 580,14 Scinteia, 580,14 Uncești, 580,14 Vaslui; 580,14 Docolina, 580,14 Strîmtura, 580,14 Bîrlad, 580,14 Paraschiv, 580,14 Berheciu, 580,14 Tecuci, 380,9 Focșani, 420,10 Malu-Siretiului, 210,7 Ceriu(?); 210,7 Petia; 210,7 Cișmele; 210,7 Galați; 120,4 Elan; 150,5 Fălciu. — 840,42 drumul Cernăuțului, 840,38 al Siretiului, 310,10 Ulmeni, 1.120,28 Iași.

10.720 leafa pe Iunie a surugiilor.

5.796 leafa cărucerilor pe 6 luni (1.098, 1.038, 1.040, 1.015, 815, 790). Cluj / Central University Library Cluj

1.296 pentru 9 surugii (?), pe 6 luni.

324 pentru 3 „πόρδων“, câte 18 lei pe lună.

17.796 lei după pecetluit domnesc, ἀνά 2.966 γρός.
(cîte 2.966 lei).

15.450,84 cheltuieli pe 6 luni:

4.141,10 potcovirea (πεταλόματα) cailor.

2.621 εις ἀγοράν τροχῶν.

612 κίρια τῶν καπιτάνων.

666,72 κατράνι κόκκινον καὶ ἱατρικὰ ἀλόγων.

417,27 εις σαποῦνι.

1.714 χαρτί, βούλλαις, βουλλοκέρι, κώδικες καὶ λοιπά (pentru cancelarie).

132 τοῖς λογοθέταις τῆς Βισταρίας διὰ τὰ πόντουρα τῆς Κάσσης.

154,95 εις ἀγιασμούς.

8,60 εις δύο τεστέδες τορβάδες κατὰ τὴ Σιρέτι.

3,2 μισθὸς χειρῆλετζίδων τοῦ αὐτοῦ δρόμου.

150 ὡσαύτως τῶν λοιπῶν δρόμων.

- 4,90 εις εθνουχισμὸν τῶν ἀτιῶν.
 1.262 διὰ τὰ ἱμάσια τῶν ἀλόγων¹.
 11.945,114.
 3.504,90 εις τόπους δανείων (la locurile sinetelor):
 282 Lui Andrei Pavli, pentru 11.750 lei.
 1.835 Căminarului, pentru 25.000.
 1.200 Lui Nicolae Dimitriu, pentru 20.000.
 96 Sirbului Ștefan, pentru 4.800.
 51,90 Sulgerului Zaharia, pentru 2.000.
 1813, Iunie 13.
 [P. 13.] Cheltuiala menzilgurilor de la 1-iu Ianuar până la
 30 Iunie 1813.
 73.288,81 de la vechii menzilgii:
 66.365,81 τὸ ἀνάλογον τῆς Κάσας („ce se cuvine
 Casei“).
 5.446,680 chile și 15 dimerfii, πληρωμὴ πρὸς 8 γρότ.
 (plată cu 8 lei).
 1.477,369^{1/4} stoguri de orz, plată cu 4 lei.
 26.158,84 ὁ ἀπὸ τῆς τζάρας δοθεὶς μισθός (leafa dată de țară),
 pentru surugii și căruțași pe Decembrie.
 113.832 A acelorași pe 6 luni, până la sfirșitul lui Iunie
 1813.
 37.108 Οὐζιρέτια τῆς ἑξαμηνίας (ugiretul pe șese luni):
 5.307,90; 5.971,30; 6.705,30; 5.552,90; 7.661;
 5.910; in față: 5.637,60; 6.808,30, 7.394; 6.167,90;
 8.440,96; 6.746.
 42.870,90 τὰ ὑφειλόμενα τῆ Κάσας διὰ τὰ αὐθεντικὰ ἱμάμια
 cele datorite Casei de inamurile domnești;
 biletele de poștă: 9.959,60, 7.904,60, 9.824,60,
 6.488, 6.473,90, 2 220,60; Ianuar-Iunie.
 1.038,30 Ugiretul cancelariei rusești pe 6 luni.

¹ Pentru cumpărarea roților; chiria căpitanilor; cătran, rom și doftorii pentru cai; săpun; hirtie, peceti, ceară roșie, condici și altele; Logofetilor Vistieriei pentru ponturile Casei; la aghiasmă; la două testele de saci la Siretiu; plata herghelegiilor aceluși drum; și ai celorlalte drumuri; scopirea harnasariilor; pentru imășurile cailor.

- 184,60 14 chile, 18 dimerlii din rămășița menzilgiilor.
 5.660,48 pentru 471 chile, 14 dimerlii din aceiași rămășiță, afară de alte resturi notate.
 11.943,90 pentru 34 stoguri și 7/8 de orz, din altă rămășiță, afară de alte resturi.
 12.000 ἀφειλόμενα πρὸς Κάσσα (cuvenite Casei).
 401,60 pe 135 πραξιά (sic):
 117 χορτάρι με ἀμάξια (orz cu căruțele).
 16 κλοπιμαία τοῦ εὐρεθέντος καπετάνου ἀπὸ Ρομάνου (furături ale cui a fost căpitan la Roman).
 1.258,72, 117 chile, 6 dimerlii κριθάρι πωλημένον (orz cumpărat).

[P. 14.] *Resumatul conturilor a, b.*

[P. 15.] Socoteala orzului de la 1-iulie Ianuar până la 30 Iunie 1813.

3.904,10. Rămas în natură de la vechii menzilgii καθ' ὅλας τὰς πόστας τῆς Μολδαβίας (la toate postele Moldovei).
 97,12 dintr-o rămășiță.

3.331,7, 3 mîncat de cai de la 1-iulie Ianuar la 30 Iunie.
 117,6, cit s'a vindut.

393, 19,3, ce s'a dat vechilor menzilgii.

314,1 orz rămas.

[P. 16.] Socoteala a orzului, de la 1-iulie Ianuar la 30 Iunie 1813.

343,2 dat în natură de vechii menzilgii.

9,3, din rămășițe.

217,3 mîncat; 11,1 vindut, — 1 cu carul εἰς τὴν πολιτείαν (la politie), 29,1 s'a dat vechilor menzilgii, — 2 consulatului Rusiei, 8—, Domnului, — 2 ὅσον ἐδόθη τοῖς Τούρκοις ἀιχμαλώταις διὰ τὸν ἱσπράβ. Τσκουτζίου (cit s'a dat Turcilor prizonierii prin ispravnicul de Tecuci).

86, rămase.

1813, 30 Iulie.

[P. 17.] Socoteala cailor, 1-iulie Ianuar—30 Iunie.

1.357 cele cumpărate de la vechii menzilgii.

235 de la Casă.

2 a dat Căminarul la menzil.

[P. 22.] Λογαριασμός τοῦ αἰθεντικοῦ μας κριθαρίου. (Socoteala orzului nostru domnesc.)

338,3 luat de Căminar de la vechii menzilgiî.

Luî Baş-Beşli-Aga pe lună (35, 4,4).

295,3, rest.

[P. 21.] Λογαριασμός ὧν ἔλαβε τζετφέρτων κριθαρίου ὁ ἡμέτερος Καμινάρης ἀπὸ τὰ αἰθεντικά μας μαγαζιά.

τζετφερτα.

571 ὅσα ἔλαβεν ἀπὸ τὰ κατὰ τοῦ Γαλατὰ μαγαζιά, Ἰου-
νίου λ'τη¹.

[234, la 100 chile vindute cu cite 18 lei; 55 luî Baş-Beşli-Agasi, cu 3 țidule: 6 consulului austriac; 100 luî Delibaşa (δελιλπάση) Sava, cu 2 țidule; 163 domneștiî noastre Comisiî din cele 20 de cetferturî dăruite; 13 date tot domneștiî noastre Comisiî.]

[P. 23.] Τὰ ὀφειλόμενα ἡμῖν κατὰ τὸν ληφθέντα λογαριασμὸν τῆς ἐξαμήνου κρεδίντζας τῶν μενζιλίων. (Cele datorite nouă după socoteala lăsată a credinței pe 6 luni a menzilurilor).

3.106,30 pentru 8 ⁷/₈ stoguri de orz, din cele 34 ⁷/₈ ale rămășiței, etc.

9.187,60 pentru 73 ²/₄ stoguri, etc.

1.800 pentru 100 de chile de orz, etc.

4.399,48 pentru 369 chile, 13 dimerliî de orz.

1.200 pentru trimetere de scrisori, etc.

36.495,90 prisosul după socoteala 3.

6.498,12....

[P. 24.] Λογαριασμός τοῦ μισθοῦ τῶν σουρουτζιδων καὶ καρτσιέριδων, ὅσον ἔδοκεν ἡ τζάρα ἀπὸ α'της Ἰανουαρίου ἄχρι λ'της Δεκεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ δεκάτου τρίτου ἔτους².

[Total: 8.044,60.]

[Pomeniți „scutelnicii unor boieri“, „Logofătul Vistieriei, după strălucita poruncă“.]

¹ Socoteala cetverturilor de orz ce a luat Căminarul nostru din magazinele domnești. Cetverturi 571, cite le-a luat de la magazia de lângă Galata, 30 Iunie.

² Socoteala plății surugiilor și cărucerilor, cită a dat-o țara de la 1-iū Ianuar până la 30 Decembre 1813.

[P. 25.] Λογαριασμοὺς τῶν σουρουτζικῶν ἄσπρων διορισθέντων εἰς τὴν τζάραν ἀπὸ ἀ'της Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Ἰουνίου τοῦ αἰδ'¹.

Surugii cu cite 40 și alții cu cite 25 de lei pe lună. Și pentru „Postelnicul nostru Mavrogheni“: τῷ ἡμετέρῳ πρόφῃν Μεγάλῳ Ποστελνίκῳ Μηχαήλ Μαυρογένῃ; Comisului. — Total: 24.664,60.]

[P. 26.] Ἀπὸ ἀ'της Ἰουλίου τοῦ αἰγ' μέχρι ἀ'της Ἰουνίου τοῦ αἰδ', ὅτε τὸ μενζίλι ἐκρατήθη, τὸ ἦμισι διὰ λογαριασμὸν τῆς αὐθεντικῆς μας Βιστορίας, καὶ τὸ ἦμισι διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἡμετέρου ἄρχ. Καμινάρῃ Κωστάκῃ Τζιγαρά².

[P. 27.] Λογαριασμοὺς μενζιλίου ἀπὸ ἀ'της Ἰουλίου αἰγ' μέχρι λ' Ἰουνίου αἰδ'³.

26.856 lei lefile pe tot anul.

18.768 menzilgiilor vechi pentru 408 cai, cite 46 lei unul.

2.798,103 pentru cumpărare de orz.

13.907,60 pentru cumpărare de orz (și de la Spătarul Cerchez și alții).

8.046,36 potcovitul cailor.

3.453,40 plata îmașurilor (ιμασιων) pentru 1.820 de cai, socotindu-se și îmașurile Iașului.

6.706,150 μισθοὶ διαφόρων δούλων.

442 εἰς τὴν μετακομιδὴν χορταρίου ἀπὸ μιᾶς πόστας εἰς ἄλλην.

1.050 τορβάδες ὅταν εἰσῆλθον ἄλογα εἰς τὰ ἄχίρα.

388,30 εἰς καπίστρα τῶν ἀλόγων.

500 τὸ ἀδαέτι τοῦ κουτίου τοῦ ἐλέους.

364,9 ἀλείμματα καρουτζῶν⁴.

Total: 85.100,34.

[P. 26 Vº.] 5.157,9, cheltuieli felurite:

¹ Socoteala banilor pentru surugii rinduiți la țară de la 1-iū Ianuar până la sfârșitul lui Iunie 1814.

² De la 1-iū Iulie 1813 până la 1-iū Iunie 1814, cînd s'a luat în stăpinire menzilul, jumătate prin socoteala Vistieriei domnești și jumătate prin socoteala boierului nostru Căminarul Costachi Tzigaras.

³ Socoteala menzilului de la 1-iū Iulie până la 30 Iunie 1814.

⁴ Lefi ale deosebiților robi... La ducerea orzului de la o poștă la alta... Saci cînd au venit caii la grajduri... La căpestrele cailor... Avaetul Cutiei Milelor... Unsoři pentru căruțe.

4.210,60 εις τροχοὺς ἀγορασθέντας καὶ μοιρασθέντας κατὰ τὰς πόστας¹.

99.168 toată leafa surugiilor.

8.320,60 leafa căruțașilor și δοδάδων (boarilor)..

Total: 201.962,45.

[P. 29.] 100.000 τὸ παρὰ τῆς ἀθηντικῆς μας Βιστιαρίας ἀφειλόμενον μενζιλικὸν ἐτήσιον.

36.490,30 ὡσαύτως διὰ τὰ ἰνάμια.

46.748,81 τὰ καθ' ὄλον τὴ ἔτος συναχθέντα ἀντιζιρέτια.

228.431, οἱ παρὰ τῆς τζάρας δοθέντες μισθοὶ τῶν σουρουτζίδων καὶ καροτζέριδων².

Total: 411.669.111.

[P. 29 V^o.] 144.800 ἀπὸ τοὺς νέους ἀγοραστὰς τῶν μενζιλιῶν δι' ὅσα παρ' ἡμῶν ἠγόρασαν χίλια διακόσια τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἄλογα ἀνὰ ἑκατὸν γρόσ. τὸ ἐν, ἄνευ ἐκλογῆς.

561 πώλησις 187 πετζιῶν ἀλόγων, ἑκτὸς ἄλλων 158³ μῆπο πωληθέντων³...

2.400 de la cumpărătorii menzilorilor διὰ τὴν κανצל-
λαρίαν τῆς πόστας (pentru cancelaria poștei).

360 ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς διὰ τὰ πωληθέντα αὐτοῖς ἑφῶδια (de la
aceiași, pentru boii vînduți lor).

324 de la surugii (pentru cai pierduți).

25.200 de la țară, pe 2.100 chile.

3.964 prețul a 219 chile de orz.

73.106,30 de la locuitorii, pentru 208 ⁷/₈ stogurii de orz,
cu 350 lei.

940 vinzarea a 3 stogurii de orz.

2.035 ἀπὸ ὅλους τοὺς δουλοῦντας εις τὸν μενζίλι, διὰ τζίσλας
(de la toți cei ce slujesc la menzil, cu cislă).

Total 665.962,45.

¹ La roțile cumpărate și împărțite la poște.

² Suma anuală pentru menziluri, ce e datorită de Vistieria noastră domnească... Pentru inamuri... Ugireturile strinse în tot anul... Lefile date de țară surugiilor și cărucierilor.

³ De la cumpărătorii cei noi ai menzilorilor pentru 1.248 cai, cumpărați de la noi, cu cite 100 de lei unul, fără alegere. 561, vinzare de 187 cai, afară de alți 158 cari nu s'au vindut încă.

[P. 30.] 201.962,45 după socoteala 13.

[P. 31.] Ἰδιαίτερος ἡμῶν μετὰ της κάσας λογαριασμός. (Socoteala noastră mai specială cu Casa.)

Total: 294.792.

1814, 30 Iunie.

[P. 31.] Λογαριασμός τοῦ κριθαρίου (socoteala orzului).
6.347,9.

...862,5 κριθάρι καὶ ὀξέζι σωζόμενον, τὸ ὅποιον ὠρισάμεθα νὰ
ῥωθῆ δωρεὰ τῷ πολκ. Θεωχάρη, τῷ Ἀναστασίῳ Πεζοδρόμῳ, τῷ
σάμμεσι τοῦ μενζιλίου καὶ τῷ Πέτρῳ, λόγῳ ἀνταμειβῆς διὰ τὰς
ἐκδουλεύσεις των.

1814, 30 Iunie.

[P. 33.] Πῶς ἐξοδεύθη.

Τῷ Ἁγῶ Δημητριάδῃ... Τῷ ἡγουμένῳ Φορμόσας διὰ τὸ ἱμάσι
τῆς πόστας Πόρδης... Τῷ Βορνίκῳ Στρατιλάτῃ διὰ τὸ ἱμάσι τῆς
πόστας Βασιλογιού... Ῥαμασιτζα εἰς τὰ καθιδίλεια¹.

[P. 34.] Λογαριασμός ἀλόγων καὶ δερμάτων ἀπὸ ἀτης Ἰουλίου
τοῦ αἰωγ' μέχρι λ'της Ἰουνίου τοῦ αἰωδ'.

1820.

Πῶς εἰρέθησαν τῇ λ'τῃ Ἰουνίου τοῦ αἰωδ'.

... Τὰ τοῦ Καμινάρη... Δοθέν εἰς ἔν νερέρι τοῦ πεγζαδὲ Πε-
τράκη... Τῷ γενεράλ Παρόντζι... Τῇ ἐκλαμπροστάτῃ καὶ παμφι-
λεστάτῃ ἡμῖν Δόμνα².

[P. 35.] Λογαριασμός ἴδιας τοῦ ἀθηνετικοῦ μας κριθαρίου καὶ
χορταρίου καὶ ῤαμασιτζας.

662,11.

Πῶς ἐξοδεύθη.

... Τῷ πάσ-πεσλῆ-αγασὶ κατὰ τὴν ἐξιδούλαν τῆς Βιστιαρίας...
Τῷ διδασκάλῳ Σεφάνῳ... Τῷ ἀγέντῃ τῆς Αὐστρίας... Τῷ κον-
σάλῳ τῆς Ῥωσίας... Τῷ Πιτάρῃ³.

¹ Orz și ovās rămas, care s'a orinduit a se da in dar polcovnicului Teohari, lui Anastase Pezodromul, sameșului menzilului și lui Petru, ca mulțămită pentru slujbele lor. Cum s'a cheltuit... Agăi Dimitrachi... Egumenului de Frumoasa pentru imașul poștii Bordei... Vornicului Stratulat, pentru imașul poștei Vaslui... Rămășiță la județe...

² Socoteala cailor și a picilor de la 1-iú Iulie 1813 până la 30 Iunie 1814... Cum s'aú aflat la 30 Iunie 1814... Ale Căminarului... Dat la un nefer al beizadelei Petrachi [Mavrogheni, fratele Doamnei]... Generalului Baronti... Prea-luminatei și prea-iubitei noastre Doamne.

³ Socoteală specială a orzului nostru domnesc și al finului și a

[P. 36.] Ῥαμασίτζαι διάφοροι τοῦ καινοῦ λογαριασμοῦ¹.
1814, Iunie 30.

[P. 37.] Σὸν Θεῶ ἀγίῳ, 1823, Μαρτίου α', ἐν Ὁδοσσῶ².

Τὸ σημειωματάριον μου ἐν ᾧ ἔγραφον τὰς γενέσεις τῶν τέκνων μου ἔμεινεν ἔγκλειστον εἰς τὸ μικρόν μου κιβώτιον, ὕπερ μέχρι τῆς σήμερον εὔρισκεται εἰς τὴν Ἀσίαν μὲ τὴν οἰκογενεῖαν τοῦ αἰοιδίμου αὐθέντου μου. Διὰ τοῦτο ἐνέκρινον, καίτοι ἐπιτομικώτερον παρ' ὅσον ἐν ἐκείνῳ ἔγραφον, νὰ σημειώσω ἐνταῦθα τὰς κυριώτερας, περιστάσεις τῆς οἰκογενείας μου.

1783, Ὀκτωβρίου 30, ἐγεννήθη εἰς Ἰωαννίνα τῆς Ἠπείρου, ἐκ μὲν πατρὸς Τζηγαράς, ἐκ δὲ μητρὸς Χατζηνίκος Κομνηνός. Ἐβαπτίσθη δὲ παρὰ τοῦ πανιερωτάτου ἀγίου Ἰωαννίνων, κὴρ Μακαρίου, ὀνομασθεὶς Κωνσταντῖνος.

1793, κατὰ μῆνα Μάιον, ἐξήλθομεν τῆς πόλεως ἐγὼ καὶ ἡ μήτηρ μου, ὑποουρούμενοι ἀπὸ τὸν Ἀναστάσιον Δημητρίου, δούλόν μας, ὅστις προϊόντος τοῦ χρόνου ἐγένετο μέγας ἔμπορος εἰς Μολδαβίαν, καὶ ἐτελεύτησεν ὑπέρικτος. Ὁ τότε ἡγεμὼν τῆς Ἠπείρου Τεπεδελενλῆ Ἀλλ-Πασῶς, χαριζόμενος δὲ τὸ ἀπὸ Βασιλεῦσος ὑπὲρ ἡμῶν σταλὲν συστατικὸν τοῦ τότε Μεγάλου Διερχομένου πρίγ-

rămășiței... Cum s'a cheltuit... Luî Baş-Beşli-Agasi după țidula Vistieriei... Dascălului Ștefan... Aghentului Austriei... Consulului Rusiei... Pitarului.

¹ Deosebite rămășițe ale socoteliî de obște.

² Cu Dumnezeu Sfantul; 1823, Martie 1-iu, Odesa.

Însemnarea mea în care scriam nașterile copiilor miei a rămas închisă în cutia mea cea mică, și aceia până azi se află în Asia, cu familia fericitului întru amintire Domnului mieu. Pentru accia am socotit să însemn aici, de și mai pe scurt, cele mai însemnate împrejurări ale familiei mele.

1783, 30 Octombrie, m'am născut în Ianina Epirului, din tată Tzigaras, iar după mamă Hagi-Nico Comnenul. Am fost botezat de preasfințitul Mitropolit al Ianinei, domnul Macarie, dându-mi se numele de Constantin.

1793, în luna lui Maiu, am ieșit din oraș, eu și mamă-mea, slujii de Anastase Dimitriu, sluga noastră, care, cu vremea, a ajuns mare negustor în Moldova și a murit ca om foarte vestit. Domnul de atunci al Epirului, Ali-Pașa de Tebelen, căruia i se trimesese o recomandție grațioasă de la Constantinopol cu privire la noi

κιος Γεωργίου Μουρούζη, ενέδωκεν δὲ τὸ νὰ ἐκπατρωθῇ ἡ σε-
 βαστή μου μήτηρ, πρώτη καὶ ἐσχάτη τῶν γυναικῶν ὄσαι ἐπὶ τῆς
 τυραννίας τοῦ ῥηθέντος ἠθέλησαν νὰ ἀπέλθωσιν ἀπὸ τὴν φίλην
 πατρίδα.

1794, Φεβρουαρίου 4, ἐπλήρωσεν ἡ ἀειμνηστος μήτηρ μου Ζεφυ-
 ρίτζα τὸ κοινὸν χρεῶν, φθίσεως γενομένη θῆμα, καὶ ἐτάφη ἐν Ἰασιῶν
 τῆς Μολδαβίας κατὰ τὸ ἱερὸν μοναστήριον τῆς Γκόλιας.

Ἦτον δὲ 33 ἐτῶν κατὰ τὴν ἡλικίαν. Γυνὴ ἀξιοσέβαστος διὰ
 τὰς ἀρετάς τῆς καὶ διὰ τὴν παιδείαν τῆς, ἄριστα συγκεκορμιμένη
 εἰς τὴν πάτριον ἑλληνικὴν μας γλῶσσαν, καὶ τῶν θύραθεν ἐπιστη-
 μῶν μετέχουσα. Ἀπόλωτο ἀπὸ μίαν νοσταλγικὴν ἔφσειν τῆς πα-
 τρίδος τῆς, τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν τῆς. Γαίαν ἔχει ἐλαφρὰν!

1805, κατὰ μῆνα Μάϊον, ἐστάλην παρὰ τοῦ πατρὸς μου διὰ τοῦ
 Δουνάβεως καὶ Μαύρης Θαλάσσης εἰς Βασιλεύουσαν, παρὰ τῆ
 κυρίῳ Ἀποστόλῳ Παπᾶ τῷ Δημητρίῳ.

1805, Ἰουλίου 20, ἐμνιστεύθην γυναῖκα δι' ἱερολογίας τὴν προ-
 τότοκον θυγατέρα τοῦ κυρίου Ἀποστόλου, Μαριώραν, εἰς τὸ κατὰ
 τὴν Πουγιούκ-δερεὸ ὁπίτιον τοῦ πενθεροῦ.

1806, Ἰανουαρίου 18, ἐγένεν (?) σὺν Θεῷ καὶ ὁ γάμος εἰς τὸ
 Σταυροδρόμον, καὶ ἔλαβον αὐτὴν εἰς γυναῖκα, ἣτις ἐγεννήθη 1793,
 Ὀκτωβρίου 30, εἰς Βασιλεύουσαν, βαπτισθεῖσα παρὰ τινος Ἀγγελῆ
 Μαρμάρᾳ Δημητρίως.

din partea Marelui-Drăgoman prințul Gheorghe Moruzi, a îngăduit
 să plece din țară respectata mea mamă, cea d'intăiū și cea din
 urmă femeie care supt tirania acestui domn eraū să plece din
 scumpa noastră țară de naștere.

1794, Fevruarie în 4, și-a plătit neuitata mea mama, Zefirița,
 obșteasca datorie, jertfă a ofteiceī, și a fost îngropată la Iași, în
 Moldova, la biserica Golieī. Avea 33 de ani. Femeie vrednică de
 respect pentru virtuțile ei și pentru nașterea ei, pregătită foarte
 bine în limba elinească și împărtășită cu științele publice(?). Și a
 murit de de dorul țerii sale, al mamei și al fraților. Fie-ī țărina
 ușoară!

La 1805, în luna lui Maiū, am fost trimes de tatăl mieū. pe Du-
 năre și Marea Neagră, la Constantinopol, la domnul Apostol Papă-
 Dimitriu.

La 1805, 20 Iulie, m'am logodit cu fata cea mare a domnului
 Apostol, Mărioara, în casa dela Buiuc-derè a socru-mieū.

La 1806, 18 Ianuar, s'a făcut cu ajutorul lui Dumnezeu și nunta.

[P. 37. V^o.] 1806, Αύγουστου 12, έφώρεσε καθάδι της έν Μολδαβία ήγεμονίας ό ύψηλότατος και εμμενέστατος μου αθένης Σκαρλάτος 'Αλέξανδρου Καλλιμάχης Βόδα, και, έπειδή ήμουν προσκολλημένος εις την 'Υψηλότητα του, έξυπουργών αυτώ εις διάφορα έγγραφα της πολυετούς Δραγομανίας του, άνεκολούθησα μετά της γυναικός μου, και ήλθομεν εις Γιασι της Μολδαβίας 14 'Οκτωβρίου του αυτού έτους, τή δε ισ'τη του αυτού μηνός και έτους ήλθεν και τó Άζλι του αθέντου, αντικαταστάτος páλιν κατ' έπίμονον ένστασιν της 'Ρωσίας του 'Αλεξανδρου Μουρούζη Βόδα, και ούτως ό μόν κοιδίμος αθένης μου απήλθεν εις Βασιλεύουσαν, έγω δε έμεινα, διότι ή Μαριωρίτσα μου ήτον έγκυος.

1807, 'Απρ. 10, ήλευθερώθη ή Μαριωρίτσα μου από μίαν θυγατέρα, την όποιαν άνεδέχθη εις τó Άγιον θάπτισμα ό κύρ 'Ανδρέας Παύλου, όνομάσας αυτήν 'Ελέγκων, ήτις ζήσασα μέχρι 1808,

la Stavrodrom, și am luat-o de nevastă; care se născuse la 1793, Octomvrie 30, la Constantinopol, fiind botezată de un anume Angheli Mammara Dimitrieus.

La 1806, 12 August, a îmbrăcat caftan pentru Domnia Moldovei prea-înnălțatul mieu Domn Scarlat Alexandru Callimachi Voevod, și, de oare ce eram atașat la Înnălțimea Sa, slujindu-i în deosebite scrieri ale Dragomanatului său de mulți ani, l-am urmat, cu soția mea, și am ajuns la Iași, în Moldova, în ziua de 14 Octombrie din același an, iar la 15 din aceeași lună și an a venit și mazilia Domnului, așezindu-se în locul lui iarăși, după statornica stăruință a Rusiei, Alexandru Moruzi Voevod, și astfel fericitul întru pomenire Domn al mieu a plecat spre Constantinopol, iar eu am rămas, pentru că Măriorița mea era îngreunată¹.

La 1807, Aprilie în 10, a născut Măriorița mea o fată, pe care a primit-o la sfântul botez dumnealui Andrei Pavlu [cunoscutul bancher], numind-o Elena, care, trăind până la 1808, Septemvrie 30, s'a mutat la viața cea adevărată, din pricina unei diarii cronice.

¹ De aici se capătă data exactă a numirii lui Scarlat Callimachi. Sebastiani, ambasadorul frances, scrie și el la 25 st. n. că numirea s'a făcut în ziua precedentă (Hurmuzaki, *Supl.* 1°, p. 348, n^o cOLXXXIII). Cit privește data intrării în Iași, ó-na Reinhard (*Lettres*, p. 225) și raportul solului aú pe aceia de 13/25; la 14/26 el primește pe cancelariul consulatului frances și pe Trimesul însuși (*Documente Callimachi*, I, p. 328). Cit privește mazilia, după Reinhard vestea ei sosi la Iași în noaptea de 14/26-15/27 (*ibid.*, p. 334, n° VII).

Σεπτεμβρίου 30, μετέβη εις τὴν ἀληθινὴν ζωὴν ἐξ αἰτίας μιᾶς χρονικῆς διαρροίας.

1808, Δεκεμβρίου 28, ἐγεννήθη ἡμῖν θυγάτηρ εἰς Ἰάσι τῆς Μολδαβίας, τὴν ὅποιαν ἐδάπτισεν ὁ μακαρίτης πατήρ μου, δοὺς αὐτῇ ὄνομα Αἰκατερίνα.

1809, κατὰ μῆνα Μαῖον, ἀφῆσαμεν τὸ Ἰάσι καὶ ἀπέλθομεν εἰς Κισενέβην τῆς Βεσσαραβίας, διὰ νὰ ἐξοικονομῶμεν τὰ ἔξοδά μας μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ ἐκείσε διατρέλλοντος θείου μου, τοῦ μακαρίτου Γεωργίου Τζιγαρά, ὅστις, ζήσας ἐν ὀλίγον χρόνον, ἐτελεύτησε 1809, Αὐγούστου 24, καὶ ἐτάφη μέσα εἰς τὴν ἰδιόκτιστον ἐκκλησίαν του, τὴν ἐν τῷ ὑποστατικῷ τοῦ Πετρικανίου.

1810, ἐν μηνί Μαΐῳ, ὁ πατήρ μου Νικόλαος μοι ἔγραψεν εἰς Κισενέβην ὅπου ἐμελλε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ Μόγορα, ὑποστατικὸν τῆς Θεοτόκου Ἐλεούσης, κατὰ τὰ Ἰωάννινα ὄντος μοναστηρίου, διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ ἅπερ εἶχε ζῶα, νὰ θεωρήσῃ τοὺς λογαριασμοὺς του, καὶ νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος του. Ὁ πατήρ μου οὐδὲ πατέρα, οὐδὲ μητέρα ἐγνώρισε, θανόντας ἄμφω, ὅτι ἦτον εἰς τὰ σπάργανα. Πρωτῶν τὴν ἡλικίαν καὶ μονογενῆς ὦν καὶ αὐτός, καθὼς ἐγώ, καὶ πτωχῶν, ἀλλ' εὐγενῶν γενῶν υἱός, ἀπεφάσισε νὰ ἀπέλθῃ εἰς Βλαχομολδαβίαν, καὶ ἐλθὼν εἰς Ἰάσι, εῖρε τὸν συγγενὴ τοῦ Γεωργίου Τζιγαρά, ἄγοντα μετὰ τινος γέροντος, θείου των, Κωνσταντίνου Τζιγαρά. Αὐτός

La 1808, 28 Dechemvrie, ni s'a născut o fată în Iași, în Moldova, pe care a botezat-o răposatul tatăl mieu, dindu-i numele de Ecaterina.

La 1809, în luna lui Maiu, am lăsat Iașul și am plecat la Chișinăul Basarabiei, ca să îngrijim de veniturile noastre, cu ajutorul unchiului mieu ce stătea acolo, răposatul Gheorghe Tzigaras, care, trăind puțină vreme, a răposat la 1809, August în 24, și a fost îngropat în biserica făcută de el însuși, cea de la moșia lui, Petricanii.

Și la 1810, în luna lui Maiu, tatăl mieu Nicolae, mi-a scris la Chișinău că vrea să meargă la Măgura, moșia Maicei Domnului Mitostive, mânăstire din Ianina, ca să cerceteze vitele ce le avea, să vadă socotelile lui și să plătească datoria lui. Tatăl mieu n'a cunoscut nici tată, nici mamă, murindu-î cînd era în fașe. Înnaintînd cu vrîsta și fiind unul-născut ca și mine, și fiu din părinți săraci, dar nobili, s'a hotărît să vie în Vlahobogdania, și, venind la Iași, a aflat pe ruda lui, Gheorghe Tzigaras, care trăia la un loc cu un bătrîn, unchiul lui, Constantin Tzigaras. Acest Constantin luase de soție

ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε λάβῃ εἰς γυναῖκα μίαν ἀπὸ τὰς πρώτας εὐγενεῖς τῆς Μολδαβίας, Στουρζόϊαν, τὴν ὅποιαν διὰ τῖνα ἠθικὰ ἐλαττώματα διεξέβησαν, καὶ οὕτω δυστυχίσας ἀπέθανε. Ὁ πατὴρ μου τότε εστοχάσθη νὰ ὑπάγῃ εἰς Μόσκαν καὶ Νίζναν τῆς Ρωσίας, ὅπου ἐξέλεξεν τὸν ἐμπορικὸν βίον. Ἐπειτα ἐπανελθὼν εἰς Γαλάτζιον τῆς Μολδαβίας, ἔγινε σύντροφος μὲ τὸν Θεόδωρον Καρακαδάν, ἀδελφὸν τῆς μάμμας μου, καὶ ἠγόρασαν τὰ βάρματα. Ἡ φίλια αὕτη μετὰ τοῦ Θεοδώρου τὸν ἔκαμε νὰ ἀπελθῇ εἰς τὴν πατριδα του τὰ Ἰωάννινα, ὅπου ἐνουμφεῖθη τὴν μητέρα μου, τὴν ἄφησεν ἔγκυον καὶ ἐπανήλθεν εἰς Ἰάσι τῆς Μολδαβίας, ἐπιχειρῶν εἰς τὸν ἐμπορικὸν βίον. Ἐπέδιδεν εἰς αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα μὲ πρόδοον ὄχι εὐκαταφρόνητον, ἀλλ' ὁ ἄστατος πλοῦτος ἐδραπέτασε καὶ ἀπὸ αὐτόν, καθὼς ἀπὸ ὄλους, εἰς ὅπους προσέρχεται. Χρεωστῶν λοιπὸν εἰς πολλοὺς, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸν ῥηθέντα Ἀναστάσιον Δημητρίου, τὸν ποτὲ δούλον τῆς μητρὸς μου, ἐπέπετο ἀπὸ αὐτὸν περισσώτερον παρὰ τοὺς ἄλλους. Ἐλθὼν λοιπὸν εἰς τὰ Μόγορα, ὡς εἶπον, καὶ θεωρήσας τοὺς λογαριασμοὺς τοὺς καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ἡ περιουσία του δὲν ἐξήρκει εἰς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους του' παρεφρόνησεν ὁ ἄθλιος ἀπὸ μιᾶς φουχιάνας οὕτω λοιπὸν 1810, Ἰουνίου 8,

pe una din cele mai d'intăiū boieroaice din Moldova; pe Sturzoaia, de care, pentru unele slăbiciuni morale s'a despărțit, și astfel, căzînd la nenorocire, a murit. Tatăl mieū atunci s'a hotărît a merge la Moscova și la Nijna Rusiei, unde a ales viața negustorească. Apoi, viînd la Galați în Moldova, s'a întovărășit cu un Teodor Caracadă, fratele bunicii mele, și aū cumpărat vămile. Prietenia aceasta cu Teodor l-a făcut să plece în țara lui, la Ianina, unde a luat pe mama, pe care a lăsat-o îngreunată și a venit la Iașul Moldovei, apucîndu-se de negoț. A înnaintat în această chemare cu venit nu de desprețuit, dar nestatornica bogăție a fugit și de la el ca și de la toți la cari vine. Rămîind apoi dator la mulți, și mai ales la acel Anastasie Dimitriu, odată slugă a mamei, era supărat de acesta mai mult ca de alții. Deci, viînd la Măgura, cum am spus, și văzînd socotelile lor, și aflînd că averca nu-î ajunge pentru plata datoriiei, și-a pierdut mințile, sărmanul, de năcaz. Astfel deci, la 1810, 8 Iunie, luînd o carabină, după ce băuse șeisprezece cafele pe rînd, a ieșit pe jos, supt cuvînt că ar fi voit să-și cerce pușca. Apropiîndu-se de grajdurile lui, a privit cu ochi înlăcrămați la caii lui ce se duceau la apă. De-odată doi armăsari, cei mai frumoși, aū căzut morți înnaintea lui, și aceasta era de sigur un semn

λαβών μίαν καρβίναν ἀφ' οὗ προέπινε δεκαεξέ καφφέδες ἀλλεπαλλήλους, ἐξήλθε πεζός, λόγω τοῦ ὅτι ἤθελε νά δοκιμάσῃ τὸ πυρρόλον του. Πλησιάζας εἰς τὸ ἵπποφόρειον του, ἔβλεπε μὲ δακρύνοντας ὀφθαλμοὺς καταβαίνοντας τοὺς ἵππους του εἰς τὸ νερόν. Αἴφνης δῶα ἅτια τὰ καλλίτερα ἔπεσαν πρὸ ὀφθαλμῶν του νεκρά, καὶ τοῦτο ἦτο βέβαια σημαῖον τῆς πλησιάζουσας ἀποβιώσεώς του. Εἰσῆλθεν εἰς μίαν φάτνην ἐβδομικοντα ἐτῆς καὶ Θεοῦ παραχωρίσαντος κατέκαυσε τὸν μισθόν του. Πετώσα ἔφθασεν εἰς Κισενέβην ἢ Θλιβερὴ αὕτη εἶδησις. Οἱ δανισταὶ διὰ τὴν ἐξουσίαν διακατέσχον ὅλην του τὴν περίστασιν, καὶ τὸ ὑποστατικὸν Πετρικάνι, τὸ ὁποῖον προαποθανὼν ὁ θεῖος Γεώργιος κατέλιπεν αὐτῷ εἰς κληρονομίαν. Ἡμεῖς οἰκονομούμενοι εἰς Κισενέβην ἐκ τῶν προσόδων αὐτοῦ τὸν ὑπηρετικὸν καὶ μὴ ἔχοντος πλέον πῶς νά ζήσωμεν, ἀπήλθομεν εἰς Ἰάσιον.

1810, Νοεμβ. 28, ἠλευθερώθη ἡ Μαριωρίτζα μου, τεκοῦσα υἱόν, τὸν ὁποῖον ἀνεδέχθη εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα ἢ ἀρχοντίσσα Σπαθαρέσσα Κασσάνδρα Πουζανέσκα, καὶ ὠνόμασε Σκαρλάτον. Ἐτελεύτησε δὲ 1812, Ἰουλίου 9, καὶ ἐτάφη εἰς τὸ μνημα τῆς αἰοδήμου μητρὸς μου.

1813, Μαρτίου 28. Ἐγεννήθη ἡμῖν θυγάτηρ εἰς Ἰάσιον, τὴν ὁποῖαν βαπτίσασα ἢ ῥηθείσα ἀρχοντίσσα Πουζανέσκα, ὠνόμασε Κασσάνδραν.

1814, Αὐγούστου 27, ἐφόρεσεν εἰς Βασιλεῖουσαν καθβάδι τῆς ἐν Μολδαβίᾳ ἡγεμονίας ἐπιτροπικῶς διὰ τὸν αἰοδήμον ἀθθέντην

al răposării lui, ce se apropia. A ieșit la niște iesle și, cu îngăduința lui Dumnezeu, și-a zburat creierii la 70 de ani. Vestea grozavă a venit zburînd la Chișinău. Creditorii cu dreptul lor au luat toată averea lui și moșia Petricaniî pe care, murind înainte-î, unchiul Gheorghe i-o lăsase moștenire. Noi, plătind din veniturile lui la Chișinău slugile, și neavînd cum mai trăi, ne-am întors la Iași.

La 1810, 29 Noiembrie, a născut Măriorița un fiu, pe care l-a primit la Sfîntul Botez dumnaei Spătăreasa Casandra Buzăneasca, și l-a numit Scarlat. A murit la 9 Iulie 1812 și a fost îngropat în mormîntul mamei mele răposata întru fericire.

La 1813, 28 Mart, ni s'a născut o fată în Iași, pe care botezînd-o tot dumnaei Buzăneasca, i-a dat numele Casandra.

La 1814, 27 August, a îmbrăcat caftan pentru Domnie în Moldova ca episcop al fericitului Domnului mieu prealuminat print

μου ὁ ἐκλαμπρότατος πρίγκιψ Ἰωάννης Καλλιμάχης, ἀγαδελφός του καὶ εἰς Νοέμβριον 1812 ἔκαμεν τὸ ὄψος Του τὴν εἴσοδον του εἰς Ἱάσιον.

1815, Δεκεμβρίου 27, ἐφόρεσα καβάδι, Καμιναρίας, καὶ διωρίσθην ναζίρης τῶν ἀθηντικῶν μενζιλίων διὰ λογαριασμὸν τοῦ ὄψους Του.

1816, Ἰανουαρίου 5, ἤλευθερώθη ἡ Μαριωρίτζα μου, τεκοῦσα υἱὸν τὸν ὁποῖον ἀνεδέχθη εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα ἡ ἐκλαμπροτάτη καὶ εὐμενεστάτη μου κυρία Δόμνα Σμαράγδα Καλλιμάχι καὶ ὠνόμασε Σκαρλάτον. Κατὰ δὲ μῆνα Αὐγούστου 1818 τὸν ἤρπασαν ἀπὸ τὰς ἀγγάλας μου ἡ πανώλη ἡ νόσος εἰς Γαλάτση, καὶ ἐτάφη εἰς τὸ μνήμα τοῦ μακαρίτου θεοῦ Θεωδώρου Καρακαδά, εἰς τοῦ Ἁγίου Νικολάου τὴν ἐκκλησίαν.

1817, Αὐγούστου 22, ἐφόρεσα καβάδι Ἀτζίας, καὶ διωρίσθην στάρωστας τῆς Πούτης, ἀπελθὼν εἰς Φωξάνι συμπαμίλιος.

1818, Φεβρουαρίου 10, ἐγεννήθη ἡμῖν εἰς Φωξάνι θυγάτηρ, τὴν ὁποῖαν βαπτίσας ὁ σύντροφος μου ἄρχ. Σπαθάρης Βασιλείος Μικέσκος, ὠνόμασε Ζεφυρίτζαν.

1818, Ἀπρίλ. 2, μετετέθη ἀπὸ Φωξανίου εἰς τὴν ἑσπραβνιτζιαν

Ioan Callimachi, fratele lui, și în Novembre 1812 și-a făcut înălțimea Sa intrarea la Iași¹.

La 1815, 1-iū Dechemvre, am îmbrăcat caftanul de Căminărie și am fost rînduit nazir al menzilurilor domnești pe seama Măriei Sale.

La 1816, 5 Ianuar, a născut Măriorița un fiū, pe care l-a primit la sfîntul botez prea-luminata și prea-buna mea doamnă Doamna Smaranda Callimachi, și i-a dat numele de Scarlat. În August 1818 l-a răpît din brațele mele boala ciumei la Galați, și a fost îngropat în mormîntul răposatului mieū unchiū Teodor Caracatdă la biserica Sf. Nicolae.

1817, la 22 August, am îmbrăcat caftan de Agie, și m'au rînduit staroste de Putna, plecînd la Focșani cu familia.

1818, la 10 Februar, ni s'a născut la Focșani o fată, pe care botezînd-o tovarășul mieū, dumnealui Spătarul Vasile Miclescu, a numît-o Zefirița.

1818, la 1-iū April, am fost mutat de la Focșani la isprăvnicia Bacăului, unde după unsprezece zile am aflat răposarea socrului mieū, care, în postul mare, s'a împărtășit cu tainele cele mari, și, sănătos fiind, a căzut....

¹ Cea d'întăiū e dată nouă. Cf. *Doc. Callimachi*, I, p. cxcix.

τοῦ Βακοβίου, ἔπου μετὰ 15 ἡμέρας ἔμαθον τὴν ἀποβίωσιν τοῦ πενθεροῦ, ὅστις, ἀφ' οὗ, νηστείας οὐσῆς τῆς Τεσσαρακοστῆς. ἐκοινωνήσε τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ὕγιῆς ὧν ἔπεσε (două foi rupte).

[P. 52 V^o.] Socotelile Mărioriței, pe 1815.

Pomeniți: Banul Petrachi Cazimir, Sulgerul Sevastos, Leiba Carniol, Căminarul Spiridon, Mănăstirea Aron-Vodă, etc.

[P. 53.] Păharnicul Gheorghe Constantinide Șișman (Σισμάνη), grāmăticul Apostolachi, Andrei Pavlo, Beizadea Iancu, Halil-Aga, Baș-Beșli-Agasi, Aga Dimitrie Statakis, Doamna Ruxandra, D. Rhalli, Nicolae Capșa (Κάψα) și frații Capșa, Const. Caragea (Καρατζά), Vistierul Manolachi, Căpitanul Stavrachi, Stolnicul Codreanu, Ratib-Efendi.

Socoteala pe 1815 a Domnului. Suma: 31.561. A lui Halil-Aga, Baș-Beșli-Agasi, Aga Dimitrie Statakis, Dimitrie Rhalli, Capșa, etc., Serdarul Gheorghe Iosipescu, ὁ εἶ ἐπιστάτης Καμινάρης Μανολάκης, ὁ Σταυράκης ἐπιστάτης ποτῆ τοῦ μενζιλίου (al doilea Căminarul Manolachi, Stavrachi fost epistat al menzilului), Stolnicul Dimitrie Κοδράνος, Ratib, Divan-Efendi, Scarlat Stoeckel, ψάλτος. Apoï, p. 70, scrisoare a lui și a Mărioriței.

TABLA DE MATERII

	Pag.
I. Documente felurite	4
I. Familia Mitropolitului Varlaam al Moldovei	3
II. Hotarul Dorohoiului	7
III. O moșie hotineană și un vechi neam de răzeși	13
IV. Țigani moldoveni în Basarabia	18
V. Istoria unei moșii dorohoiene: Dumenii	20
VI. Două file dintr'un registru de scutelnici	42
VII. O carte de scutire	45
VIII. Milo mурdar al lui Mihai-Vodă Sturza	46
IX. Citeva acte din vremea lui Despot-Vodă privitoare mai ales la negustorii cretani și peroți ce umblău prin Moldova	48
X. Doi mazăli romini la Poartă în epoca lui Mihai Viteazul	54
XI. O dovadă a prădăciunilor din 1821	56
XII. Din hirtile unei familii de mahalagii bucureșteni	58
XIII. Socoteli de Visterie privitoare la mănăstirile de maici din Moldova (1817-9)	61
XIV. O ordonanță a lui Alexandru-Vodă Suțu ca Domn al Moldovei	96
XV. Un act privitor la pribegii moldoveni în Polonia în vremea lui Petriceicu-Vodă	70
XVI. Încă un act botușănean	72
XVII. Două cărți din veacul al XVII-lea	73
XVIII. Citeva acte venețiene privitoare la răscoala lui Ioan-Vodă-cel-Cumplit	75
II. Citeva inscripții și însemnări de biserici	79
I. Biserica Domnească din Tirgoviște	82
II. Biserica din Ogretin (Prabova)	82
III. Biserica cea veche din Stari-Chiojd	83
IV. Biserica Sf. Paraschiva din Stari-Chiojd	84

V. Documente chiojdene	85
VI. Biserica din Sofrăcești (Roman)	86
VII. Biserica Sf. Împărați din Zimnicea	88
IX. Biserica Sf. Voevozi-Vechi din Tecuci.	88
X. Biserica Sf. Gheorghe din Tecuci.	89
XI. Biserica Precista din Tecuci.	89
XII. Biserica din Țigănești.	90
III. Condica de menziluri a lui Scarlat-Vodă Callimachi	94

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBLIOTECA UNIV

0964 - 7. VI. 1937

CLUJ